AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 4, Cilt XII, Sayı 205

Yazı İşleri:

Rüzgârlı Sokak Ovehan Kat 3 Daire 7

Tel: 00002 P. K. 582 - Ankara

İdare:

Denizciler Caddesi 23/B

Rüzgârlı Matbaa Tel: 15221

Fiatı 85 Kuruş

Başyazarı

Metin TOKER

Neşriyat Müşaviri

Yusuf Ziya ADEMHAN

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına İmtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mesul Müdür:

Tarık HALULU

Umumi Neşriyat Müdürü

İlhami SOYSAL

•

Karikatür:

TURHAN

•

Fotoğraf:

Hüseyin EZER

Osman ÖZCAN

Ege AJANSI

ASSOCIATED PRESS

•

Klişe:

Desen Klişe ATELYESİ

•

Müessese Müdürü:

Mübin TOKER

•

Abone şartları:

5 aylık (12 nüsha): 8 lira
6 aylık (25 nüsha): 16 lira
1 senelik (52 nüsha): 82 lira

•

Dizildiği ve Basıldığı yer:

Rüzgârlı Matbaa — ANKARA

Tel : 15221

Basıldığı tarih: 10.4.1958

Kapak resmimiz:

Fevzi Uçaner

İşler düzgün gitmiyor

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

Bu hafta YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda bazı İyi haberter bulacaksınız. Tahliye edilen dört subay mevzuunda daha geniş tafsilat veremediğimizden dolayı elbette müteessiriz, fakat bilindiği gibi bu' mevzuda konulmuş bir neşir yasağı vardır ve buna riayete mecburuz. Buna mukabil, Prof. Kübalı hadisesi hakkında en yeni gelişmeleri aynı sayfalarda okuyacaksınız.

Şimdi, bir noktaya dikkati çekmek lâzımdır. İktidar basından mütemadiyen şikâyet etmektedir. Fakat, iyi bir şeyler yapılınca bu iyi şeyler sütunlara nasıl aksediyor, görülüyor mu? Memlekete huzur, sükûnet getirmek yolunda atılmış bir tek adım var mı ki, en ateşli görünen gazetelerde bile hatta mübalağalı şekilde belirtilmesin? Ama Kalkınma gibi nihayet bir iktisadi görüşü, Dış politika gibi nihayet bir diplomatik tutumu, D.P. Genel Başkanı gibi nihayet bir faniyi illa methettirmek, hiç olmazsa tenkit ettirmemek sevdası peşinde koşunca hüsrana uğrayanlar hakikaten beğenilecek iş yaptıklarında pekâlâ methediliyorlar. Sadece bu, basını düşman görmenin hatâsını ortaya koymaya yetmelidir. Basın düşman değil, olsa olsa bir aynadan ibarettir.

Zonguldaktan bir okuyucumuz, Sabri Eryılmaz, gönderdiği mektup-'ta diyor ki: "AKİS'in Demokratik Rejim İçinde yaşamaya azimli milletler ne şekilde hareket etmelidir başlıklı yazı müsabakasının şartları arasında anlaşılmayan bir nokta var: Müsabaka şartlarının beşin-, ci maddesine göre Mayısta toplanacak jüri AKIS'te neşredilen yazılar arasında birinci, ikinci ve 'üçüncüyü seçecektir. Halbuki 1'96. sayınızda "Bu güne kadar beşyüzden fazla yazı geldi, neşri uygun görülerek sıraya konulanlar ise yüzü aşmıştır. Bunların hepsinin basılması zamanı bakımından İmkânsız olduğundan, aralarında kura çekilip neşredilmektedir" deniyor. O halde kurayı kazanamayıp neşredilmeydiler büyük jüri tarafından nazarı İtibara alınmayacaktır. Belki de derece alacak kıymette yazıların bu şekilde harcanması adaletsizlik olmaz mı? Hiç olmazsa en iyilerini seçip neşretmek lâzım değümidir? Mümkünse bu hususun aydınlatılması.."

Yazı müsabakamız hakkında bu'güne kadar pek çok okuyucumuzdan, pek çok mektup aldık. Müsabaka hakkında muhtelif sualler soranlar, gönderdikleri yazıların ne zaman neşredileceğini, neşredilmiyecekse iade edilmesini İsteyenler vardı. Bütün bunları şahsen mektuplar yazarak cevaplandırmıştık. Ancak Sabri Eryılmazın suali, yalnız şahsım değil müsabakaya katılan hemen herkesi İlgilendirdiği için bunun cevabını burada vermeyi uygun bulduk Küçük jüri, hemen her gün toplanmakta ve postadan çıkan 'müsabaka yazılarını -ki günde en azından sekiz on tane gelmektedir- teker teker gözden geçirmektedir. Bu yazılar Uç gruba ayrılmaktadır. I. Müsabaka şartlarına uygun olmayanlar. II. Müsabaka şartlarına şeklen. uygun olduğu halde muhtevaca beğenilmeyip jürice diskalifiye edilenler. III. Neşri uygun görülenler, işte, jürice neşri uygun görülen yazılar İçinde, hakikaten derece alacak değerde görülenlerin, kuraya dahil olmadan, doğrudan doğruya neşredildiklerini okuyucularımızın takdir etmeleri icap eder. Şayet o hafta için jürinin neşrini işaret ettiği bir yazı yoksa, ancak o zaman eldekilerle birlikte kuraya baş vurulmaktadır.

Bu hafta gene, muhtelif sayfalarımızda "Okuyucu Mektupları" bulacaksınız. Bu mektuplar, AKİS'in güzel bir hususiyetini teşkil ediyor. Bunların, gündelik gazetelerde çıkan hemcinslerinden bir farkları vardır. Ötekiler, dertleri' bahis mevzuu ediyor. Bizimkiler ise, muhtelif mevzularda fikirleri ortaya atıyor. Zaten biz de, bir mektubun neşrini münasip görüp görmemek bahsinde o kıstası kullanıyoruz. Bir kısım okuyucularımız tenkit oklarını bize batırıyorlar. Bazen, haksız sayılacak derecede sert de davranıyorlar. Ama bizce bu, neşre mani bir husus değildir.

Fakat başka mektuplar da alıyoruz. Cok uzun oluyorlar. Neşredcrivoruz. Yahut, çıkmış yazıyla hiç alâkasız, tamamile hususi mahiyette yazılar gönderiliyor. Hususi cevaplar veriyoruz. Bir mecmua, nihayet okuyucunun malıdır. Bazı kimseler İse, "madem ki siz basm hürriyeti şampiyonusunuz, bu mektubumu neşredin" diye ine sana gelmez deli saçmalarını koydurmaya çalışıyorlar. Tabii onlan kağıt seneti paklıyor. Eee, başka türlü basa çıkılabilir mi? Nutuk vermek isteyen, parti kongresine gider orada nutkunu çeker.

Saygılarımızla
AKİS

Millet

Ethem Menderes
Bir çiçekle yaz olmaz!

Huzur için

Bu hafta AKİS, gene bir iyi haberle sayfalarını açabiliyor. İstanbul'da tevkif edilmiş olan dokuz subaydan dördü, bu satırların okunduğu sırada ailelerine, hürriyetlerine kavuşmüş vaziyettedirler. Bunlar Kurmay Yarbay Faruk Güventürk, Kurmay binbaşı Ahmet, Kurmay Binbaşı Ata Tan ve yüzbaşı Bedridir. Gerçi emekli Kurmay Albay Cemal Yıldırım, Kurmay Albay Naci Asittin, Kurmay Albay İlhami Barut, Kurmay Yüzbaşı Kâzım Özfırat ve onlarla beraber Samet Kuşçu hâlâ Harbiyenin soğuk duvarları arkasındadır ama, kapı aralandığına göre onlar hakkında da- adaletin munis elinin yakında harekete geçmesi kimseyi şâşırtmayacaktır. Böylece artık ziyadesiyle maruf diye anılacak olan "1957 seçimleri sonrası hâdiseleri" nden bir sayfa daha kapatılacak ve cok temenni edilir, ki çekilenler, çekenler tarafından unutulacaktır. Bütün temenni bunların bir daha tekerrür etmemesinden ibarettir. •

Fakat bu hafta, başka bir hâdisenin daha yıldönümüdür. Gene su satırların okunduğu sırada, cuma günü; bir diğer mahkûm hürriyetinden Olduğunun yıldönümünü idrak edecektir. Bu. Paşakapısı Cezaevi sakini Ratip Tahir Buraktır. Ratip Tabir Burak, bir yıl önce 11 Nisan günü işinden alınmış ve demir parmaklıkların gerişine bırakılmıştı. Sanatkarın daha çekecek, dört ayı vardır. Cezası ancak Ağustosun 9'unda bitecektir. Gönül ne kadar istiyor ki bir şefkatli el onu, baharın bu güzel günlerinde Paşak apışından çekip alsın Ve gün ışığına kavuştursun "Canım, dört ay bir şeyi kalmış" diye düşünmek kabildir. Ama hürriyetten bir tek gün edilmenin, o taş duvarlar arasında bir tek gün kalmanın ne demek olduğunu bilenler şüphe yok ki başka türlü düşüneceklerdir. Hem bu, herkesi öylesine sevindirecektir ki..

Ratip Tahir Burak, eğer zamanını doldurarak çıkarsa, 9 Ağustos günü ancak dört bin liralık bir ceza ödeyerek serbest kalacaktır. Halbuki Ratip Tahir Burakın dört bin lirası değil, dört kuruşu yoktur. Gerçi onu- sevenler, onun hayranları bu parayı iki saat içinde bulabilirler. Ama dört bin lirası bulunmayan, fakat 15 aylık bir hapis cezasına gık demeden katlanan Ratip Tahir Buraktan elbette ki genç nesillerin öğrenecek pek çok şeyi vardır.

Mükerrem Sarol
Edirnede atman soluk

AKİS, muhtemelen önümüzdeki hafta da bir iyi haberle sayfalarını alabilecektir. Buna dair ilk ' müjdeyi. ÜNİVERSİTE başlıklı yazıda bulacaksınız.

D.P.

Bünye tahavvülleri.

Geçen haftanın sonunda bir gün, Ânkaradaki D. P. Genel Merkezinin telefonu. çaldı. Basri Aktaşı arıyorlardı, Basri Aktaş. Kastamonu milletvekiliydi. Ama ondan da mühimi, D. P. teşkilâtını en iyi bilen adamdı, Partinin Muhalefet yıllarındaki Gecici Başkanlık sekreterliğini yapmış, teşkilâtın bürokrasisini hemen tek başına çekip çevirmişti. İktidara gelindiğinde evvelâ Başbakanın hususi kalem müdürü olarak çalışmış, geçen devrede de Kaştamonudan aday gösterdin seçilmişti. Talihi bu devre de yaver gitmişti. An* cak Basri Aktaş, Kastamonu gibi "D. P kalesi" nde dahi zaferin nasıl kıl payıyla kazanıldığını gözleriyle görmüştü. Şimdi Genel Başkan kendisini gene parti işleriyle vazifeli kılmıştı. D. P. nin bir çeki düzene ihtiyacı bulunduğu sırada Adnan Menderesin de Basri Aktaşa ihtiyacı vardı. Nitekim Basri Aktas. D P. Genel Merkezine gelip calişan yegâne "mütehassıs" halindeydi. '

Telefonun öbür ucundaki bir gazeteciydi. Ankara muhabirleri, tıpkı 1946-1950 arasında olduğu gibi başları- sıkışınca "Basri bey"i arıyorlardı. Gazetelerde Büyük Kongrenin hemen önümüzdeki yaz avlarında yapılacağı yazılıyordu. Haber doğru muydu ?

Haber doğru değildi. Büyük Kongrenin sonbahardan evvel toplanmasına fiilen imkân yoktu. Meselâ Ankarada mahalli kongreler, iki aydan önce başlayamazdı. İstanbulda da, yapılmış olan kongreler hükümsüz addedilecek ve hepsine yeni baştan girişilecekti. Sadece İzmirde, işbaşında olan heyet, mahalli kongrelerde seçilmiş bulunan il kongresi delegelerinden memnundu. O bakımdan, il kongresine hemen gidebilirdi. Fakat

Necini Ateş
Hızipzede!

Haftanın içinden

Acemilik Devrinin Tuhaflıkları

Metin TOKER

Bir zaman var ki, siyaset edebiyatımızda yeni bir hava tutturuldu. İri sayılmasa dahi nihayet Büyük Mecliste temsilcisi bulunan bir partinin lideri çıkıyor, ,partisinin gayesinin iktidarı almak olmadığını, iktidar için çalışmadıklarını söylüyor. Bir. başka politikacı bütün kuvvetleriyle iktidardaki partinin ıslahı nefsini temin yolunda gayret sarfettiklerini bildiriyor ve İktidardaki parti ıslahı nefs ederse maksatlarının hasıl olacağını ifade ediyor. Geçen teşrii devrede milletvekili olan bazı *genç.* siyaset adamları da samimiyetlerini ispat babında, orada, burada, milletvekilliğinde gözleri bulanmadığını, hattâ adaylıklarını koymayabileceklerini yemini billâh beyan. etmişlerdi.

İktidar için çalışmayan bir siyasi partiyi anlamak kolay değildir. Herkesin bildiği siyasî partilerin iktidar için çalıştıklarıdır. Bir muvazene. unsuru olmak gayesiyle, yüksek fikirlerden; diğer kimseleri nasipdar kılmak gayesiyle, politikaya samimiyeti getirmek gayesiyle, aydın lider yetiştirmek gayesiyle parti kurulduğu henüz hiç bir yerde • görülmemiştir. 'Partiler iktidarı alırlar veya almazlar. Fakat her halde, iktidar için çalışırlar. Zira siyasî partilerin hikmeti vücudu budur. Siyasî partiler, yapmak istediklerini en verimli tarzda ancak İktidara geçince yaparlar. Daha teşekkülleri anında İktidara gözlerini dikerler ve orada bulunan siyasi partiyi yerinden etmek maksadıyla kollarını sıvarlar.' Tabiî, oyunun, kaidelerine itaatkâr olmak suretiyle.. Gaye, hemen ilk seçimde işbaşına gelmek ye partinin memleketi idare ediş prensiplerini tatbike koymaktır. Siyasî partiler başka hangi "sebepten kurulur?

İktidardaki partinin ıslahı nefsini temin ise, başka partilerin değil, o partinin mensuplarının vazifesidir. Yok hariçten müdahale edilmek isteniliyorsa yapılacak şey siyasî parti yerine, meselâ bir "Siyasî partileri ıslah cemiyeti" teşkil etmektir. İhtimal ki böyle Ur cemiyet muayyen şartlar altında son derece faydalı işler görür. Ama cemiyet adını taşır. Partiliğe özenmez. Aksi halde, Demokrasinin mânası kalır mı? Simdi, düşünmek lâzımdır. İktidarı ele geçiren siyasi parti mükemmel bir idare tansı kurdu. Her şey tamam. Refah, saadet, hürriyet... Öteki siyâsî partiler kapılarına kilit mi asacaklardır? Böyle bir şey, ciddî ciddî nasıl hatıra gelebilir?

Politikacıların milletvekilliğine heves etmemelerini kabul de aynı derecede imkânsızdır. Bir insan politikacı değildir. Politikacı olmak istememektedir. Hiç kimsenin/söyliyecek sözü bulunmaz. O insan ki milletvekilliğine heves etmez. Fakat sen bir parti kur, -bu partinin başına geç, mevkiini orada muhafaza için elinden geleni yap sonra halkın karşısına çıkınca hamiyetinin, sammiyetinin, ,delili olarak adaylığını koyma yacağını haykır..İnanan çıkar mı, bilinmez. Her halde, aklı başmda kimselerin bu neviden kurnazlıklar karşısında dudak bükmemeleri zordur. Kaldı ki, seçim zamanı gelip çattı mı. yemini billah edenler adaylıklarını bir değil, İki yerden birden koyarlar ve altı ay milletvekili olmama ihtimalini bertaraf için memleketin hayrına açık kalmış son kapılan tekmelerle kaparlar. Tabii o da. isin bir başka tarafıdır.

Ama, heyeti umumiyesi itibariyle, iktidar için çatışmayan siyasî partiler, milletvekilliğine heves etmeyen politikacılar, başka teşekküllerin İslahı nefsini tek ftavc bilen diğergâmlar galiba bizim, demokratik ha--attaki şu acemilik devremizin acaiplikleri. Bunda îktadarın, inanılmaz fütursuzlukla yaptığı bir propaganda da şüphesiz rol sahibi olmuştur. Yalnız İktidar organları değil, Hattâ İktidar büyükleri muhaliflerini sık sık "İktidara gelmek istemekle suçlandırırlar. "Nedir bu, canım?. Ağızlarındaki tek lâf iktidar! İktidara geleceklermiş.. Görüyorsunuz değil mi, bunlar . ne kadar muhteris" derler. "İktidara gelmek istemek'ln niçin suç olacağını kavramak kabil değildir. Siyasi parti, bu! Elbette iktidara gelmek istiyecektir. Elbette iktidara gelmek için çalışacaktır. İktidara son derece yaklaştığını bildirerek memleket dahilinde kendi lehinde bir psikoz yaratacaktır. Kuvvetini, kudretini söyliyecektir. Taraftarlarıma iman verecektir, cesaret verecektir. İlk seçimde iktidarı almak maksadıyla stratejisini tesbit edecek, plânını yapacak, harekete geçecektir. Ayıp bunun neresinde ve iktidara başka türlü gelmiş bir sir. yasî parti;demokratik rejimlerde olur mu?

Buna rağmen, İktidarı elinde tutanın, rakiplerini "İktidara gelmek istemekle suçlandırmasını, bir politika taktiği olarak akü alır. Rakip rakibe rahmet okuyacak değildir. Söylenene inanan çıkar, "bak hınzıra, iktidar için çalışıyormuş" diye' kızan olur, militanlar İktidara daha 'sıkı yapışırlar. Fakat, hem iktidarda olma, hem siyasî parti kur, hem de "benim gayem iktidar değil propagandasını yap, işte o bir garip tutumdur. Böyle söyleyenler ya bunu söylemeyi kurnazlık addetmektedirler, ya da ziyadesiyle saftırlar. Birincisi samimiyetsizliktir, ikincisi itimat vermeyen bir acaipliktir.

Siyaset bir kenara, siyaset edebiyatımızda dahi daha açık kalpli davranmak lüzumu kendisini "gösteriyor. Milletvekili olmak için çırpınıp olamamış kimselerin, başka politikacılardaki bu arzuyu bir kusur gibi göstermek, istemeleri gülünç düşüyor. Aynı şekilde. bilmem kaç bölgede seçimleri kazanıp en âzından bir koalisyon iktidarına kendilerini namzet sayan, seçimlerden tifodan sonra saçı dökülmüş baş gibi çıkanların "bizim gayemiz iktidar değil" demeleri, bunu meziyetmis gibi göstermeye çalışmaları insana ciddi gelmiyor.

Şüphesiz ki Demokraside çok yeniyiz, Şüphesiz ki bu rejimin icaplannı iyi bilmiyoruz. Nihayet, birçok peşin 'hükmümüz var. Senelerce iktidara başka yollardan hulul edildiğini görmüşüz. Ağırbaşlılık, hakkında değişik düşüncelerimiz mevcut. "Ben iktidarı istifyorum" demenin, iyi karşılanmayacağını zannediyoruz. Ama hiç olmazsa, samimî davranmak; ama hiç olmazsa, ciddi davranmak elimizdedir. Dilimizin döndüğü kadar, demokratik rejimin geleneklerini anlatmalıyız: demagojiyle, alaturka, kurnazlıkla mücadele etmeliyiz. İktidarı istemeyen siyâsî mi olurmuş ve politikacı milletvekilliğine heveslenmez miymiş?

. Demokraside kusur, iktidarı istemek değildir. Demokraside kusur, iktidarı terketmenin intihar mânasına geldiğini sanmaktır. Demokraside kusur, her ne pahasına olursa olsun iktidarı bırakmamaya niyetlenmektir. Demokraside kusur, iktidara geldikten soma iktidara götüren meşru yolları teker teker kapamaya çalışmaktır. Nihayet Demokraside kusur, rejimin mâhiyetini değiştirmek, rejimin ruhunu yok etmek, rejimin icaplarını bilinemezlikten gelmektir.

İktidarda veya Muhalefette, her ciddi siyasî parti elbette iktidar için .çalışacaktır ve İktidarda veya Muhalefette her politikacı elbette milletvekilliğine heveslenecektir. Aksi halde ne siyasî parti ciddi olur, ne de politikacı.

Cemil Bengü
"Hayırlısı ile bir devretsem"

Ankarada ve İstanbulda evvelâ bir temizleme ameliyesine lüzum vardı. Ankarada Genel Merkez, Eren-Birgen hizbine karsı, diğer hizbi müteşeb bis heyet olarak vazifeye getirmişti. Ama, elde mevcut delegeler Eren-Birgen hizbinin taraftarlarıydı. Onlarla bir il kongresine gitmek intihar demekti Müteşebbis heyet evvelâ, 1946 Demokratlarından müteşekkil bir. delegeler kadrosunu vücuda getirmek zorundaydı.

*İ*stanbulda hareketler

En karışık teşkilât İstanbuldaydı. Burada da müteşebbis heyet bir takım ilçelerde temizlik yapmak ve hizipleri süpürmekle meşguldü. Daha ziyade "hizip dışı", iki tarafı anlaşmaya sevkedebilecek şahıslar başa getiriliyordu. Eminönü ilçesi Dr. Ali Esat' Birola verilmişti. Bu Eminönü ilçesi, İstanbuldaki D. P. hizipçiliğinin müşahhas misaliydi'. Taraflar daima birbirini yemişler, böylece 1950'de 30 bin, 1954'de 10 Un reyle C.H.P. yi geçen Eminönü 1957'de 2 bin farkla seçimleri kaybetmişti. Aynı şekilde Beşiktaş, Bakırköy ve Üsküdar ilçelerinin de elden geçirilmesine lüzum vardı.

İstanbuldaki iki meşhur hizip, lâkaplarıyla Sarolistler ve Köprülücülerdi. Köprülücüler seçimlerde en ağır darbeyi yemişler, aday dahi gösterilmemişlerdi. Firuzan Tekiller, Fuad TUrkgeldiler, Zeki Rıza Sporeller açıkta kalmışlardı. Hizbin fiilî lideri Necmi Ateş de milletvekili değildi. Buna mukabil Sarolistler de dağıtılmışlar, bizzat Dr. Mükerrem Sarol Edirneden aday gösterilmişti. . Böylece iki taraf ta zarara uğramıştı. Şimdi İstanbulda hu iki hizip, müşterek bir cephe kurmaya ve parti içi İstanbul seçimlerini vurmaya çalışıyordu. Karşılarındaki rakip "ithal malı" adı verilmiş olan Cemil Bengüydü. Ama Cemil Bengü, İstanbul D. P. il başkanlığından fazla memnun görünmüyordu. "Seçilemeyen bakanlar" arasında aslan payım Mümtaz Tarhan almıştı. Prof. Göktürk de Milli -mniyet hizmetinin başına getirtilmişti. İkisinin de makam arabası vardı. Cemil Bengüye üvey evlât muamelesi yapılmıştı. Mümtaz, Tarhan sendika kapatmış, Prof. Göktürk de Millî Emniyet hizmetinin bakendisi de Meclis müzakerelerinde ayağa kalkıp kalkıp az mı bağırmıştı. Bu bakımdan Cemil Bengü verilen işi "hayırlısıyla" tamamlamak ve kapağı başka Ur yere atmaktan başka İhtiras taşımıyordu.

Böylece. Büyük Kongrenin yapılacağı sözü bile D.P. içinde Ur harekete yol açmıştı. Bu hareketin bereket getirip getirmeyeceği Önümüzdeki günlerde anlaşılacaktı. .

C. H. P.

Rahata alışanlar

Hâdise başkentte, Ankara Palasın Büyük Meclise bakan kapısı önünde cereyan etti.' Meclisin bütün toplantı günlerinde olduğu gibi o gün de, kaldırımların üzerinde bir meraklı kalabalığı toplanmıştı. Meclise giren milletvekilleri seyrediliyordu. Meclisin kapısında Ur polis memuru duruyor ve milletvekilleri geçerken selâm veriyordu. Kalabalıktan biri, yanındakini dürttü:

"— Şu polisi görüyor musun? İşte, bizim Demokrasinin 1 numaralı düşmanı bu. Adam seçim bölgesinden iyi niyetle dolu olarak geliyor. Bir de bakıyor ki, burada polisler bile kendisine selâm duruyor. Bir caka, bir azamet. Tabii alışıyor. Alışınca da, kımıldatabilirsen, kımıldat.'."

• O sırada Meclise girmekte olan, Ur C.H.P. milletvekiliydi ve söz ona matuftu Doğrusu istenilirse, bu lâfa hak vermemek imkânsızdı. Bir çok C. H. P. milletvekili, kendisini bir rehavetin kollarına terketmeye mühayya görünüyordu. "Meclis İçi hususî faaliyetler" tesirlerim icra etmeye başlamıştı. Bir kooperatif kurulacaktı. Eee, herkes ev sahibi oluyordu da, milletvekillerinin başlan kel miydi? C. H. P. seçim sıra-, sında Bir çok vaadde bulunmuştu. Doğruydu, bunların bir kısmı uzun, titiz hazırlık devresi isteyen işlerdi. Fakat, milletvlekili maaşlarının indirilmesi gibi bir diğer kısmı, hazırlık devresinden ziyade iyi niyet ve teşebbüs bekliyordu. Halbuki bir takim C. H. P. illerin, partilerinin kesin vaadine, taahhüdüne rağmen bu maaşları kısmaya yanaşmadıkları, "ancak geçiniyoruz" diye sızlandıkları maalesef hakikattı.Partinin parti disiplinini göstermesi ve bu yolda sü ratle karar alması lâzımdı. Buna mukabil, daha ayağın tozuyla yapılan, bir kooperatif teşkil etmek olmuştu. Şimdi milletvekilleri arsa işiyle, harç işiyle, demir İşiyle ciddi şekilde meşgul olmaya başlamışlardi! "Günü gün etmek" politikasının şampiyonları gün geçtikçe çoğalıyordu. Aslına bakılırsa o politikanın salikleri için milletvekilliği, dünyanın en güzel, en hoş mesleğiydi.

Dışarda kalanlar

Ama C H. P. ye rey vermiş olanlar, böyle düşünmüyorlardı. C.H. P. den daha fazla faaliyet istiyorlardı ve Grubun ateşinin ne bağırıp çağırmakla, ne de kooperatif meselelerinde gayret göstermekle tezahürünü bekliyorlardı. Çalışmak lâzımdı, ve C. H. P. Grubu gerektiği kadar çalışmalıydı. Yalnız Grup değil, parti de tatmin edici bir faaliyet içinde değildi.

C. H. P. Grubu
Evvelâ can, sonra canan

Mesele kanun teklifi yapmak değildi. Nitekim eti budu olmayan bir başka Muhalefet partisinin kendini göstermek iğin yaptığı bir seçim kanunu teklifi, Nadir Nadinin de belirttigi gibi umumî efkârda hiç müsbet karşılanmamış, pek çok kimse bunu zamansız bir gayretkeşlik saymıştı. Meselelerin, bir takdim zamanı vardı ve politika, bu zamanı seçme işiydi. C. H P. nin de böyle münasebetsiz gösterişler yapmasını istemek haksızlıktı. Fakat bu, bir fikrî faaliyetin lüzumunu ortadan kaldırmıyordu. C. H. P. idaresiz, kendiliğinden işleyen bir gemiye benziyordu. Âdeta hüdayınabitti. Çekilip çevrilmesi lâzımdı. Zira umumî efkâr üzerinde, hareketsizliğiyle hayal kırıklığı doğuruyordu. Niçin ciddi bir çalışma kampanyası açılmıyor, meselelerimiz komisyonlar tarafından ele alınmıyor, bu meselelerimizin mevcudiyeti ısrarla hatırlatılmıyordu? Niçin neşriyat yapılmıyordu? Neşriyat olarak ortada, Allahlık Ulustan başka bir şey yoktu. Halbuki bir araştırma merkezi kurulmuştu. O merkez vasıtasıyla meselelerimiz millete maledilebilirdi.

Bunlar, şahıslar hesabına belki kooperatiften daha az faydalıydı ama, hem memleket ve hem de parti bakımından asıl envestismanı teşkil ediyorlardı.

Üniversite

Oyunun sonu

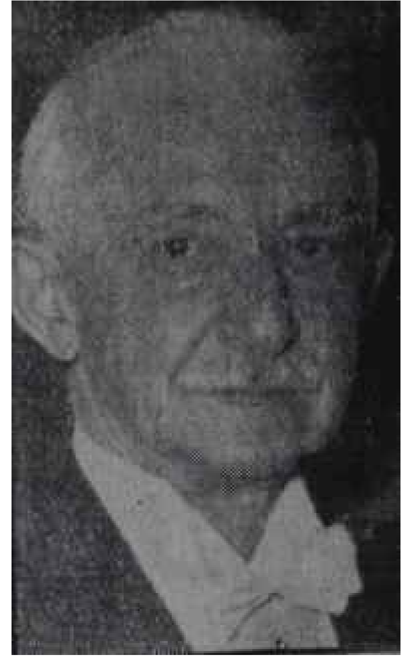
Bu haftanın başında, Millî Eğitim Bakanı Celâl Yardımcının hususi kalemi bir adamı Ânkarada harıl harıl aramakla meşguldü. Tanınmış bir çok otele telefon edildi. Adam 'bulunamadı. Bakanın hususi kalemi, Başbakanın hususi kalemine sordu. Oradan da ademi malûmat beyan edildi. Sonra, bir sabah, bir ses, telefonda Celâl Yardımcıyı aradı. Ses "Ben, profesör Hıfzı Timur" derdemez, hususi kalemden cevap veren zat heyecanla atıldı: <

"— Aman efendim, biz de sizin peşinizdeyiz..."

. Ve telefon bağlandı, İstanbul Hukuk 'Fakültesi dekanı, Millî Eğitim Bakanıyla görüştü. Celâl Yardımcı Prof. Timuru ta İstanbullarda aratmış, onun bir hukuk toplantısı dolayısıyla başkentte bulunduğunu öğrenince hususi kalemini harekete geçirmişti. Doğrusu istenilirse Prof. Timur da kendisinin arandığını İstanbulla yaptığı konuşma neticesinde öğrenip telefon etmişti ya..

Ertesi gün, salı günü, sabahleyin Prof. Hıfzı-Timur Millî Eğitim Bakanlığında göründü. Kendisini derhal Celâl Yardımcının odasına aldılar. Mülakat tam iki saat sürdü. İki saatin sonunda Hukuk Fakültesi! dekanı Bakanın yanından ayrılırken 'halinden memnun bir edası vardı. Meslekdaşı Prof. Kübalının, nihayet bu hafta sonuna kadar vazifesine iade edileceği hususunda kati teminat almışa benziyordu. Tarih tesbitiyle

Hiç Yakışmayan Bir Hareket

İsmet İnönü bir dâva açmış. Dâva edilen kim? Cemil Gider. Cemil Gider hakkında bilinen, bu zatın Gemi Adamları Sendikası mensuba olduğundan ibaret. Bir şey daha biliniyor: Cemil Gider Demokrat. D. P. nin Cibali Küçükmustafapaşa ocağının Karadeniz kıraathanesinde yaptığı kapalı salon toplantısında konuşmuş ve İsmet İnönü hakkında "Dünün diktatörü, 'bugünün millî münafıkı" demiş. Demiş de, ne olmuş? İsmet İnönü "Dünün diktatörü, bugünün miillî münafıkı" mı olmuş? Anlaşılan İsmet înönüye sorarsanız, evet. Zira avukatları seberber kesilmişler, müvekkillerinin hakarete uğradığı feryadıyla mahkemeye koşmuşlar. Cemil Gider, İsmet Paşama şerefine tecavüz etmiş!.. Maşallah, İsmet înönüye.

Politika elbette ki terbiyesizlik değildir ve politikacılar hakarete uğradıklarında elbette ki herkes gibi mahkemeye başvurmak hakkına sahiptirler. Ama insaf edilsin. İsmet Paşaya Cemil Gideri "ben hakarete uğradım" diye dâva etmek yakışır mı ve bunun insanı büyülten bir tarafı var mıdır? O İsmet Paşa ki,' memlekete müsamahanın bir çok güzel örneğini vermiştir.

Umumi hayatta vazife alanlar bazı dil sürçmelerini mazur görmek, daha iyisi duymamazlıktan gelmek mevkündedirler. Kendilerine yapıldığım sandıkları hakaret mahkemeden ziyade amme vicdanında mahkûm edilmelidir. Filân kongrede şu söylenmiş, falan kongrede bu söylenmiş. Zerrece mühim değildir ve İsmet İnönü hakkında hiç kimse hükmünü Cemil Giderin söylediklerine bakıp vermeyecektir. Ama İsmet İnönü, en ufak tarizde mahkemeye koştu mu, herkes İsmet İnönü hakkında hüküm verir ve bu hüküm hiç de lehte olmaz. Üstelik, İsmet Înönüye "millî münafık" diyen ilk akıllı Cemil Gider değildir. O, milletçe hükme bağlanmış bir sözü tekrarladı diye celallenmek niye? Seneler var ki İsmet İnönü hakkında herkes, seviyesi ne gerektiriyorsa, onu söylemiştir. Bu senelerin sonunda İsmet İnönü, hayatının belki hiç bir anında olmadığı kadar itibardadır, kalplerdedir. Eğer iki günde bir mahkemeye koşsaydı, onu bunu mahkûm ettirseydi bir takım küçük intikamlar alsaydı marifet mi yapardı? O halde, âdetini niçin değiştiriyor?

Siyaset adamları mutlaka bilmelidirler ki, haklarında söylenilen sözler başkaları hakkında söylenilen sözlerin tesirine sahip olmaktan uzaktır. Bazı kimseler kendilerini methedeceklerdir, bazı kimseler zem. Her iki halde de, ölçünün kaçırılması muhtemeldir. Büyük siyaset adamı odur ki, bunların üstünde kalmaya muvaffak olsun. Mütemadiyen "ben hakarete uğradım" diye feryat eden politikacı, kendisinden şüphe eden politikacıdır. Aynı şekilde, methiyeyi hakikat diye kabul edip koltukları kabaranlar basit kimselerdir. Cemil Gider, "millî münafık" demiş. İsmet Înönüye yakışan, omuz silkip geçmekti.

Halbuki İsmet İnönü, omuz silkip geçmek bir yana, İstanbul C. H. P. teşkilâtının basına bildirdiğine göre' bundan sonra kendisi aleyhinde söylenen her sözü takip edecekmiş. İşgüzarlık İsmet İnönünün müdür, avukatlarının mı yoksa İstanbul teşkilâtının mı, bilinmez. Ama işgüzarlık avukatlarının da olsa, İstanbul teşkilâtının da. İsmet İnönü bir hafiflik yapmış bulunmaktan kurtulamaz: Değer miydi bir avukata vekâlet, bir savcıya muvafakat vermek? Yakışan, bunları geri almaktır.

« Üstelik, tabii ayıp ve haksız "millî münafık" lâfı bir kenara, yalan mıdır İsmet İnönünün dün diktatör olduğu ve İsmet İnönünün tarihe geçme sebebi; bir diktatör olduğu halde memleketine rejim olarak Demokrasiyi seçmesinden başka şey midir?

Prof. Turhan Feyzioğlu
Şahidi, bir D. P. li

böyle bir teminat, ilk defa olarak veriliyordu.

Heyecanlı talebeler

Fakat aynı gün, hemen aynı saatlerde İstanbul Üniversitesinin Hukuk Fakültesinde başka bir sahne cereyan ediyordu. Salı sabahı, fakültenin birinci sınıfına Prof. Kübalının dersi vardı. Bu dersin bizzat höca tarafından verileceği söyleniyordu. .Dekan Timur böyle bir ihtimalin çok kuvvetli bulunduğunu, kendisiyle görüşenlere çıtlatmıştı. Daha evvel de 5 Nisanda Prof. Kübalının çilesinin tamamlanacağı ifade olunmuştu. Talebeler sevgili hocalarını dinlemek ve alkışlamak için gel-, mislerdi. Fakat ders saati çaldığında salondan içeri Prof. Hüseyin Nail Kübalı değil, onun yardımcısı Zafer Tarık. Tunaya girdi. Talebeler arasından bir uğultu yükseldi. Bazı sesler:

"'— Profesör Kübalı nerede?" diye sordu.

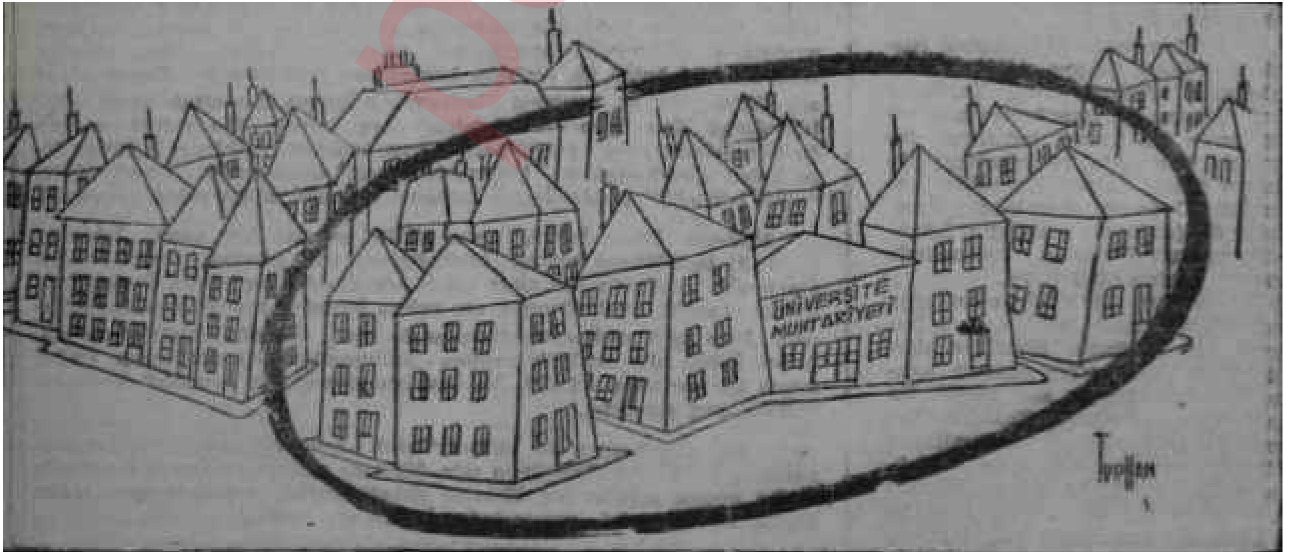
Tunaya bu suallere cevap vermemeyi tercih etti. Kapının kapanmasını istedi. Dersine başlayacaktı. Fakat salonu dolduran gençlerin yarısından fazlası dışarı çıktı. Kübalıyı dinlemek için gelmişlerdi. Kübalıyı istiyorlardı. Anlaşılan "vuslat, bir başka haftaya kalmış"tı.

İktidarın tereddütleri

Doğrusu istenilirse İktidar tarafından Üniversiteye Prof. Kübalının vazifesine iade olunacağı bildirilmişti ama, bir tarih söylenmemişti. Üniversitede "dört ahbap çavuşlar" diye anılan dörtlü heyetin Başbakanla yaptığı yemekli ve yemeksız temaslarda daha ziyade işin prensip kısmı üzerimde durulmuştu. İktidar ileri gelenleri, "canım, Muhalefe» tin sözlü soruları var, Mecliste Onlar görüşülmeden bu işi nasıl yaparız" diye itirazda bulunmuşlardı. Mecliste sorular 4 Nisan günü görüşülecekti. O yüzden ortaya 5 Nisan ve 6 Nisan tarihleri çıkmıştı. Aslına bakılırsa İktidar için asıl yapılması gereken Prof Kübalıyı sözlü soruların görüşülmesinden evvel İşine iade etmekti. Böyle yapılsaydı. Celâl Yardımcının elinde kendisim haklı olmasa bile, mazur gösterecek bir koz bulunurdu ve bakan iki Muhalefet sözcüsü. Prof. Turhan Feyzioğlu ve Prof. Fethi Çelikbaşin önünde geçen haftanın sonundaki cuma günü uğradığı hezimete uğramazdı. Haklı olmayan dâvaların müdafaasındaki güçlük bir yana, Celâl Yardımcı o gün' formunda da değildi. Bundan da anlaşılıyordu ki Bakan, söylediklerine inanmıyordu. Hakikaten Celâl Yardımcının, bilhassa, kendisine Senato kararının ittifakla değil, ekseriyetle alınacağı hususunda verilen teminatın tahakkuk etmemesi üzerine Prof. Kübalıyı bakanlık emrine sokmamak için direndiği, başkentte hiç kimsenin meçhulü değildi. Celâl Yardımcı yükseklerden gelen tazyikler karşısında "gönül katlanır" diyerek - ve tabiî, dünyada bir de istifa müessesesi bulunduğunu hatırına dahi getirmeksizin- boyun eğmişti. Meclisteki konuşmasında da ikide bir "canım; tutturmuşsunuz bir Bakan, bu Bakanın etrafı var, kütüphanesi var, arşivi var" demesi bun-

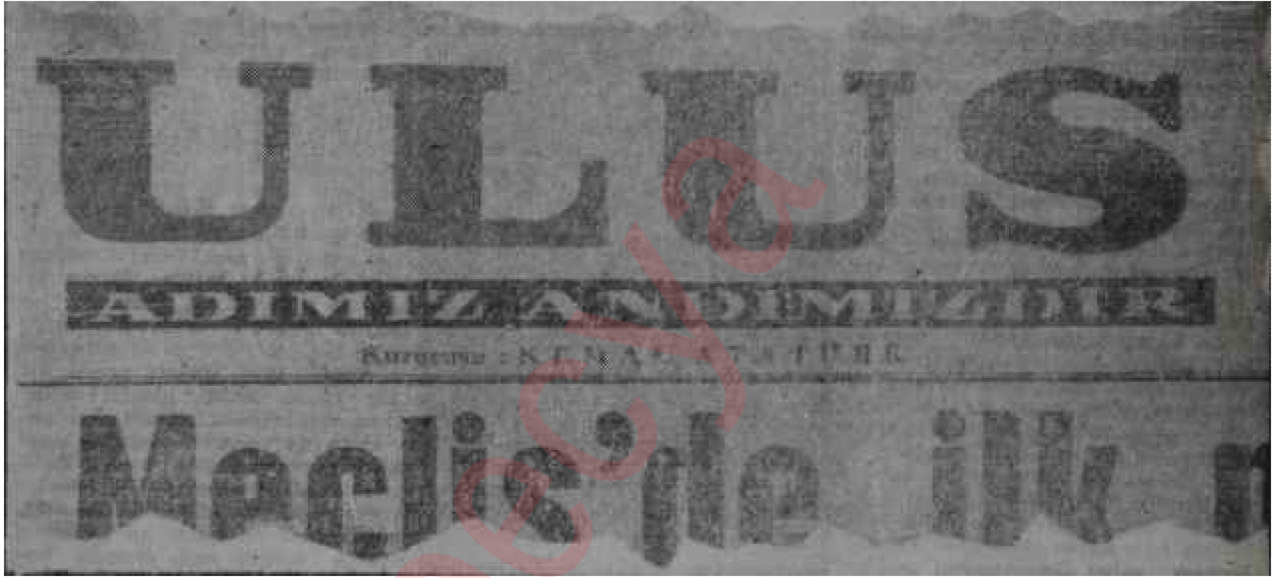
Prof. Fethi Çelikbaş
Haklı bir dâva peşinde

İmar hareketlerine devam edilmektedir. Besimde işaretli blok da istimlâk edilmiş ve yıkılmasına başlanmıştır (Foto: T. S.)

dandı. Arada bir, mesuliyetin hükümette olduğunu ifadesi bu yüzdendi. Demek istiyordu ki "biz Bakanlarla altımız var, ab üstümüz var", Fakat o gün formunda olmaması Celâl Yardımcıyı tenkide zerrece tahammülü bulunmayan, hele hükümetin tasarruflarının veya Meclisin kararlarının asla münakaşa dahi edilmeyeceğine inanan bir politikacı olarak ortaya çıkarmıştı. Bakan "kanun, bu memlekette düpedüz kanundur" nevinden vecizeler söylemiş, Meclisin kararları tenkit olunursa nereye gideceğimizi sormuş, hükümetin Meclisi korumak gibi bir vazifeye sahip bulunduğu hususunda yeni ve şaşılacak bir tez ortaya atmıştı. Üstelik heyecana da- kapılarak. Prof. Kübalının gene bizzat kendisi tarafından işine iadesini tuhaflaştıracak bir takım beyanlarda bulunmuştu. Rakipleri Feyzioğlu. ile Çelikbaş ise, Kubalının işine iadesini güçleştirmemek için kürsüsüne iade edileceğiydi. İktidar, ilk defa olarak bir tarih tesbit, etmişti. Zaten meselenin uzatılmasının aleyhte yazılara sebebiyet verdiği de ortadaydı. Gazeteler, harıl harıl, Celâl Yardımcının istifası lüzumunu hatırlatıyorlardı. Fakat Millî Eğitim Bakanı bu neşriyatı, mutadı veçhne, "kendisiyle uğraşmak" sayıyordu ve Mecliste dediği gibi "pabuç bırakmamak" azminde görünüyordu. Böylece Demokrasimizde hem Kübalının kürsüsüne iadesi, hem de Yardımcının bakanlıkta kalması gibi bir "İki başlı kartal"'la daha karşılaşacaktık.

Bu sırada, bekleyen derviş Prof. Kübalı İstanbuldaki Vefai handa bir oda tutuyor ve avukatlığa başlamağa hazırlanıyordu. Ancak bu, kürsüsüne iade edilmeyeceği kanaatine vardığından değildi Geçim zorundaydı. Üniversite öğretim üyelerinin büyük ekseriyeti zaten dışarda icrayı

Ulus gazetesinin başlığı
Gözler arayacak

faaliyet ediyordu. Şimdi Kübalının eline, sadece, maaşının bir kısmı geçtiğine göre... Kübalı, geçim derdindeki kervana katılmaktan başka bir şey yapmıyor ve istikbale hâlâ Ümitle bakıyordu.

İstikbale ümitle bakmaması için de, bir sebep yoktu Şu mübarek Ramazanda bile, İstanbulun meşhur Sultan Ahmet Camiine asılan mahya- "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" değil miydi?

azami dikkatli davranmalarına rağmen bu açıklardan bol bol. istifade etmişler ve Celâl Yardımcıya hayatının en müşkül saatlerini yaşatmışlardı. Bilhassa C. H. P. li hatip, eldeki kanunun müzakeresi sırasında zamanın Millî Eğitim Bakanı Rıfkı Salim Burçakın profesörlere siyasî meseleler hakkında fikir beyanının dahi yasak edilmediğini belirten sözlerini zabıtlardan okuyunca bugünün Millî Eğitim Bakanı mağlûbiyetinin perçirileştiğini farketmişti. Bu sırada Meclisin yayla denilen kısmında İbrahim Kirazoğlu ve Hamdi Bozbağla birlikte oturan Rıfkı Salim Burçak, Prof. Feyzioğlunu teyid eder şekilde başını sallıyordu.

Bekleyen derviş

Şimdi, bu haftanın ortasında Ankarada kati olarak bilinen, Prof. Kübalının en geç hafta-sonuna kadar

Basın

Bir aylık tatil

Bu "haftanın ortasında Çarşamba günü, Rüzgârlı Sokaktaki Ove Hanın merdivenlerinden, biri zayıf, uzun, biri tıknaz orta boylu iki adam Çıkıyordu. Adamlar üçüncü kata geldiklerinde sağ taraftaki kapıdan içeri girdiler. İkisi de üzgün görünüyorlardı. Girdikleri kapının üzerinde Ulus gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü, yazıyordu. İçerdekilere yazı işleri müdürünü aradıklarını, bir-mahkeme kararını tebliğ edeceklerini söylediler. Saat 15 sularıydı ve kararı tebellüğ edecek Yazı İşleri Müdürü henüz gelmemişti. Muhabirlerden biri; Birinci Şube Basın Masası memurları olan iki adama hitaben:

"— Verin bakayım neymiş sil mahkeme kararı" dedi.

Polisler tereddüt ediyorlardı. Birbirlerine baktılar. Sonra zayıf olanı elindeki kararı muhabire uzattı.- Muhabir, kendisine uzatılan kâğıda şöyle bir göz gezdirdikten sonra hayretle durakladı:

"— Vay canına, Ulusu kapatıyorlar" diye mırıldandı.

Bu sözler, hemen her gün bir mahkeme kararı veya bir tekzip yazısı gelmesine alışmış olan ve bu seferkini de öyle bir şey sanan diğer muhabirleri de hayretle yerinden hoplattı. Hepsi de, elindeki kâğıda bakıp duran arkadaşlarının etrafına toplanıp, onun omzu üzerinden kâğıdı okumağa çalışıyorlardı.

Sonra ortalığa bir sessizlik çöktü. Haber doğruydu. Ulus gazetesi, mahkeme kararı ile bir ay müddetle kapatılıyordu.

Bu karara göre karikatürist Halim Büyükbulutun geçen yılı Ulusta çıkmış olan "Hazine" lejantlı bir karikatüründen dolayı gazete bir ay müddetle kapatılıyor, Halim Büyükbulut da bir yıl hapis cezasına mahkûm ediliyordu. Gazetenin diğer mesulleri olan Yazı İşleri Müdürü İhsan Ada ve Şirket adına sahip Kasim Gülek milletvekili oldukları için haklarındaki takibat devre son bırakılıyordu.

Hangi Hak,

Meşhur Kübalı hâdisesinin nasıl bir zihniyetin eseri olduğunu bizzat Celâl Yardımcı, Meclis kürsüsünde alenen ve resmen İfade etti. Milli Eğitim Bakanı meseleyi olduğu gibi gözler önüne sermek"ten çekinmedi. Prof. Kübalının yazılarını okumuş. Bunları, "günlük politika yapmak" saymış. İstanbul Üniversitesi Senatosunun mütalaasını sormuş. Senato ittifakla "bunlar, günlük politika yapmak değildir» bir profesör kendi ilim dalında bunları söylemekle vazifelidir" demiş. Bakan, Senatonun görüşüne İştirak etmemiş. Prof. Kübalının günlük politika yaptığına şahsen İnanmış, bunun üzerine kanunun kendisine tanıdığım sandığı mutlak takdir hakkını kullanar ak hocayı bakanlık emrine almış.

Celâl Yardımcı bunları güzel güzel ve sükunetle anlattı. Kanaatinee, bir yazının mahiyetini takdire Senato ne kadar selâhiyetliyse kendisi de, -kütüphanesi ve arşiviyle- aynı derecede selâhiyetliydi. Bunu ispat İçin Senatonun kimlerden teşekkül ettiğini ilâve etti. Senatoda hukukçular vardı ama, ormancılar, da vardı ve bizzat rektör Edebiyat Fakültesi mensubuydu. Ee onlar şöyle derdi, Celâl Yardımcı böyle.. Kimin haklı bulunduğunu takdir hakkı, seçimler arasında Büyük Meclisteki ekseriyet grubunun, seçimlerde de milletindi. Tabii bu, son derece hususî bir ilim ve Demokrasi anlayışıydı. Celâl Yardımcı "istedim, münasip gördüm, yaptım" diyordu. Bu sözlerini de bir mantık silsilesi içinde izah ediyordu. Kanaatinee kanun buydu. Beğenmediği memuru bakanlık emrine alırdı. Hususi bir vaziyet yoktu. Umumî prensip tatbik ediliyordu.

İşin buraya kadar olan kısmında Yardımcıya kızılabilir, serzenişte bulunulabilir, takdir hakkını kötü kullandığı söylenebilir, kanunun verdiği selâhiyeti yanlış anladığı ileri sürülebilir. Ama, bir adaletsizlik yaptığı iddia olunamaz. Öyle lanmış, öyle yapmış., Mükemmel.

Nitekim, eğer lâf orada kalaydı tenkide Celâl Yardımcıdan çok kanun, hiç olmazsa topyekûn hükümet hak, kazanırdı. Millî Eğitim Bakanı şahsi düşüncelerini açıklamış olmazdı. Kıstasım ortaya dökmezdi. Hattâ "izahat vermeye mecbur değilim" bile diyebilirdi. Prof. Göktürk bu mevzularda başka türİÜ mü yapıyordu? Elbette, ki hayır. Celâl Yardımcı da, sabık kabine arkadaşının, yolunu takip edebilirdi. Gerçi kimseyi tatmin etmezdi, ama haksızlığın kanunî bulunduğu zehabını uyandırabilirdi.

Ancak Celâl Yardımcı, haklı bulunduğunu ispat sadedinde kavlince hangi yazıların "günlük politika vapmak" olduğunu da açıkladı. Hatta bunu son derece teatral jestlerle bezedi, Kübalıdan cümleler okuyup okuyup "İşte, bu ilim; işte bu politika değil" diye istihzada bulundu. Fakat bu, kendisi için de, hükümeti için de, iktidarı için de sadece talihsizlik; oldu. Zira o zaman anlaşıldı ki parmak kesen şeriat, maalesef bir değil, İki ölçü kullanmaktadır.

Şimdi, Prof. Kübalı demiş ki: "Bu tüzük tadili ekseriyet partisi vasıtasıyla icranın Meclis ve Muhalefet karşısında asgari murakabe, azami rahatlık içinde üstünlük teminine matuftur" Celâl Yardımcı da bunu, "günlük politika yapmak" saymış. Adam Anayasa hocası, bahis mevzuu tüzük Büyük Meclisin tüzüğü.. Bu, "günlük politika yapmak" sayılır mı? Ama Celâl Yardımcı saymış. Peki, Prof. Sabri Esat Siyavuşgil "Bir gazetenin üç sütun üzerine oturttuğu şu alt manşeti okursanız, ne yaparsınız: "Türkiyenin İktisadiyatı vahim bir devresinde bulunmaktadır. Ciddî bir buhran Türkiyeyi tehdit etmektedir. Türkiye Enflâsyonla karşı karşıya ölüp dış borçlar çok yükseğe çıkmıştır."

Hele bu sözlerin geçenlerde memleketimize gelmiş olan dış yardım şefi James Smith tarafından Temsilciler Meclisinin bir komitesinde söylenmiş olduğunu öğrenirseniz, ne hale gelirsiniz? Herhalde içiniz ferahlamaz, yaşasın diye bağırtmazsınız. Aksine, üzülürsünüz, ümitsizliğe düşersiniz. Böylesine bir manşet kulunuzu kanadınızı kırar, sizi bayata küstürür.

Bereket versin ki, beyanatın ruhu, manşette gördüğünüz gibi kapkara değil, Cünki aynı yardım şefi, 1918 yılından beri sınai mamulâtımızın yüzde 48 nlsbetlnde arttığını, ziraî kapasitemizin hızla yükseldiğini, yeni maden kaynakları ve elektrik enerjisinin durmadan geliştiğini, yol şebekesinin 9000 milden 17000 mile çıktığ-nı söylemekte, mail vaziyetimizin istikrarını ve İstihsal kudretimizin artmasını temin için bize yardım yapılmasını tavsiye etmektedir.

İşte manşete geçmeyen, fakat okuduğumuz zaman içimize ferahlık veren haber, asıl budur. Biz, milletçe, kalkınma gayretlerimizin günlük hayatımızda türlü darlıklar ve sıkıntılara sebep olduğunu zâten biliyoruz.' Fakat yine milletçe biliyoruz ki, bundan başka tutulacak yol yoktur" diye yazarken, Celâl Yardımcı neredeymiş? Üstelik Prof. Siyavuşgil İktisat hocası da değil, yani, meşhur tabirle "dışardan gazel okuyor". Celâl Yardımcı bilmiyor mu ki İktidar "başka tutulacak yol yoktur". Muhalefet İse "vardır" diyor ve Prof. Siyavuşgil böyle bir polemikte taraf tutuyor?

Suudi, Prof Kübalı demiş ki: "Bu tüzük tadili aleniyet prensibini zedelemiştir". Celâl Yardımcı bunu da "günlük politika yapmak" saymış. Sayar. Ama Prof. Sabri Esat Siyavuşgil "Hem boyları sürüngenlerin hizasında da olsa, politikacılar bilmezler mi ki sureti haktan "örünüp halk araşma boşalttıkları bu yalan lâğımları hakikatin güneşinde er geç kurumağa mahkûmdur, o zaman ne yapacaklardır?" diye yazarken, Celâl Yardımcı neredeymiş. Üstelik Prof. Siyavuşgil hukuk hocası da değil, yani, meşhur tabirle "dışardan gazel okuyor."

Şimdi Prof, Kübalı demiş ki: "Aleniyet prensibini ihlâl eden ve basını da bağlayan bu karar Anayasaya da aykırıdır". Celâl Yardımcı bunu da "günlük politika yapmak" saymış. Sayar. Ama Prof. Sabri Esat Siyavuşgil "Nihayet hiç bir hükümet, bir âmme hizmeti olan gazeteciliği, şeref ve haysiyetini müdrik oldukça, ferde ve cemiyete karşı olan vazifelerini hakkiyle yerine getirdikçe, sırf sadizm ruhiyle tazyik altında bunaltmak cihetine gitmeyiz. Böyle bir oda, matbuat hürriyetinin tam ve kamil bir teminatı olacaktır. Elverirki, matbuatın kendi kendini kontrolü, onun vazifelerini aksatmıyacak bir meslek ahlâkından ilham alan kaidelere göre cereyan etsin ve bu kontrolü yapacak organ, 'işini ciddiye alsın" diye yazarken. Celâl Yardımcı neredeymiş? Üstelik Prof. Siyavuşgilin gazeteciliği de arızidir. Yani meşhur tâbirle "dışardan gazel okuyor".

. Şimdi,.Prof. Kübalı demiş ki: "Bugünkü hükümet

Hangi Hukuk?

buhranının doğurduğu hazin dunun karşısında bütün kabine istifa etmiş iken Grubun sadece başkana itimat vermesi açık bir tenakuzdur, akla, siyasi ahlâka, siyasi teamüllere aykırıdır" Celâl Yardımcı boan okuduktan sonra, nefretle haykırdı: "Sana ne?" Ama Prof. Siyavuşgil Muhalefetin bütçe tenkidi hakkında "Okuyorsunuz, okuyorsunuz. Fakat eski devrin müdafaasıyla başlayan beyanat bugünkü devrin tenkidiyle bitiyor. Hani çare, diyorsunuz. Yok. Lütfen bir tedbir, diyorsunuz. Yok. Yine yok. Merhameten bir teklif diye feryat ediyorsunuz. O da yok" diye yazarken Celâl Yardımcı neredeymiş? Üstelik Prof. Siyavuşgil Maliye hocası da değil, yani, meşhur tabirle "dışardan gazel okuyor.'

Bunların hepsinden daha iyisi yar. Prof. Kübalı demiş ki: "Bu tüzük.tadili Demokrasimizi çok yanlış ve zararlı İstikamete sürükliyerek mevcut rejim buhranını vahim şekilde arttırmak istidadındadır". Vay! Celâl Yardımcı ateş püskürüyor. Bakınız, söylediklerine: "Bu beyanatın ilimle alâkası gayri mevcut ve kanunun men ettiği günlük politika ile uğraşmaktan başka hiç bir mânası yoktur. Ki bu iddiamızın en son sübüt delili soru sahiplerinin mensup olduğu muhalefet partisinin sözcüsü İsmail Rüştü Aksalın beyanatı İle de sabittir. Aksal Mecliste şöyle diyor: İktisadî ve mail sahada karşılaştığımız başarısızlıkların, sıkıntı ve mahrumiyetlerin aslında memleketin adım adım içine sürüklendiği rejim buhranı ile sıkı ye derin irtibatını bu münasebetle bir daha belirtmek isteriz. Filhakika yorucu ve fakat devamlı muvaffakiyetin başlıca teminatını teşkil eden gerçek demokratik bir idare için ve devamlı murakabe altında çalışmak yerine demokrat parti hükümetlerinin murakabesizliğin ve mesuliyetsizliğin rahatlığı içinde merkeziyetçi ve şahsî bir idare sistemine süratle kaymaları elde ettiğimiz geniş imkânlara ve şartlara, millet olarak katlandığımız bunca fedakârlıklara rağmen bu gün iktisadî ve mali sahada karşılaştığımız başarısızlıkların, düzensizliklerin sıkıntı ve mahrumiyetlerin temel sebebini teşkil etmektedir.

Simdi, diyebilir misiniz ki, İsmail Rüştü arkadaşımızın, bu sözleri İlimdir, ilmin objektivitesini taşır, siyaset değildir, siyasi maksada matuf bulunmamaktadır? Ve günlük politikadan uzaktır? Elbette diyemezsiniz, işte Kübalı arkadaşımız ne demiş İse, İsmail Rüştü arkadaşımız da onu söylüyor. İsmail Rüştü neyi düşünüyorsa Kübalı arkadaşımız ona tercüman olmuştur."

Kübalı ile Aksal aynı fikri söylemişler ya.. Tamam. Bu, Kübalının günlük politika yaptığının şaşmaz delilidir. Peki, ya Celâl Yardımcı ile Prof. Siyavuşgil aynı fikri söylerlerse bu, Siyavuşgilin günlük politika yaptığının neden şaşmaz delili olmuyor? Buyrunuz Celâl Yardımcının Meclis kürsüsünde söyledikleri:

"— Prof Kübalı hakkında ittihaz olunan karar münasebetiyle muhalefet partilerinin kopardıkları, bazı muhalif matbuatın yaptıkları hücumlar malûmunuzdur. Hükümetin bu kararı durmadan İstismar edildi. Bu istismar Üniversiteyi Hükümet aleyhine tahrike, Hükümeti Üniversite düşmanlığı ile ithama kadar gitti. Üniversitede seri halinde istifalar bekleniyor diye heyecan uyandırıcı haberler yaydılar.... Üniversite İle Hükümet arasında hiç bir mesele yoktur. Meselelerimiz Hükümet ile Üniversite arasına girenlerledir."

Ve buyrunuz, Prof. Siyavuşgilin aynı mevzuda yazdıkları:

"— Hâdiseyi parmaklarına dolayıp 'Hükümetle Üniversiteyi birbirlerine düşürmek isteyenlerin manevralarına da üzüntü ile şahit olduğumu belirtmek isterim.. Anlaşılıyor ki muhalefet, Üniversitede bir meydan muharebesi kazanmak istiyor. Arzusu, Üniversite hocaları ve talebesi arasında-bir İsyan psikozu yaratıp yakışıksız hâdiselere sebebiyet vermek ve Hükümeti şiddetli tedbirlere baş vurmağa mecbur ederek, müdafaa eder gibi göründüğü muhtariyeti kaldırtmaktır. Bu emeline nail olursa, gerek İçerde, gerek dışarda propagandasını bindirip dolaştıracağı bir küheylan kazanmış olacaktır. Ama arada, dosta düşmana karşı millî itibarımız sarsılacakmış, münevverler ve halk hayata küsecekmiş, böyle bir gerilemenin ilim ve genç nesiller Üzerinde.menfî tesirleri olacakmış, onun ne umurunda? Hazır eline seçim günü sandık başlarında kazanmayı umduğu zaferi sağlıyacağına inandığı böyle bir taktik geşmişken, millet çapında uğrayacağımız bütün bu kayıplara aldırış eder mi?"

Bakınız Celâl Yardımcının söylediklerine:

"— Kübalının kürsüsüne iadesi mevzuuna gelince:

Şurasının bilinmesi lâzımdır ki bu keyfiyet ne bu ve emsali sözlü soruların baskısı, ne dâva açılacağı yolundaki tehditler ve ne de talebelere izafe edilen uydurma telgraflar ve muhalif matbuatın tazyiki ile olacak işlerden değildir. Kübalı sadece kanun ve hukuk yolundan Üniversitedeki vazifesinden uzaklaştırılmış olup, kürsüsüne iadesi de ancak ve ancak bu yoldan ve hükümetin lüzumu ve takdiri İle mümkün olur'

Ve buyrunuz" aynı mevzuda -görülmemiş selâhiyetle- Prof. Siyavuşgilin yazdıkları:

"— Zorla şişirerek müessif bir neticeye vardığınız bu son hâdiselerden de umduğunuz nimeti bulamıyacaksınız. Üniversiteye veda edip siyaset meydanına atılanlar çoktan belli olmuştur. Profesör Kübalı gibi daima kürsüsünü tercih etmiş olan hocaları aranıza çekmeğe beyhude uğraşmayın! Sunu da bilin ki, bu kadar ümit 'bağladığınız şu hâdisenin kapanması sizin değil, Hükümetin zaferi olacaktır."

rof. Siyavuşgilin yaptığı günlük politika mıdır? Ihtimal ki, hayır. Bundan dolayı bakanlık emrine mi alınmalıdır? Asla. Ama, madem ki Celâl Yardımcının telâkkileri öyledir, bunun da böyle olması lâzım gelir. Hak, hukuk, adalet bunu gerektirmez mi? Celâl Yardımcı, Prof. Siyavuşgil hakkında küçük parmağım dahi kıpırdatmamıştır.

Zira Prof. Kübalı "günlük politika yapmak" sucundan değil, günlük politika yaparken D. P. yi tutmamak suçundan; İsmail Rüştü Aksalla fikir mutabakatında olmak suçundan değil, Celâl Yardımcıyla fikir mutabakatı halinde olmamak suçundan bakanlık emrine alınmış,, kürsüsünden uzaklaştırılmıştır.

Hiç bir şey bu hakikati, bizzat Celâl Yardımcının Meclis kürsüsündeki sözlerinden iyi ortaya koyamaz, gözlerin önüne seremezdi.

Ulaştırma

Unutulan demiryolları

(Kapaktaki Bakan)

Bu haftanın başında bir gün öğleden sonra, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Neşriyat Servisi Şefi Servet Zenginin odasının kapısı açıldı İçeri giren memur hanım, şefinin masasının üzerine bir gazete kupürü koydu. Servet Zengin son derece neş'eli görünüyordu. Aylardanberi beklediği izni nihayet çıkmıştı. Baharın en güzel günlerinde İzmirde, deniz kenarında geçireceği tatlı günlerin hayaliyle gevrek gevrek gülüyordu. Ama memur hanımın getirdiği gazete kupürüne şöyle bir göz atınca rengi aniden değişti.

"— Hay Allah, dedi. Tam izne gideceğim gün mü buldular bunları yazmayı?. Simdi otur, İstanbullara telefon et, meseleyi öğren, Umum. Müdüre arz et. Sonra Ankara gazetelerine, mesele öyle değil de böyle diye tekzip yazdırt!"

Neşriyat Şefinin önündeki gazete kupüründe son zamanlarda sık sık görüldüğü gibi bir tren kazasının tafsilâtı yoktu. Sadece "ışıksız tren ler" den bahsediliyordu. Uzun sefer yapan trenler dahil, Haydarpaşa- Adapazarı arasında işleyen kısa mesafeli trenlerde bile ampulsüzlük yüzlünden elektrik yanmıyordu. Bütün yolcular şikâyetçi idiler. Ayrıca camlar da kırıktı. Herkes soğuktan donuyordu. Muhtelif zamanlarda idareye bu mevzuda şikâyetler gelmişti. Fakat ampuller takılmamış, yolcular penceresi kırık camların önünde don. muşlar, ışıksızlık yüzünden türlü rezaletler cereyan etmişti,

Fakat bu, iane gideceği gün Servet Zengini bekleyen tek sürpriz değildi. Gazeteler başka sütunlarında başka bir haber daha veriyorlardı ve ikincisi, birincisinden çok daha feciydi, Haydarpaşadan 21.45 de kalkacak olan Erzurum postası saat 18'de. manevra makinistinin idaresinde perona sokulurken, numarasız üçüncü mevki yolcuları, yer kapmak için, tren daha durmadan içeri hücum et" mislerdi Tehacüm arasında kimi kapılara, kimi basamaklara, kimi pencerelere asılan çilekeşlerden 32 yaşındaki Mehmet Erdoğmuş ve 25 yaşındaki İsmail GüI kendilerini trenin altında bulmuşlardı. Bu tehlikeli yer kapmaca oyunu, zaten Erzurum postasının her gün şahit olduğu sahnelerden biriydi.

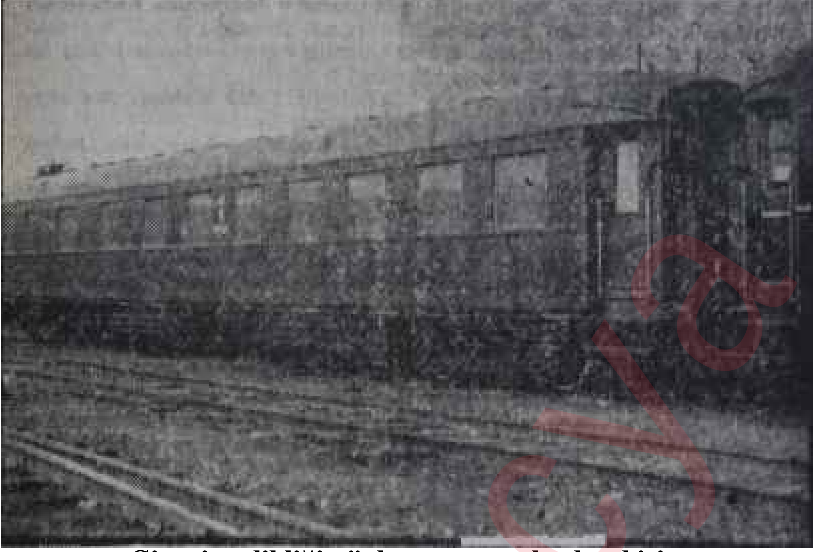
İki gence bacaklarını kaybettiren kaza, ilgilileri hiç şaşırtmamıştı. Böyle bir hâdisenin vukuu her an bekleniyordu. Nitekim İşletme Müdürü Rüştü Sarp kaza sebebini saklamaya bile lüzum görmedi.

"— Her akşam 21.45 de hareket eden Erzurum postasının üçüncü mevki yolcuları daha sabahtan itibaren gelmeye başlar. Tren perortaj girerken de vagonlara hücum ederler, trenin orasına burasına asılırlar. Yer kapmak için çok ileriden atlayıp belâlara saklananlara bile rastlanmıştır.. Tren daha durmadan pencere, kapı demeden girerler, içeri girmeye muvaffak olanlar:

— Hey Hasan buraya gel,

— Ver bavulunu Mehmet, gibi sözlerle birbirlerini çağırmayı da ihmal etmezler. Tabii bu anda tren halâ durmamıştır.

Bugün de aynı şekilde olmuş Yer kapmak isteyenlerden ikisi tren altına gitmiştir."

Sipariş edildiği söylenen vagonlardan biri

Yaz gelecek, yoncalar bitecek de...

Günlük haberler

Evet, o gün de aynı şekilde olmuştu. Aynı şekilde olmuştu ve gene aynı şekilde istimin daima arkadan geldiği memleketimizde, testi kırıldıktan sonra, ezeli 'tedbir alınacak" lâfı ortaya atılmıştı. Soğütlüçeşmeden Haydarpaşaya kadar uzanan bir duvar yaptırılacak ve gara giriş koni rol altına alınacaktı! Tabii ki bu landarma tedbiri, illâ trene bınebimek için her türlü tehlikeyi göze alan çilekeş Anadolu yolcularının derdine melhem getirmekten çok uzaktı. Asıl mesele yolcunun ihtiyacını karşılıyacak kadar tren kaldırabilmekti. Gelgelelim D. D Y. idaresinin takati buna müsait değildi. -Zira Görülmemiş Kalkınmanın tamamiyle ihmal ettiği mevzulardan biri demiryollarıydı. Eski iktidarın canla başla giriştiği demiryolu siyasetine 1950 den sonra mola verilmişti. Bu durumda demiryollarının devamlı bir şikâyet ve tehlike kaynağı olmasına şaşılmamalıydı.

Vaziyet de zaten buydu.

Karayla ak

Hakikaten trenlerden dert yanma, adeta günlük mevzu haline gelmişti. Gün geçmiyordu ki bir kaza haberi gazetelere aksetmesin. Geç hareket eden ve geç gelen katarlar, vagonların bakımsızlığı, personelin kifayetsizliği, emniyet tedbirlerinin noksanlığı... Bunlar daima birinci sayfalarda yer işgal ediyordu. Zira bunlar halkın gündelik dertleriydi.

Gerçi alâkalılar, iki yoldan buna mukabele ediyorlardı. Evvelâ Basın kanununun meşhur tekzip maddes: vardı. Savcılığa iki satır yazdın mı, o yazı ertesi gün gazeteyi donatıyordu. Daha mühimi zaman zaman. Demiryolları idaresi bir boru çalıyordu. Bilhassa iktidar organlarının ve radyonun iltifat ettiği bu boru sesinde ne vaadler, ne parlak istikballer yatıyordu. Demiryolları işletmesi büyük bir kalkınma hamlesine girişmişti. Her şeyi yeni baştan düzeltiyordu. Yeni lokomotifler alınıyor, yeni vagonlar ısmarlanıyordu. Hattâ ve hattâ her türlü ihtiyacımızın memleket dahilinde temin edilmesi için "etüdler" bile yapılıyordu Yakın bir gelecekte -her meselede olduğu gibidemiryollarında da mesut günler bizi beklemekteydi, v.s. v.s.

Ümit gemisi

Gelgelelim bu mesut istikbal edebiyatı tekrarlana tekrarlana bütün sinirini kaybetmişti. Sekiz yıllık beklemeden sonra herkes istikbale değil, hâle bakıyordu. Halen ise trenler her bakımdan kötü, işletme herbakımdan yorgun ve imkânsızdı. Tren seferleri muntazam olmuyordu. Yolcu miktarı ile vagon adedi birbirini tutmuyordu. Sık sık kazalar vuku buluyor. • vatandaşlar ölüyordu. Bu işlerin beklemeye takati kalmamıştı. Buna rağmen lokomotifler sipariş etmek, vagon getirmek sonu gelmeyen bir hikâye halinden çıkarılmamıştı. Gazetelerde vagonların geleceği, lokomotiflerin Amerikan limanlarından yola çıkarıldığı haberleri sık sık görülüyordu. Fakat izdihamın önüne geçildiğini, trenle-

rin normal seyir yaptığını, lokomotiflerin geldiğini gösteren bir işarete rastlanmıyordu

Derdin sebebi ortadaydı. 1950 den bu yana vagon adedinde fazla bir artış olmamıştı. Yolcu vagonları sayısı 1950 senesinde 1018 iken, bugün sadece 1250 yi bulmuştu. Yük vagonu adedi yedi sene içinde ondört binden onalti bine çıkanla bilmişti. 1950 senesinde çekme kabiliyeti yüksek 306 lokomotif bulunuyordu. Sekiz sene nin sonunda bu adede ancak seksen ilâve edilebilmişti. Halbuki gerek yolcu ve gerekse yük vagonlarının normal eskime zamanları hesap edilmek suretiyle bunları daimî bir yenilemeye tâbi tutmak lâzımdı. Yolcu sayısı ye eşya nakliyatı büyük ölçüde artmış işletmenin gittikçe ihtiyarlayan malzeme miktarı ise yerinde saymıştı. Yeni vagonlar yeni lokomotifler almak lâzımdı. Ama bunun için gerekli dövizi bulmak bir türlü 'mümkün olmuyordu. Su Krupp ta, doğrusu hiç cömert çıkmamıştı.

Bir ara ufukta başka bir ümit gemi si belirmişti. Çok önceden 'sipariş edilen lokomotiflerin bir kısmının nihayet Baltimor umanından gemilere yüklendiği öğrenilmişti.. Yapılan anlaşma gereğince, lokomotiflerin taksitleri muayyen zamanlarda öde necekti. Fakat mutad üzere taksitler vadesinde verilmeyince dizel lokomotifleri gemilerde usun müddet harekete hazır bekledi. İhtiyatlı şirket peşin doları görmeyince lokomotifleri Türkiyeye sevk etmiyordu. Halimiz buydu.

Yeni vagonlar, lokomotifler de gelse. Demiryolları idaresinin yapması lâzım gelen işlerin sonu gene alınamıyacaktı. Vagon ve lokomotif derdinin yanı başında, daha önemli başka bir mevzu olduğu gibi duruyordu. Hatların yenilenmesi, rayların muay yen süreler İçinde değiştirilmesi lâzımdı. Hemen her sene 200 kilometrelik bir demiryolu parçasını yenilemek icabediyordu. Çünkü, demirin de kendisine has yaşama şartları vardı, muayyen bir devre sonunda eskiyor, kırılıyor, kazaların çoğalmasına yol açıyordu. Her sene iki yüz kilometre. Bu, hakikaten yapılması güç bir iş idi. Bir kilometrelik demiryolunun bir milyon liranın üzerinde bir meblağa malolduğu hatırlanırsa, güçlük ortaya çıkardı. Fakat bunu yapmak da elzemdi. Eski günlerde demiryolu idaresi meseleyi bu yönden alâkayla takip ediyordu. Bugün ise, Muş-Genç hattından başka hemen hiç bir yere yeni ray döşendiği haberi duyulmamıştı Hem de yeni iktidarın bilinen propaganda meharetine rağmen.

Yeni bir ulaştırmacı

Bu haftanın ortasında .dertleri bu olan Demiryolları idaresinin bağlı bulunduğu Ulaştırma Bakanlığının makam 'odasında İse orta boylu, fakat sağlam yapılı; açık başlı bir adam oturuyordu. Makamın galiba bir hususiyeti vardı: Makamı işgal edenlere ulaştırmacılık dersi veriyordu. Zira Fevzi Uçaner de, seleflerinin kısmı azamı gibi ulaştırmacı değildi, Ulaştırmacılık stajım Ulaştırma Bakanıyken yapacaktı.

Ulaştırma Bakanlığına bağlı dört dev vardı. Emekli hava generali Uçaner, bu devlerden sadece Hava yollarının dilini anlıyordu. Ama 25 Kasım 1957 günü Menderes V. kabinesi ilân edildiğinde Ulaştırma Bakanlığına getirildiğini öğrenince yapılması gereken şeyi yaptı: İşleri öğrenmeye gayret etmek.. Derhal seyahatlere çıktı. Kayseriye gitti. Sivas Cer atelyesini, vagon tamir fabrikalarım tetkik etti. seyahatler esnasında imkân nisbetinde malûmat edindi. Fakat gördükleri ve Umum Müdürlerinden aldığı bilgiyie işleri yeni baştan tanzim etmesine imkân yoktu. Zira dört büyük dev dört büyük meseleydi ve dördü de ayrı bir ihtisas işi idi. Seyahatlerden şu niyetle döndü: Daha iyi şeyler yapmak için çalışmak.

Fevzi Uçanere bundan bir sene önce, bir gün Bakan olup olmıyacağı sorulsa idi, muhakkak ki gülerek "hayır, aklımdan bile geçmiyor" diye cevap verirdi. Fakat Hava Kuvvetleri Kumandam iken dikkati çekmişti. Ciddi bir general, işinin ehli bir insan olarak tanınıyordu. İktidar partisi Uçaneri, bîr Ulaştırma Bakanı olarak görmüyordu ama, kendisine bağlılığı olduğunu müşahede ediyordu. Bu yüzden de onu ziyadesiyle seviyordu. Bilhassa Başbakan Adnan Menderes, kendisi ile' her temas edişinde " e m i n " bir insanın- yakınında olduğunu hissediyordu. Nitekim seçimlerin arifesinde aday arayan D. P. Feyzi Uçaner in şahsında D. P. adaylığını kabul'eden yüksek rütbeli üç su baydan birini bulmuştu. Bu üç subayın içinde en talihlisi de gene Uçaner çıkmıştı. Doğrusu İstenilirse Ulaştırma Bakanlığı kendisi için bir sürpriz sayılmıştı. Millî Savunma Bar kanlığını gene anlayabilirdi ama-... Mamafih Uçaner bir askerdi ve va şife vazifeydi.

Düz bir çizgi

İktidarın bu yeni Ulaştırma Bakanının hayatı düz bir çizgi kadar sade idi. 1900 senasında Erzincanda doğmuştu. Normal tahsil çağına gelince Erzincanda mektebe gitmişti. Liseyi bitirdiği sırada harp başlamıştı. Bunun üzerine Kafkas cephesine sevkedilmiş ve orada dövüşmüştü. İstiklâl Harbine bir süvari subayı olarak iştirak etmişti. İstiklâl Harbi bittiği zaman yüzbaşılığa yükselmişti. 1923 senesinde bütün dünyada bir hareket başlamıştı. Havacılık üzerine her millet çalışıyor, ordusuna hava sınıfı sokuyordu. Memleketimizde de çapı küçük de olsa bir hava sınıfı kuruluyordu. Bu sınıfa girmek istiyenlerin arasında süvari yüzbaşısı Fevzi bey de vardi. Havacılığı öğrenmesi, uçucu olabilmesi için devlet kendisini Fransaya gönderdi. Hava tahsilini Frahşada yaptı. Daha sonra, kurmay sınıfına geçti. Kısa zamanda bilgisi ve asker karakteri ile orduda tanındı, sevildi.

İstanbılun meşhur elektrikli treni

Arada sırada aksamadan işlediği de rivayet ediliyor

Fevzi Uçaner, 1942 senesinde hava tuğgenerali olarak komutanlar safına geçti. Terfi kademelerim hiç bir süre kaybetmeden katetti. 1953 senesinde Hava Kuvvetleri' Kumandanlığına geirildiği zaman korgeneral olmuştu. Dört seneye yakın bir müddet, Hava Kuvvetleri Kumandanı olarak kaldı. Bu müddet zarfında ordu kendisinden çok faydalandı. Hemen, her modern anlayış, Uçanerin taşkilâtcı ve asker görüşü ile derhal be nimsenebiliyordu. Hava kuvvetleri nin bugünkü hale getirilmesinde-

Uçanerler bir baloda
Vazife vazifedir

çanerin hizmeti unutulamazdı. Meslekini çok seven asker, evlenmeyi çok geç aklına getirdi. Kırkından sonra yakınlarını hayran eden bir izdivaç yaptı. Çocuğu olmadı.

Şimdi Bakan Uçaner sabah erken makamına geliyor, yanında Bafra paketi, gece geç vakitlere kadar çalışıyordu. Fakat dertleri bitecek gibi değildi; zira sadece şu Demiryolları bile başlı başına bir meseleydi.

Bollaşan yolcu

Malzeme eskirken yolcu adedi gün geçtikçe fazlalaşıyordu. Hakiki bir artış olmuş, son yedi sene içinde taşınan yolcu adedi 53 milyondan 80 milyona yük nakliyatı iki misline çıkmıştı. Bu, tabii bir seyirdi. 1946 dan bu yana yolcu ve yük nakliyatı çoğalmıştı. Halk, treni diğer vasıtalara tercih ediyordu. Malını tren ile nakletmeyi kesesine daha. uygun buluyordu. Tren ucuzdu. Bu bakımdan trenler daima yolcu buluyordu, yük taşıyabiliyordu.

Yolcu ve yük miktarına muvazi olarak Demiryollarının bünyesindeki elemanlar da artmıştı. Yedi sene içinde personel yüzde yüz fazlalaşmıştı. 30 binden 60 binin üzerine çıkıvermişti Fakat bol personel işlerin daha mükemmel yürümesine sebep olmamıştı. Bilâkis, işler daha da çapraşık idare edilmeğe başlamıştı. Çünkü, demiryolu isleri her Yerde ve her şeyde nihayet bir ihtilas istiyordu. Alınan personel bu bilgiden mahrumdu. Böylece, isler aksıyor, hattâ hatâlar oluyordu. Demiryolları idaresi bol personele kapılarım açmıştı ama, personelin hayat seviyesini normale getirecek bir kadro tespiti yapmamıştı. Personelin yarısı fici yüz liranın altında bir maaş ile hizmet görüyordu.

Rötarlar da artıyordu

Bir trenin tarifede yazılı saatte gara girmesi artık hayal olmuştu. 1954 yılında gecikme yekunu 19,540, 1955 te 20,375, 1956 da 21,786 saat idi. Demiryolları İşletmesi rötarların yarısının telâkilerden ileri geldiğini söyliyerek kendini bir dereceye kadar mazur, göstermeye çalışıyordu. Fakat Başvekâlet Murakabe Heyeti bile bu izah şeklini beğenmemişti. "Örerin tesbit ettiği vakitte telâki mahalline giden trenler hiç bir rötara sebep olmazlar. Trenler daha evvel bir rötar yapmış oldukları için telâki mahalline geç gelirler. Bilinmesi ve İzalesi için tedbir alınması icapeden sebep, treni telâki mahalline geciktiren sebeptir. Rötar vuku bulduktan sonra telâki mahallindeki gayri kabili içtinap beklemeleri rötarı arttırır ve başka trenlere da sirayet ettirir" diyordu. Rötarların sebeplerini, açıkça itiraf etmese de, işletme çok iyi biliyordu. Aceleyi sevmiyen personelle ve ihtiyarlamış lokomotiflerle bu işin başka türlü olmasına imkân yoktu. Eh Görülmemiş Kalkınma diyarında zamandan bol ne vardı. Gelgeldim iyi işin altı ayda çıktığına inanmak istemiyen Murakabe Heyeti "Seyrüsefer intizamının .esasını teşkil eden öreri tahakkuk ettirmenin behemahal matlup olduğu" hususunda israr ediyordu.

Kazalar bollaşıyordu

Gazetelerde yoldan çıkan trenlerin haberleri sık sık görülmekteydi. Her seferinde resmen uzun -aslında çok kısa- araştırmalar yapılıyordu. Ama tren kazaları devam edip gidiyordu Kazaların azalması veya ortadan kalkması için demiryolu işini daha fazla ciddiyet ile ele almak lâzımdı. Kaza olmaması için rayların muayyen zamanlarda değiştirilmesi gerekiyordu. Kaza olmaması için ehliyetli personel kullanmak şarttı. Bunlar yerine getirilmedikçe işlerin sarpa sardığım işitmeğe, hemen her ay bir kaç tren kazasının vuku bulduğunu öğrenmeğe hazır olmalı idik

Çok şükür İktidar bu meseleye de elini atmıştı. Plansızlıktan şikâyet edildiği bir sırada. Demiryolları İşletmesi kendine mahsus on yıllık parlak bir plân hazırlamıştı. Plânın malî portresi iki milyar liraydı. Bir milyarı iç, bir miltyarı dış finansman ile 'tahakkuk edecekti Plân vezir rüyası görmeyi sevenleri mestedecek bir cömertlikle çizilmişti. Herşey yeniden değiştirilecek, modernleştirilecekti. : Hatların kudreti arttırılacak daha ağır sıkletlerin hareket edebilmesi ve seri vasıtaların geçebilmesi temin edilecekti. Seyrüsefer emniyeti ile muhabere vasıtaları tesis olunacak, katarların bir merkezden idaresi sağlanacaktı. Dizelizasyon ve, elektrifikasyona gidilecekti. Plânın tatbikine bu yıl başlanacaktı. Yalnız ortada "ufacık" bir pürüz vardı. Plânın bu yılki kısmını gerçekleştirmek için, 80 milyonu döviz olmak üzere 160 milyon liraya ihtiyaç vardı. Politik sebeplerle tarifeler yükselitilmediğinden, işletmenin mali durumu kötüydü. Hattâ bütçenin "samimiyet'ini bozmasın diye, İşletmenin Mili Savunmadan ve Bayındırlıktan olan 121 milyon liralık alacağı bir türlü tahsil edilememişti. Maunafih Kristof Kolömbun memleketinde iç finansman bir dert değildi. Demiryolları İşletmesi. Merkez Bankasının kapılarım çalmaya alışıktı. Fakat 80 milyon döviz nasıl bulunacaktı- Eskiyi yenilemeye dudak büküp daima yeni eserler peşinde koşan İktidar, kıt dövizinin mühim bir kısmını bu işe ayırabilecek miydi? İktidarı biraz yakından tanıyanlar bu suale evet demeye cesaret edemiyorlardı.

Küçük meşgaleler

Bu yüzdendir ki Demiryolu meşelemiz, bütün parlak plânlara rağmen hal yoluna girmek üzere bulunmaktan uzaktı. İktidar, politik hizmetler peşindeydi. Halbuki bu iş, gösterişi olmayan bir işti. Bir tek kurdela kesmek imkânı yoktu. Bakan Uçaner de, zaferi başka sahalarda aramak niyetindeydi. En büyük eğlencesi spor gösterilerine, maçlara gitmek, klüplerin hamiliğini yapmak, bu teşekkülleri teşvik etmekti. Hava kuvvetleri kumandam olduğu günlerde büyük gayesi Havagücü futbol takımını şampiyon çıkarmaktı. Şimdi, Havagücünttn yerini Demirspor almıştı.. Uçaner Demirsporun yalnız takımıyla değil, lokaliylte de yakından alâkalanıyordu. Bunlar, Bakan için zevkli "mesaî dışı iş" yerine geçiyordu. Lokalin tertip ve tanzimiyle bizzat alâkalanmış, beğendiği hava garnizonlarına, tetkik maksadıyla, mi-

mar ve dekoratör göndermişti. Ayrıca Demirspor takımını kuvvetlendirmek ve önümüzdeki sene İstanbulun büyük klüpleri karşısında zafer kazanacak hale getirmek istiyordu.

İstanbul

Yıldızlar sönünce

Gegen haftanın sonunda Ankarada Cebeci diye anılan semtte, kapısının üzerindeki tabelâda T. M. T. F. yazan bir binada hararetli bir toplantı yapılıyordu. Koyu renk elbiseli, eamer, siyah bıyıklı gençten bir adam etrafını çevirmiş olan gazetecilere, biraz da asabi bir sesle şöyle diyordu:

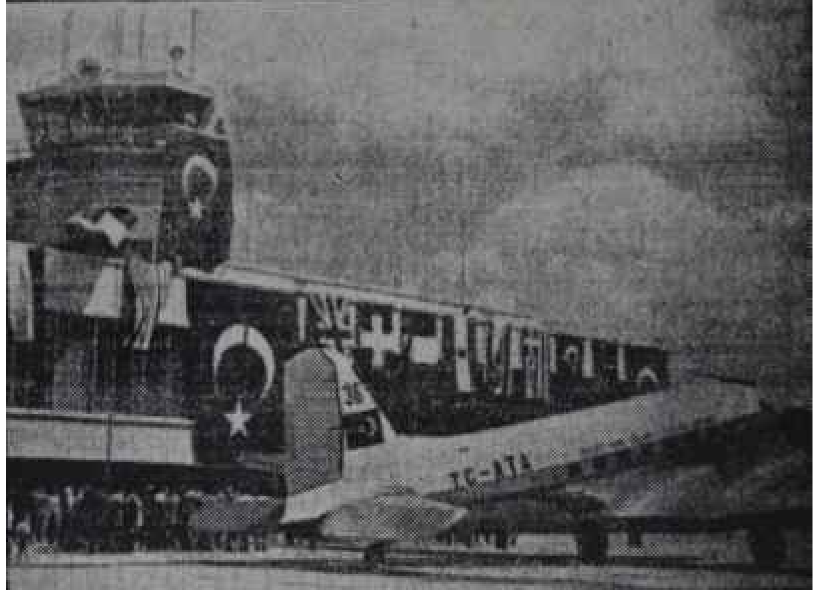
— Çeyrek asırdan beri ilk defa Türk gençliğine karşı böyle bir dil kullanılıyor. Valinin bu sözlerine çok üzüldük. Kendisine teessüflerimizi bildiririz." Sonra ay m asabi eda' **ile** devam ediyordu:

"— Bize kara diyen. Vali, muhalif bir partiden direktif aldığımızı ve diğer isnatlarını isbat edebilir mi? Eğer ederse, biz Federasyondan top yekûn çekilip bu teşekkülü dağıtacağız!"

Cebecideki Türkiye Mili! Talebe Federasyonu Genel Merkezinde yapılan basın toplantısında kendisine "teessüfler" bildirilen ve "isbat" hak. ki tanınan vali, istanbul Valisi Mümtaz Tarhandı. Teessüflerini bildiren ise, Tüikiyede 45 bin talebeyi temsil eden en büyük talebe teşekkülü T. M. T.F. nun başkanı Ethem Özdamir.:

Bir kaç. haftadan beri İstanbul valisinin yıldızları sönmüşe benziyor, du. Şehirliyi kızdırmış, otelciyi kızdırmış, basım kızdırmış ve nihayet işte talebeleri de kızdırmıştı. İstanbul gazeteleri, aleyhinde genig bir kampanya açmışlardı. Sabık Çalışma Bakanım tutan Havadisten başka gazete kalmamıştı. Havadisin tutması ise, eski bir alışkanlıktan ileri geçmiyordu.

Hakikaten gecen hafta ve bu hafta gazeteler Mümtaz Tarham mütemadiyen tenkit ettiler, onu ikaza çalıştılar. Hemen her gazetede bu mealde bir kaç yazı çıktı. Vali, hiç olmazsa asabına bir çeki düzen vermeliydi.

Yeşilköy terminali işletmeye açıldığı gün

Pilotlukla süvarilik arasında pek de fark yok

Güç şartlar

D. P. nin sabık Çalışma Bakanı. muhakkak ki son derece güç şarlar altında İstanbula Vali olmuştu, tik şanssızlığı, kendinden önce sekiz sene İstanbul Valilik, makamında oturmuş ve hemen hiç bir İş yapmadığı halde tatlı diliyle hemşehrilerine kendini sevdirmiş olan F. *K Q.* nin yerine gelmesiydi. Gökayın, "Zoraki Diplomat" olarak Bern'e yolcu edilmesi, İstanbulluları hoşnutsuzluğa sevketmişti. Gökay; hiç de yapıcı bir idare adamı olmamasına ve şehrin dertlerinden en ufağına bile **çare** bulmamasına rağmen İstanbulluları iyice anlamıştı. Onları avutma usullerini biliyordu. Gökayın en büyük marifeti İstanbullularla ve basınla haşır neşir olarak, kimseyi hiç bir za man kızdırmamaktı. Çünkü İstahbulun, hele şu adına "İmar" denilen yıkım faaliyetinden sonra, dertleri yazmakla bitmeyecek kadar Çoğalmisti.

Tarhan belki de, kendi tâbirdyle "aslında yapısı iyi bir insan" di. Ne var ki, istanbullular üzerindeki **ilk** intibaı pek de müsbet olmamıştı. Zira İstanbula Vali yapılmazdan evvel,; -seçimzedelikte baht ortağı. Prof. Göktürkten sonra Menderes IV. kabinesinin yıldırımları üzerine en çok Çeken Bakam idi. Çalışma Bakanı sıfatıyla yaptığı binlerce vaadin yerlini getirilmeyişinin tek mesulü olarak bir Uluyordu. Sonra, ne de olsa, İstan bul gibi ele avuca sığmaz bir vilâyeti basında, umumi tasvibe mazhar **ol** mayan bir siyasi istikametin alem darlığım yapmış bir insanın bulunma sim İstemezdi. Bu bakımdan, bu es ki maliyeci ve hukukçunun, (Prof Gökaym yolcu edllmesiyle meydanı gelen boşluğu dolduracağı pek de beklenmiyordu. Halbuki bütün, bunla ra rağmen 51 yaşındaki Tarhan, yen işine gayet iyi bir hava ile başlaimş

Celâl Hordanla Necati Sağer Birinci Şubede dertleşiyor

Haşlandılar!

ti. Halkın kulağına hoş gelecek, başarılması masraf istemeyen vaadler de bulunuyordu. Napolyonvari bir demeç vermiş, muvaffak olmak için üç şart ileri sürmüştü: "Çalışmak, çalışmak, çalışmak!" Kendisini istanbul Valisi ve Belediye Başkanı olarak hummalı bir faaliyetin kollarına atmıştı. Gece dememiş, gündüz dememişti, elektrikler sönmüş, gemici fenerlerinin ışığı altında çalışmıştı. Kahve kahve dolaşmış, okul kaçağı kumar düşkünü çocukları toplamıştı. Kız talebeler arasında resimler çektirmiş. Başbakanın hazır bulunduğu ziyafetlerde dahi, yarı yerde müsaade isteyip is randevularına yetişmeğe çalışmıştı. Bütün bunların arasında, Işık lisesinde Yurttaşlık Bilgisi dersleri vermeğe de vakit bulabilmişti. Esasen Tarhan, 27 yıllık öğretmendi. Politika hayatı sırasın da ve daha önce, öğretmenlikten hiç

Mümtaz Tarhanın en çok görülen resmi
"Çalışmak, 'çalışmak, çalişmak?"

vazgeçmemişti.

Fakat İstanbullular gördüler ki Tar han Valiliği sırasında da bir şehri -hem de İstanbul gibi bir şehri- mektep disiplini ile idareye kalkışmaktadır. Tem vali İstanbulu, birbuçuk milyon talebeli yatılı bir mektep olarak görüyordu.

"Yok Tardan sonra "Yasak"lar

İstanbul Valisinin ilk günlerinde 'göze hoş gelen icraatı, süratle çığırından çıkmağa başladı. Daha fenası Vali Bey, boynuna astığı şirinlik muskasını kaybetmişe benziyordu. Tombul yanaklı, yuvarlak, sevimli çehresi ilk tenkitlerle beraber asıldı. Çok tosa bir zamanda İstanbul yasaklarla doldurulmuştu. Öyle ki, yasaklar neredeyse, yapılması serbest 'Olan .hareketleri geçmişti. Üstelik,-bu yasaklar çok kısa bir zamanda tavsıyor, tereddütler hasıl olmaya başlıyordu. Artık İstanbulda neyin yasak, neyin yasak olmadığını, hangi yasağın tatbik edilip, hangisinin edilmediğini bilmek bir kehanet işi hâline gelmişti.

Bir gazetecinin günahı

İstanbulda yasakların yasaklan, yokların yokları kovaladığı günlerden birinde bir gazeteci, gazetesinde tavsıyan yasaklardan ve yerine getirilmeyen vaadlerden bahseden bir yazı yazdı' Vali Tarhan yere çöp atan ve tükürenlerden 160 lira ceza alınacak demişti; simdi yerler çöpten ve balgam artıklarından görünmüyordu. Üsküdar vapuru faciasından sonra tutturulan istiab haddi teranesi, yedi gün bile sürmemişti. Onbeş kilodan küçük kuzu kesimi resmen yasak edildiği halde, ramazan dolayısı ile. 7 - 8 kiloluk kuzuların celep elinde can vermesine göz yumuluyordu. Sinema, tiyatro ve maç biletleri karaborsacılığı önlenecekti. Halbuki şimdi, karaborsacılar meydanı boş bulmuşlar, eskisinden de daha rahat icrayı faaliyet eyliyorlardı. İçkili lokantalar saat 23 de, barlar ve kokteyl salonları gibi "batakhaneler" 24 de kapanacaktı. Halbuki kararın çıkmasından bir hafta sonra bu yasaklara riayet edenlere pek rastlanmaz olmuştu. Soğuk ve alaminüt yemek satan müesseseler de saat 23 de kapanacaktı. Ama karardan da topu topu bir hafta sonra- sinema ve tiyatrodan çıkınca bir sandviç yemek veya bir ayran içmek için acaba nereye gideyim diye telaşlanmaya lüzum kalmamıştı, valinin pek yakında geleceğim vaad ettiği troleybüslerden ise ne ses, ne de seda duyuluyordu. Gene Vali, bütün otobüsler İşler hale konacak-demişti. Buna karşılık Belediyenin 400 otobüsünden 110-120 tanesi devamlı olarak garajda yatıyordu. Lokanta, eğlence yerleri, pastahane, muhallebici ve börekçiler için yeni tarifeler tesbit edilerek fiatların indirileceği bildirilmişti, ama bu fiatlann başları hâlâ bulutlara gömülüydü ve bir türlü gözükmüyordu. İstimlâk bedelleri belediye tarafından en kısa bir zamanda ödenecek vaadi yapılmıştı, ama Validen ümidini kesip, Menderesin yoluna çıkan ve iki gözü İki çeşme, yıkılan evlerinin bedellerini isteyenler vardı. Genelevler derhal şehir" dışına çıkarılacak denmiş, yapıla yapıla buraya giden sokaklar birer duyarla çevrilmişti. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi Tarhan, "artık particilikle ilgimi kesmem gerekiyor" buyurmuş ve ardından Belediye Meclisinde, D. P. Genel Başkam için "mesih"li, "hızır"lı met-, hiyeler dizmişti. Gökayın "Yeşilordu"su Istanbulda devamlı devriye gedecek, karaborsacıya göz açtırmayacak denmişti, halbuki bu. "yeşiller "i bulmak için şimdi ayrı ekipler çıkarmak gerekiyordu. "Strip-tease" yasak edilmişti, ama anadan dogma soyunan artistleri bulmak için öyle pavyon pavyon dolaşmaya lüzum yoktu. Caddeler temizlenecek, çiçekler, ağaçlar dikilecek, her köseye bir yeşillik yerleştirilecekti, bugüne kadar bu sadece söz olarak kalmıştı. Talebe yurtları meselesi halledilecekti. Atlı arabalar kaldırılacaktı. Süfli eğlence yerleri şehir dışına çıkarılacaktı. Vs. Vs...

Aradan dört ay geçmiş, bunların hiç biri gerçekleşmemişti. Daha da mühimi, her türlü gıda maddesi bollaşacak, stoklar devamlı surette art tırılacak denmişti; halbuki şimdi et, pastırma, sucuk, zeytinyağı, peynir yerinde yeller esen maddeler haline gelmişti. Kuyruklar İstanbulun demirbaş manzarası arasına girmişti.

Sönen balon

Tavsıyan -yasaklan, yerine getirilmeyen vaadleri saymanın sonu gelmezdi. Bunun için ayrı bir özel nüsha çıkarmak gerekti. Genç gazeteci Erol Dallı, Cumhuriyette bu meselelerden şöyle bir bahsedivermişti. Bahsedivermişti ama, ertesi gün de gazetesinde, içinde tam üç defa "yalan", bir defa "hilafı hakikat", bir defa "asılsız", iki defa "maksatlı neşriyat" sözleri geçen pek sert bir tekzip çıkmıştı. Erol Dallının yazısının başlığı " Belediye yasağı 48 saat sürer"di. Mümtaz Tarhan imzasını taşıyan tekzip İse "Belediye yasağı devamlıdır" başlığını taşıyordu.

Mümtaz Tarhan, bu tekziple de yetinmemiş, aynı gün Erol Dallıyı Hususi Kalem Müdürü Celâl Araz vasıtasıyla Vilâyete davet ettirmişti. Her ne kadar Erol Dallı "Görüşeceğim, bir şey yok" demişse de, neticede ısrarlı davet karşısında, kalkmış Vilâyete gelmişti. Kapalı bir spor salo-

Erol Dallı
'Haydi Eyvallah!"

nu kadar geniş olan holde Valiyle karşılaştığında Tarhanın yüzü hiddetten kızarmıştı. Vali ilk söz olarak:

"— Erol Bey, yazdığınız bu yazılan nereden buluyorsunuz?" diye sormuştu.

Tabiî ki hazır bulunanların nazarları, Erol Dallının üzerine çevrilmişti. Dallı, yazdıklarının yalan olmayıp, gözle görülebilecek hakikatlar olduğunu söyleyince Vali "Bir tane maç salonu kalmamıştır" demişti. Aksilik bu ya, Erol Dallı da Vilâyete gelmezden onbeş dakika öncesine kadar Beyoğlunda dolaşmış, Çocukların ikişerbuçuk lirasına "üçte haftayın, altıda biter" oyunu oynadıkları maç salonlarından üç tanesini gözleri ile görmüştü. Dallı, Valiye bunu anlatmış, inanmayan Tarhan ise, "Nerede var, bir tane gösterin" diye konuşmuştu. Nihayet sabrı tükenen Dallı, "buyurun da göstereyim" demişti. Fakat bu sefer Tarhan işi olduğunu ileri sürmüştü. Sonra Tarhan ile Dallı arasında uzunca bir muhavere geçmişti. Tarhana göre Dallı bir takım arka niyetlerle 'hareket eden ve yazılar yazan bir muharrirdi. '(Maksatlı neşriyatınızın mahiyetini bulup çıkaracağım" diyordu. Müteakiben Tarhan ayrılmış ve Erol Dallı da, Beyoğlu Kaymakamı ile birlikte kırmızı bir polis otomobiline bindirilerek yola çıkarılmıştı. Dallı hem de Beyoğlunun göbeğinde Uç tane maç salonunu, İçerde en hararetli bir şekilde maçlar yapılırken kaymakama göstermiş ve "hadi eyvallah" deyip gülümsiyerek ayrılmıştı.

Huzurdaki delikanlılar

Erol Dallı hadisesinin üzerinden topu topu bir iki güç geçmişti. Gene rengi kızarmış olan Tarhanın huzuruna bir sabah iki delikanlı getirildi. Hem de ne getiriliş! Öyle Dallınınki gibi, Hususî Kalem Müdürünün daveti ile değil, Emniyet Birinci Şubenin memurları vasıtasıyla celbedilerek .. Bu iki ' delikanlı" dan biri, Londra - daki Kıbrıs Türktür Cemiyeti Başkam Necati Sağer. diğeri Türkiye Millî Talebe Federasyonu ikinci Başkam Celâl Hordandı. Vali Tarhan, bu iki genci bulup getirmesi için bizzat Emniyet Müdürü Hayrettin Nakiboğluna emretmiş, Nakiboğlu da becerikli bir polis olarak vazifesini derhal yerine getirmişti.

Vali, ilk olarak Londradan gelmiş olan Necati Sağere, döndü ve "Londradan kalkıp buralara gelirsiniz, bu şehrin bir Valisi olduğunu unutur, tutar bunlarla temas edersiniz" dedi. "Bunlar" dediği, T. M. T. F. İkinci Başkam Celâl Hordandı. Sonra devam etti:

"Gençliği bunlar temsil etmiyor. Millî Türk Talebe Birliği var, onlar aktır bunlar kara! Bunlar paşalarından emir alırlar."

Necati Sağer de, Celâl Hordan da şaşırdılar. Daha buraya neye çağırıldıklarım bile anlayamadan haşlanıyorlardı. Hem de ne haşlanma!

İstanbulda vaktiyle kapatılmış olan Kıbrıs Türktür Cemiyetinin yeniden açılması İçin bir takım teşebbüslere girişilmişti. Necati Sağer de, ta Londradan bu maksatla gelmiş ve İstanbulda bu işle uğraşan Celal Hordanı bulmuştu. Zaten bu arada da Cemiyetin yeniden açılabilmesi iÇin mahkemeden bir ilâm alınmıştı. Ama nedense Vali bu ilâmın verildiğini duymamış ve yapılan teşebbüsleri büyük bir kızgınlıkla karşılamıştı. İşte "iki delikanlı", bunun İçin huzuruna çağırılmıştı. Bunun için haşlanıyorlardı. Bunun için 45 bin üyesi olan Türkiyenin en büyük talebe teşekkülü, bir takım isnatlar altında bırakılıyordu.

Vali Tarhan, istanbullulardan! sonra gazetecileri, onlardan sonra da gençleri aleyhine çevirmeğe muvaffak olmuştu. İşte geçen haftanın so nunda Ankarada T. M. T. F. nun genel merkezinde yapılan basın toplantısında Vahye "teessüflerini" bildiren, bu gençlik teşekkülüydü. Ve Valiyi sözlerini isbata davet ediyordu.

Mümtaz Tarhan, saat itibariyle' fazla çalıştığı halde muvaffak olamayan, bu yüzden takdire değil, ten kide muhatap kalan, fakat bunu ken di muvaffakiyetsizliği yerine insanların nankörlüğüne, kadir bilmezliğine veren başka idare adamlarının ruh haletine düşmüşe benziyördu Her tarafta "kötü maksatlı" gazeteçiler, talebe teşekkülleri görüyor, her taşın altında "Paşa"yı arıyordu. Doğrusu istenilirse bu, sadece Mümtaz Tarhana has bir rahatsızlık değildi Ama İstanbul Valisi, şehre ilk geldiğinde boynuna taktığı şirinlik muskasına yeniden kavuşmak istiyorsa vakit geçirmeden hemen bu yakınlar, da şöyle sükunet içinde bir an düşünmeli, başım dinlemeli, hakikatlar görmeli, ondan sonra Napolyondaı aktardığı cümleyi bir defa daha rotuşa tabi tutup muvaffak olmak için gerekli üç şartı "Müsamaha, müsamaha, müsamaha" diye saymalıydı.

Ethem özdemirin basın toplantısı
ispat hakkı tanıyan başkan

AKİS'in Yazı Müsabakası

Demokratik Rejim içinde Yaşamağa Azimli Milletler Ne Şekilde Hareket Etmelidirler ?

- XLI -

Süleyman EGE

Demokratik rejim içinde yaşamaya azimli milletlerin ne şekilde hareket edeceklerini kestirebilmek İçin bazı meseleler üzerinde aydın bir görüşe varılması gerek. Demokratik düzen diyoruz; nedir demokratik düzen? önce bu sorunun karşılığı tam olarak verilmeli. Çok partili politika ve onun propaganda unsurunu kullanmak demokratik düzenin kaçınılmaz zorunluluklarıdır. Ama nedir bu politika, nedir bu propaganda? Bir aldatmaca oyunu, bir sömürme aracı mıdır bunlar? Şüphesiz, demokrasi ve hürriyetleri baskı altında tutan zararlı toplum kuvvetlerinin anlaşılması, demokrasi ve halk kavramları arasındaki sıkı bağıntının aydınlığa çıkarılması, ileri bir halk ve : hürriyet anlayışına ulaşılması, bu meselenin önce üzerinde görüş birliği edilmesi gereken yönleridir.

Demokrasi bir gerçekler bütünüdür. Tarih İğinde gelenekçi kanunlara, teplnma - zıt kanunlara, geri ve kalıtımsal İnançlara karşı akü ve bilim gücünün; faydaları ou inançların sarsılmamasına, kurulu düzenin yıkılmamasına dayanan tabakalara karşı halk gücünün ortaya koyduğu bir mutluluktur. Akla, gerçeğe ve halka karşıt zorlama bir düzenle demokrasi arasında bağıntı kurulamaz. Demokrasi bütün ilkeleri İle insanlığı evrime götüren doğal bir düzen, bir hayat seklidir. Halkın hür, eşit ve kardeşçe hayatının... Hürriyet, eşitlik ve karleşlik insanoğlunun her nasılsa diline yapışmış, başıboş, ütopik kavramlar değildir. Bunlar demokrasinin asıl ilkesi olan toplumsal adalet ve güvenliğin doğal sonuçlarıdır . Demokrasiyi gerçekleştirme fiili toplum yapısındaki her türlü çatışmaların, tabakalaşmaların giderilmesi, kavgaların dindirilmesi ye toplumsal adaletin kurulmasıdır. Toplumsal adalet, politik, ekonomik ve kültürel bütün yönleri ile tam olarak yerleşmedikçe o ortamda demokrasinin varlığından söz açılamaz. Demokrasinin öz mayası adalet duygusu ve adalet düşüncesidir. Halk Tanrıya adaletine inandığı ka. dar bağlanır. Bu, halkın önlenemez gücüdür. Tarih içinde giriştiği binbir kavga sonunda halk, demokrasiyi bu karşı durulmaz otoritesi İle çekip çıkarmıştır. Aklın, bilimsel düşünüşün aydınlığında halk gerçeklerinden ve halkın bağlandığı İlkelerden hareket eden demokrasinin güçte- sağlamlığı ve üstünlüğü buradadır. Onun İçindir ki, yapısında, amaçlarına ulaşmak yolunda bağış vermek durumunda kalacağı hiç bir tabaka yoktur.

Demokrasilerde halk, toplum yararına yeteneklerini hür bir şekilde geliştirme şartlarını bulan, yetişkinlik düzeyine göre, bir sorumluluk taşıyan, emeği, işse veril - ği ve başarısı ölçüsünde yaşama hakkına ve güvenliğine kavuşan kişilerin bütünüdür. Bu anlamdaki halk, toplumsal zorunluklar çerce vesinde olan gerçek hürriyetini kul lanır.

Bir memlekette demokrasinin bu sınırlarını aşan hürriyetler bazı ellerde bulunduruluyorsa, toplumsal adaletin dengesini sarsan, toplum yapısında kutupların yerleşmesini zorlayan bu hürriyetler doğal haklar olarak yasıyorsa; bir memlekette halk gerçeklerinin sanat, fikir ve politika alanına çıkmasından korku ve endişe duyuluyor, bunların halk önünde tartışılmaması bir tabu haline getiriliyorsa; örneğin bir memlekette günün her saattnda kahveler dolup taşıyorsa; üstelik böyle bir memlekette demokrasinin varlığından söz,açılıyorsa, o memlekette demokrasinin bir sıkıntısı var demektir. Demokrasi bir halk düzenidir. Demokrasinin ayaklarına atılan her çelmenin halk tabakalarının boğazına sarılan bir el olduğuna şüphe yoktur.

Demokrasinin ne olduğu anlaşıldıktan sonra, ona giden, onun bütünlüğünü koruyan politika yolunun seçilmesi bir zorunluk olarak ortaya çıkar. Çok partili politik düzen, hür bir mahkeme, hür basın ve hür Üniversite gibi halk, adalet, bilim ve sanat kurumları bu yolun ilk ve kaçınılmaz gerekleridir. Şüphesiz bu hürriyetlerin gerçekleşmesi o memleket aydınlarının tutumuna sıkısıkıya bağlıdır. Çünkü hürriyetler hiç bir devirde verilmemiştir; alınmıştır. Hürriyet ve demokrasi kavgası kahramanlar ister. Ama gerçek aydının davranışı bilinçsiz bir atılınanlık olamaz. Zaten hürriyetler biraz da kör kahramanlıkların kurbanı değil midir? Aydın kavgacı sağlam bir daynağa halka dayanır .Halk gerçeklerinden ve onun bağlandığı İlkelerden hareket ederek kavgasında halk otoritesini kullanır. Bu bakımdan aydın kişi mutlu düzeni hazırlayan, onu savunan gerçek politikanın içindedir. Politika bilimsel bir davranıştır ve asıl unsuru propagandadır. Aydınlar politikanın dışında kalırsa, bilimsel davranıştan uzak bir politika ve halkın geriliklerinden kuvvet alan demagojik bir propaganda kök salar. Hürriyetleri tamamlayan hakların ve ödevlerin halk bilincinde anlaşılır duruma geldiği yerde demagoji .barınamaz. Aydın politika- . nın ereği, bu; bilincin Uyanışını hazırlayan çalışma prensiplerinin yerleştiği bir toplum ortaya koymaktır. Çalışma prensiplerine kapalı kalan toplumlar, çağının uygarlığının gerisinde ve zararlı , toplum kuvvetlerinin bir sümürgesi olmak durumundan kurtulamaz. Varlığımızın en büyük oluşumu belki de insanın doğrulup iki ayağı üzerine kalkmasıdır. Kurtuluş çalışma serbestisine kavuşan hür kafa ve kolların eseridir.

Halkın bu bütünlüğü iş eğitimine, iş prensiplerine toplum hizmetlerine giren her alandaki düzenli bir iş bölümüne ve iş ahlakına dayanan bir organizasyonda kendisini .gösterir. Geniş anlamda iş, toplum ihtiyaçlarının karşılanmasında rol oynayan her türlü insan çalışmasıdır. İşin eğitimsel ve ekonomik anlamı - kendi fonksiyonel ayrıntıları da içinde olduğu hakle- bu havramın çerçevesindedir, İşin ahlaki olan yönü budur. Demokrasilerde bütünü ile özel faydacılığa yöneltilen topluma - zıt, ahlaka - zıt 'çalışmalara yer yoktur. Demokrasi kültür, bilim, sanat ve iş ahlakı gibi toplumsal değerlerin gerçek değerler olarak yerleştiği yerde varolabilir. Halkları büyük açıda ekonomik ve psikolojik geriliklere sürükleyen asalet, soy ve servet değerleri demokrasinin ölçüleri dinin dadır.

Bu anlamda; topta bir eğitim, üretim araçlarının mal edilmesi, kooperatifçilik, sendikacılık, çalışma ve grev hakkı gibi halkın kültürel ve ekonomik güçlerini elinde bulunduran kurumların gerçekleştirilmesi, uğrunda kavgası yapılması gereken, İlk ve başarılı dâvalardır.

İKTİSADÎ VE MALÎ SAHADA

Ziraat

Köylü
Yüzü güleceğe benzer

İyi haber

Yüzünün gülmesi yağmura bağlı olan 18 milyon köylü, bu haftanın başında ümit içindeydi. Havalar iyi gidiyordu. Ekim sırasında yağmur ve sühunet durumu çok müsait geçmişti Mart ayında da normalin üstünde yağmur yağmıştı. Havalar Nisanda da böyle giderse belki de rekor bir mahsûl elde edilecekti. Maamafih Nisan ayı bir oyun etse bile, toprakta kâfi derecede rezerv teşekkür etmiş, rutubet derecesi yükselmiş bulunduğundan mahsulün oldukça iyi olması beklenebilirdi. Yağmur hazretleri, görülmemiş kalkınma diyarında -hiç değilse 1959 yılında-, Sam Amcaya el açmaktan bizi kurtaracaktı. Meşhur imarın, yağmuru bir felâket haline getirdiği şehirlerde halk, günlük çilesine, bereketli mahsulün hatırı için daha büyük bir müsamahayla katlanıyordu.

Piyasa

Kötü haber

Geçen hafta coğrafi barometre iyi havayı gösterirken, iktisadi barometre, kötü havaya doğru yöneliyordu. Menderes Hükümetlerinin iktisadî siyasetinin ölçü âleti olan, uçarı altın fiatları, tekrar havalanmaya başlamıştı. Cumhuriyet altını 122 ye, Reşat 153 e fırlamıştı. Haspalar, hızlarını hiç te kolay kolay alacağa benzemiyorlardı. Halbuki Türkiyede kendini pahalıya satan sarışın dilbere, dünya pazarlarında kimse metelik vermiyordu. Bizde gramı 18 liraya giden altın, New Yorkta 380 kuruş, Pariste 4 liraydı. Demek ki arada beş misli bir fark vardı. Eh buna şaşmamak lâzımdı. Zira, D. P, iktidara geldiği günden beri, Kristof Kolomb siyasetiyle yıldızı barışmayan altın fiatları elbette yükselecekti. 1950 de Reşat 39 Cumhuriyet 35 lira olduğuna göre, sarışın dilberin fiatı hâlen dört misline çıkmıştı. Demek ki, görülmemiş kalkınma edebiyatının âşıkane tezahürleri, sarışın dilberin madenî kalbini yumuşatamıvordu. Menderes V. Hükümetinin de "fiatları durduracağım, paranın kıymetini koruyacağım" vaadleri, lâfa rağbet etmiyen haspayı insafa getirememişti. Bilâkis kendini daha kasarak "âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz" diyordu.

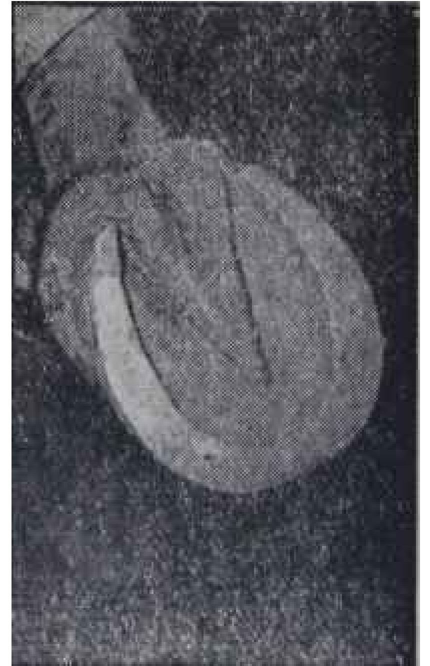
Vitrinde altınlar
İpin ucunu kaçırdı!

İktidar bu lâf anlamayan hassas barometreden zaten çoktan ümidini kesmişti. Nasreddin Hoca misali "onun lâfına inanmayın, bana kulak verin" diyordu. Ama iktisatçılar, haspaya her zaman İtimadın caiz olmadığını bilmekle beraber, halen onun doğru söylediğinden emindiler: Altın diğer maddelerin fiatlanndan daha büyük bir hızla yükseliyordu. Hayat, altının işaret ettiği kadar pahalılasmamıştı. Ama altının yokuş yukarı koşusu, diğer fiatların yükselmesinin neticesiydi. Hele bir, hükümet programında vaadedildiği gibi diğer fiatlar dursun, burnu büyük haspa daha büyük bir hızla geriye gelecekti. Gelgelelim, Millî Korunmaya ve bir sürü lâfa rağmen fiatlar koşuyordu. Bu durumda hassas altının koşuda birinciliği kazanması mukadderdi. Zira her an değerini kaybeden kâğıt para sahipleri, fiat yükselmelerinden korunmak için altına iltica ediyorlardı. Bankaların bin dereden su getiren dil dökmeleri bile, altın almanın tasarruf hesabı açtırmaktan daha emin olduğu hakikatini değiştirmiyordu. Son zamanlarda, Millî Korunmanın eski kâr kapılarım kapadığı bazı tüccarlar da, âtıl sermayeler'ni, altına yatırmayı daha kârlı bulmaya başlamışlardı. Köylüye gelince, altına eskiden beri zâfı vardı. İste bu yiterden haspanın talipleri fazlalaşmış ve altın fiatları daha hızla yükselmeye başlamıştı. Demek ki, yükselen fiatlar, tasarrufu . yani yatırımların temel kaynağını - altına yönelterek, bocalayan kalkınma gemisini kömürsüz bırakıyordu.

Sanayi

İstim geldi

Almanyanın şu meşhur cephane siparişinin ifasının hayal olmaktan çıkıp, hakikât haline geleceğine artık inanmak lâzımdı. Zira geçen hafta Almanyadan gelen haberler, sipariş sahibinin bizzat kolları sıvamaya hazar olduğunu gösteriyordu. Almanya, siparişin ifası için ilk parti olarak 74 milyon marklık malzeme gönderiyordu. Gelgeldim helva yapmak için bu da kâfi değildi. Ahçıbaşına da ihtiyaç vardı. Hovarda müşteri, çâr-

At nalı
İş üç nalla...

Okuyucu mektupları

C. H. P. hakkında

Mecmuanızın son sayısında Selim Başaran imzalı bir mektupta Senirkent faciasından bahsediliyor. Senirkentli ve bu facianın temadi eden hâdiselerine karışmış bir kimse olarak ifade edeyim ki, Senirkent faciası adı verilen hâdise alelade bir zabıta vakası olmaktan ileri gidemez. Evet,' Senirkent hâdisesini yaratan siyasî amiller vardı. Siyasî .tazyikler vardı. Fakat bunlar kanunlara aykırı olarak yapılıyordu. Ve o zaman her kanunsuz hareket gibi bunlar da cezalarını buluyordu. Nitekim, Senirkent faciası adı verilen hâdiseyi yaratan jandarma mensupları, ne kadar takdire sayandır ki . Türk Adliyesince mahkûm edilmişlerdi. Facialarını millete duyuran da devrin hürriyeti idi. Gene Senirkent facialarının tevali ettiği sıralarda jandarma baskısı ile birkaç kişinin bir araya gelerek konuşmasına mani olunmak isteniyordu. Bir defasında birkaç arkadaşımla Senirkent çarşısında konuşurken bir jandarma bizi dağıtmak istemişti. O zaman bir lise talebesi olarak biz, o jandarmayı kanunsuz hareketinden dolayı yanımızdan koyabilmiştik. Bu cesareti kendimizde buluyorduk. Gene ayni tarihlerde hakkımda üç isnattan dolayı adli takibata girişilmişti. Selim Başaran bey iyi dinlesin. Bu isnatlar "Hükümetin şahsiyeti maneviyesine tecavüz", "kanunlara söğmek" ve "karakol basmak" fiillerinden mütevellitti. Gerçi bunların hepsi de sözde kalan isnatlar değildi. Filhakika Senirkent karakolunu bir hâdise dolayısı ile basmış, kapışını zorlamıştık. Gene , bu>meyanda hakkımızda "adam öldürmeye teşebbüs" den de takibat açılmıştı. Selim Başaran bey insaflıca düşünürse bu isnatlardan dolayı benim hiç değilse aylarca mevkuf kaldığımı söyleyecektir. Bunda gayet haklıdır. Fakat yanılıyor. O Halk Partisi devri adliyesi beni tevkife lüzum görmemişti. Hem de o zaman C. H. P. nin en azılı muhaliflerinden öldüğüm halde. Bu gün de içimde o partiye karşı bir ukde var. Fakat gün geçtikçe C. H. P. devrinde her şeye rağmen daha mesut yaşayabildiğimizi anlıyorum. Eğer o zaman yanımızdan kovduğumuz jandarma bugün gelip bizi dağıtmaya kalkışsa, itaatten başka çare yoktur. Zira elinde, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ahkâmı ile gelecektir. Geçmiş hâdiseler liderinde fazla durmayalım. Matlup odur ki şu veya bu yolla mazi hortlamasın. Ve geçmiş zaman olur ki hayali' cihan değer dedirtmesin.

Av. Oğuz Özbek - İstanbul

Viski

Kel başa şimşir tarak

naçar aşçıbaşıhk yapmayı da kabullenmek zorunda kalıyordu: Kırıkkale silâh fabrikasının teknik müşavirliklerini 1961 yılına kadar Bati'. Almanyalı mütehassıslar deruhde edecekti. Eh gülü seven, elbette ki bu kadarcik dikene katlanırdı. Ama cephane siparişinde gözü olan Yunan ve İtalyan firmalarının "nasıl, sözümüz doğru çıkmadı mı" diye böbürlenmelerine ne demeliydi,?

Nal mıhı fabrikası

Geçen hafta; görülmemiş kalkınma diyarının çok görülen yoklarından olan nal mıhını imâl etmek için kurulan biç fabrikanın makinalan bir çok emsali gibi, branda bezlerine sarılmış uyukluyordu. Mecburî istirahat sebebi, bermutad hammadde yokluğuydu. Demir bulamıyan fabrika kapılarını kapamıştı. Kara bükten temin edilen bir miktar demirin evsafı nedense mıh yapmaya elverişli çıkmamıştı. Fabrika idarecileri, âdet olduğu üzere, memlekete şu kadar lira döviz kazandıracağız'' teranesiyle döviz istemekteydiler. Hattâ daha ileri giderek, kurdukları fabrikayı ucuz fiatlâ Karabüke kiralamaya hazır olduklarını söylüyorlarda. Döviz kıtlığı devam' ettikçe, bu feryatlar sık sık işitilecektı. Sesini duyurma usullerini, ne de olsa iyi bilen iş adamları mantıki deliller ileri sürerek basını da tezlerine kazanmayı ihmal etmiyeceklerdi. Her feryadın mutlaka haklı olduğuna inanmıyanların, feryadlar çoğaldıkça, hem nalına hem mıhına vurabilme ihtimal. leri de azalıyordu.

Kalkınma

Vezir rüyası

Seraplar diyarında yaşıyan veya yaşatmaya çalışan Havadis gazetesi, geçen haftanın sonuna doğru, manşette ne ilk, ne de son defa olarak "vatandaşlara mesken ve ucuz kira" temin edileceğini bildiriyordu. Daha geçenlerde, mesken sahibi olmak hayaline çoktan elveda diyen vatandaşların, ev kiralarına, ev sahiplerinin yüzünü güldürecek fiatlar biçen bir, kanun tasarısının hazırlandığı haberiyle yürekleri oynamıştı. Ama zaten, yüzünü görmedikleri Havadisin, seraplar âleminden verdiği bu müjde, kullanıla kullanıla, en safdilleri bile kandıramaz hale gelmişti. Fakat huyluyu huyundan vazgeçirmeye imkân yoktu. Havadis de kardeşi gibi pireye deve demekte devam edecekti: Kauçuk fabrikası kurmaya karar verilecekti, onlar tabii ki lâstik işi halloldu diye başlık atacaklardı. Ziraat âletleri için bir montaj fabrikasının yapılması, Türkiyenin traktör ihraç edeceğim yazmaya kâfiydi. Bir fanayi çarşısının temeli atılır atılmaz, ilk Türk otomobilinin yakında piyasaya çıkacağım müjdeliyeceklerdi. Zafer ve Havadis koleksiyonlarım karıştıranlar, daha neler neler bulacaklardı. Son mesken ve ucuz kira hikâyesi de böyleydi. İmar ye İskân Bakanlığı kuruluş tasarısının Meclise verilmesi, bu vezir rüyasının dayandığı tek mesnetti. Eh muska yazılmıştı ya, İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde halkın, yarısının oturduğu gecekondular ve insafsız kira ücretleri kötü cinler gibi niye kaçmasınlardı?

Asma köprü

Seraplar âleminde yaşıyan aynı gazetede geçen haftanın sonunda senelerdir lâfı edilen meşhur asma köprünün de iç açıcı bir resmi vardı. Bu köprü resmi çok basılmıştı. Hattâ işin bir Fransız şirketine verildiği de yazılmışt» Sonra ne hikmettir bilinmez, bu teşebbüsten vazgeçilmişti. Halen daha elverişli bir teklif yapan meşhur Amerikan Şirketi U. S. S. ile anlaşmaya yarılmak üzereydi. Mukavelenin Mayıs ayında imzalanması kararlaşmıştı. Teklifin ileri sürdüğü şartlar hakkında mutad üzere hiç bir haber sızmıyordu. Köprü projeleri bu yıl sonunda tamamlanacak ve şirket kısmetse gelecek sene bu vakit ise başlıyacaktı. İnşaatın seçimlerden evvel bitirileceği ümit ediliyordu. Araa seçim işlerine aklı ermiyen U.S.S. ' bu iş dört seneden evvel bitmez diye daha işe başlamadan diretiyordu..

Tabii ki bü dört sene içine, döviz yoklumu vs. gibi memleketimize has teknik arızalar dolayısiyle kaybolan aarar, dahil edilmemişti.

Daha lafı edilir edilmez köprü, turistik tesirlerini göstermeye başlamıştı. Firma, televizyonda Amerikalıları "iki kıt'ayı bağlıyan köprünün inşasını görmeye" davet ediyordu. Ne var ki Ur gün sonra baş ilgili Karayolları Umum Müdürlüğü hem de Anadolu Ajansı vasıtasiyle. işlerin daha tetkik safhasında olduğunu bildiriyordu. Ama bu bile hızım alamayan gazetenin Çanakkale Boğazında yapılacak diğer bir köprü haberini manşette vermesine mâni olmuyor

Fiskoviski

Gazetelerdeki minnacık bir haber. Ramazan ortasında, hani şu resmen fındık ihracatçısı olan meşhur Fisko-Birlik'in sipariş ettiği, 15 ton viskinin İstanbul gümrüklerine geldiğini bildiriyordu Viski doğrusu, sayısı az da olsa hakikaten "kalkınanlar" tarafından çok aranılan bir ilâçtı. İşbilen Fisko Birlik, bu Lokman hekim ilâcım ithal ederek, bir taşla iki kuş vuruyordu. Maliyeti 350 400 kuruş olan bu nadide nesnenin şişesini 35-40 liraya elini öpene satacaktı. Hattâ alamıyanlar, dertli olacaklardı. Bu iyi bir ticaretti. Sonra viski, bayram hediyelerinin en gözde olanıydı. Bayram arifesinde, gösterilen bu incelik ve beceriklilik. Fisko Birliğin iyi çalıştığından şüphe etmeye başlıyanlarm her türlü endişelerini dağıtmaya kâfi gelecekti..

Dış Yardım

Dolar peşinde

Görünüşü, giyinişi ve yürüyüşüyle klâsik diplomat tipine çok yaklaşan Dışişleri Genel Sekreteri Melih Esenbel, geçen hafta ortasında, dolar diyarında konuşmalar yapmakla meşguldü. Washxngtonda yeni yıl için Amerikan yardımından Türkiyeye düşecek hisse tesbit edilmek üzereydi. Cumhuriyet hükümeti, her yıl olduğu gibi bu yıl da Sam Amcanın pastasından hissemize düşen dilimi arttırmaya çalışıyordu. 300 milyonluk.ek . yardım hikâyesini de nisyanı sevmiyen iktidar unutmamıştı.. Yeni Washington Sefiri, bunu Amerikaya a yak bastığından beri kendine iş edinmisti. Hattâ "plânımız yoksa kabahat sizin, sizin dış yardımınızın da plânı yok" diyerek, Sam Amcayı, da görülmemiş kalkınmanın maceralarından mes'ul tutmaya çalışmıştı. Ürgüplünün konuşması buna rağmen sempatiyle karşılanmış, Kongre zabıtlarına bile geçirilmişti. Ama Amerikanın Dışişleri Bakanlığiyle yapılan temaslar, ümit edildiği kadar müsbet görünmüyordu. State Department'ın iki. kodamam Rountree.,ve Dillon'un muhataplarının pek fazla hayale kapılmalarını önlemeye çalıştığı hissediliyordu. Anlaşılan, bizim Dışişleri Bakanlığı da, bu havayı sezmiş, takviye kuvvet olarak Genel Sekreteri Washington'a iletmişti. Esenbelin, bir kaç sene evvel 300 milyon doların müzakerelerini yapanlardan daha şanslı olması temenni edilmekteydi. Gelgeldim Washingtonda esen hava büyük jestlere hiç te elverişli değildi.

Başka kapılar

Plânlı programlı bir İktisadî düzene dudak bükmekle beraber İktidar, elhak en ufak bir yardım kapışım çalmakta kusur etmiyordu. Döviz kapılarım keşfetmekte gösterdiği gayret ve becerikliliкten dolayı her türlü takdire lâyıktı. Meselâ Avrupanuı Sam Amcası olmaya namzet Batı Almanya hiç ihmal edilmiyordu. Serbest pazarı uzun vadeli kredilere tahvil etmek için paçalar şimdiden > sıvanmıştı. Sam Amcanın çatık kaşlarına bile aldırış etmeden yâdellere heyetler gönderilmişti. Şimdi sıra Japonyaya gelmişti. Bu ayın 20 sine doğru Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Zorlu. Tokyoya gideceklerdi. Çalışkan Japonya, harpten sonra Almanya gibi çabucak eskisinden gürbüz hale gelen nadir memleketlerden biriydi. Son zamanlarda Asya ve Orta Doğu pazarlarından yardım ıstiyenleri araştırmaktaydı.' Nasırın meşhur Asuan Barajının inşasına katılmayı teklif etmişti. Hani şu İskenderuna akıtılacak olan, İranın Kum petrollerine talipti. Hindistana cazip teklifler yapmıştı. Japonyadan elbette. Sam Amca gibi cömetrçe yardım ümit edilmemeliydi. Yalnız o da, daha ticari bir zihniyetle kredi imkânları temin edebilirdi. İşte Menderesi Madam Butterfly'ın memleketine koşturan bu ümitti.

Melih Esenbel
Dolar avcısı

Okuyucu mektupları

C. H. P, hakkında

03. sayınızda C. H. P. den bahsederkeri "Sakin ve azimli" diye bir bağlık atmışsınız. Adetiniz olduğu veçhile de, bu "bir bardak suda fırtına koparma" kahramanlarım göklere çıkarıyorsunuz. C. H. P. ti milletvekilleri gitmişler de Istanbulda talebelerin dertlerini dinlemisler. Talebelerin perişan halini yatandan görmüşler. Peki ama bu pek muhterem C. H. P. milletvekilleri partilerinin iktidarda olduğu 27 sene zarfında neredeymişler ki, bir kere bile dönüp şu talebelerin haline bakmamışlar da simdi nümayiskâr edalarla talebe muhitlerinde boy gösteriyorlar?

İnci Kurbanoğlu - Şişli

Dikkat ediyoruz, sureti haktan görünerek ve sözüm ona tutarak C. H. P. ye en çok siz vuruyorsunuz. Hem de en çok ziyan verecek şekilde. Zira pek cok C.H.P. li sizin iç yüzünüzü bilmediği için söylediklerinizde yazdıklarınızda bir keramet var diye bakıyor. Meselâ geçen sayınızda "Milletin C. C.H. P. grubundan istediği, muvafık hatipler konuşurken gürültü patirdi etmesi, Başbakanın sözünü kesmesi, bakanlara lâf atması değildi. Bunlar bilakis milletin C. H. P. grubundan istemediği şeylerdi" diye yazmışsınız. Peki ama. Mecliste her türlü söz hakkı elinden alınan muhalefet onu yapmaz, bunu yapmaz da ne yapar? Siz bizim binbir güçlüğe göğüs gererek. Adet dişimizi tırnağımıza takarak çıkardığımız 178 milletvekilinin Mecliste kuzu kuzu oturmasını D. P. lilerin her dediğine "evet efendim, sepet efendim" demesini mi İstiyorsunuz? Yok 'AKİS Yok! Biz milletvekillerimizi Mecliste bir muhalefet nasıl olurmuş göstersinler diye secip oraya yolladık.. Bu böylece biline.

Memduh Türkdoğmus - Kara

C. H. P. nin selâhiyetli organlarma karsı zaman zaman yönelttiğiniz tenkitleri bir partili olarak tekdirle karşılıyorum. C. H. P, nin kendisine yöneltilen tenkitnalrunun ışıkları altında daha mütekâmil bir hale geleceğine inanıyorum. Bu arada, sizin vasıtanızla ve sizin tâbirinizle bizim Allahlık Ulusa bir tenkit de ben yönelteyim Türkiyenin iktisadi durumu güllük gülistanlık bir hale geldiği için mi iktisadi tetkik yazılarına son verilmiştir?

Hasan Arkun - ödemiş

Doğu Batı

Demokratik mücadele

Geçen haftanın sonuna doğru dünyanın en büyük demokrasisinde, şimdiye kadar eşine rastlanmamış bir dava ağılıyordu. Amerikan, Japon, İngiliz ve Kanadalı alimler, din adâmları, Birleşik Devletlerin atom bombası denemelerini durdurmak için mahkemeye başvuruyorlardı. Davacılar Atom Enerjisi Kanununun Anayasaya aykırı olduğunu iddia etmekteydiler. Savunma ve Atom Enerjisi Komisyonunun beş üyesi dâvâlılar arasındaydı. İddiaya göre bu kimseler, hükümet tarafından kendilerine müphem, bir şekilde devredilen selâhiyetleri tecavüz ediyorlar, kendi kendilerine kanun yapıyorlardı. İngiltere ve Rusyada da buna benzer dâvalar açılacaktı. Avukatlar Rusyaya vize temini için uğraşıyorlardı. Nobel mükâfatını kazanan Amerikan alimi Dr. Linus Paling ve meşhur İngiliz filozofu Bertrand Russell davacılar arasındaydı,

Avukatlar, dâvayı kazanma şansının pek zayıf olduğunu saklamıyor, lardı. Fikri sorulan Adalet Bakanlığı "Hükümet zamanı gelince uygun şekilde bu dâvaya muhalefet edecek" demekle yetindi. Asrın komik olmaktan çok trajik dâvası, bir müddet sonra bir Amerikan hâkiminin önüne gelecekti.

İngilizler de boş durmuyorlardı. Atom denemelerine son vermek için daha başka bir usul bulmuşlardı. Bu haftanın sonuna doğru binden fazla atom aleyhtarı Londralı, Atom Silah lan Araştırma Müessesesinin bulunduğu Aldermaston köyüne doğru 200 kilometrelik bir protesto yürüyüşü yapacaklardı. ,Aldermastona yürüyüş komitesi, heveslilere yatak yorganlarını beraberlerinde getirmeyi tavsiye etmekteydi. Okullarda, kiliselerde, evlerde bin kişi için yatacak yer hazırlanmıştı. Her gün elli kilometre yürünerek, yürüyüş dört günde tamamlanacaktı. Bu haftanın başında MacMillan'a gönüllülerin bir listesi verilmişti. Herşey İngilizlere yaraşan bir şekilde inceden inceye hesaplanmıştı. İlk gece Londra yakınında Hounslow'da konaklanacaktı. Hounslow'un Muhafazakâr Belediye Meclisi,'kasabanın toplantı salonunu yürü. yüşçülere vermeyi reddetmişti. Ama başka bir yer bulmak zor olmamıştı. Aldermastondaki nihai "toplantı için de İngiliz Hükümeti, aynı aksiliği göstermişti. Fakat Komite, Atom Silahları Müessesesinin hemen yakınındaki bir tarlada toplanabilme imkânını temin etmişti Toplantı hürriyetini baltalayan bir kanunun mevcut olmadığı İngilterede, Hükümetin yürüyüşçülerin önüne dikebileceği manialar bundan ibaretti. Bu mamaların 'üstünden atlamak da zor Ur iş değildi. Zaten hükümetten yardım görmiyen atom aleyhtarları, halk tarafından tasvip edildiklerini biliyorlardı. Yol üzerindeki lokanta ve kahve" haneler şimdiden, nümayişçiler için her saat açık duracaklarını bildirmekteydi. Köylüler ise yiyecek vermeye amadeydi.

Dulles

"Ben de diktatör olsam..."

Yürüyüşçüler İngiliz, Amerikan ve Rus Hükümetlerinden "Atom silâhlarının tecrübesinin, imalinin ve stok edilmesinin derhal durdurulmasını" istiyeceklerdi.

Almanyada kaynaşma devam ediyordu. Âlimlerin protestolarından sonra iş siyasî partilere düşmüştü. Parlâmentoda, Alman Ordusuna atom silâhları verilmesine mâni olamıyan Sosyalistler kararı "temyiz" yollarım arıyorlardı. Umumî bir grev fikrinden şimdilik vazgeçilmişe ben* ziyordu. Sosyalist Partisi hâlen bir referandum peşindeydi. Federal Mecliste referandum fikrinin kabul edilmeyeceğini bilen Sosyalistler, bu işi feâere devletler kademesinde gerçekleştirmeyi düşünüyorlardı. Mutlak çoğunluğa sahip' bulundukları Hamburg Bremen ve diğer Laender'ler halkı, teşebbüs muvaffak olursa, atom silâhlarına "evet" veya "hayır" demeye çağırılacaktı.

Dulles'ın ıstırapları

Rusların tek taraflı olarak atom bombaları denemelerine son vermeleri, beklendiği gibi, Batı Dünyasında atom bombasına olan düşmanlığı arttırmıştı. Dulles beyhude yere, zaten denemelerini tamamlayan. Rusların propagandadan başka bir şey yapmadıklarım anlatmaya çalışıyordu. Ama bu hususta Batı halin Nehrudan farklı düşünmüyordu. Sulh güvercini Hindistan Başbakanına göre Rusların tecrübelerini tamamladıktan sonra işlerine en uygun gelen bir anda, bu kararı aldıkları iddiası doğru olabilirdi. "Ama ne zardan atılırsa atılsın iyi bir adım, iyi bir adımdı." Batı Dünyasında âlimlerin, yazarların, kilisenin gittikçe artan bomba aleyhtarlığı bunun deliliydi. Dulles bile, Rusların bir propaganda zaferi kazandıklarını kabul etmek Zorunda kalıyordu. Dulles, zaferin sebebini, diktatörlerin kimseye hesap vermek zorunda olmamasında görü-

Ama, Nasırın benim etrafında dönmesi lâzımdı, yahu.

yordu. Halbuki Dulles'ın başında Kongre vardı, her biri ayrı türkü ca-. ğıran müttefikler vardı. Bu sebeple Batı gemisi, propaganda yarışında Ruslar gibi kıvrak davranamazdı. Gelgelelim propaganda yarısında bu mağlûbiyeti peşinen kabul edişi de ne halk, ne rakip siyaset adamları anlıyacaktı. Demokratlar herhalde tahammüllü. Dulles üzerine şimşeklerini yağdıracaklardı. . MacMillan da Dulles'tan daha az nazik bir durumda değildi. Ateşli Bevan. İngiliz Başbakanını "bir parça moral cesaret" göstermeye davet ediyordu. Ama ne olursa olsun, İngiltere ve Amerika "temiz atom bombalarını" tecrübe edecekti. Düştüğü toprağı yangın yerine çeviren bombanın temizini pisini ayırdetmeyi, ne kadar nefes tüketilse de kimse anlamaya yanaşmıyordu. Bilhassa nötralist memleketlerde yaratılan intiba çok kötüydü. Nüfusu bir milyara yaklaşan bu memleketler Amerikayı harpçı, Rusyayı sulhçu görmeye alışıyorlardı. Batı dünyasının propaganda sahasında an'ane ha-' line gelen müdafaadan kurtulup taarruza geçmesi zaruriydi. Aksi halde ne taraftan vuracağını çok iyi bilen Krucef, birbiri ardına manevî zaferler kazanmakta devam edecekti. Nitekim Macaristanın Kızılordu tarafından "kurtarılış' 'ının 13 üncü yılında Budapeşteye gelen yeni Rus Başbakanı, tekrar yerine oturtulan Stalinin heykeli dibinde Batılılara meydan okuyordu. Kruçef, "Eğer Eisenhower ,hakikaten propaganda maksadiyle atom ve hidrojen bombası denemelerini durdurduğumuza inanıyorsa, neden o ve diğer Batılı siyaset adamları aynı propagandaya başvurmuyorlar ve kendi denemelerini durdurmuyorlar?" sualini soruyordu. Konuşmasının sonunda yaptığı davet, bir çok Batı çevrelerinde aksi, sada bulmaya namzetti: Yeni Başbakan "Sovyetler Birliği halkı ve Hükümeti namına Eisenhower'e ve MacMillan'a" hitabederek, onları Sovyetler Birliğinin verdiği misali tekrarlıyarak iyi niyetlerini göstermeye davet ediyordu. Böylece "beşeriyeti mes'ut edecekler ve bu asil hareketinin hatırası asırlarca unutulmıyacaktı." Batılıların şimdilik yapabildikleri tek teşebbüs, zirve konuşmalarını hazırlamak için bir an evvel Dışişleri Bakanlarının toplanmasını istemekten ibaretti. Konuşma yeri olarak Moskovayı teklif ediyorlardı. Ruslar bu teşebbüse henüz cevap vermemişlerdi. Konferansa kimlerin katılacağı, görünüşe göre mühim bir mesele olarak ortaya çıkıyordu. Ruslar diğer komünist ve nötralist memleketlerin de konferansa katılmasını istiyordu. Tito ve Nehru bu arzuyu çok müsait karşılı yanaklarını daha davet edilmeden belirtmişlerdi. Diğer taraftan Bati Almanya. İtalya ve Türkiye de herhangi bir kademede, Rusya'yla yapılacak olan müzakerelere katılmak istiyorlardı. Konferansa kimlerin katılacağını tesbit etme işinin bir hayli

Camille Chamoun
Hedef tahtası

saman alması kuvvetle muhtemeldi. Bu arada meydan, Kruçefin yeni sulh taarruzları için boştu. Dulles'tan daha az miyop olan talihsiz cumhurbaşkanı adayı Stevenson'un daha 1956 yılında söylediği şu sözleri hatırlamamak mümkün değildi: "Eğer Amerika atom denemelerini durdurmakta birinciliği almaz ve Ruslar tarafından geçilirse, bu mevzuda en ufak manevî otoriteye sahip olamıyacaktır."

Cemal Abdülnasır
Tahtların öcüsü

Orta Doğu

Hedef 2: Lübnan

Suudi Arabistandaki zaferinden sonra, "Ağanı açınca tahtları deviren" Nasırın propaganda bataryar' lan geçen hafta, Lttbnana yöneltilmişti. Nüfusunun yarısı hristiyan yarısı müslüman olan Orta Doğunun îsviçresinde bile. Nasır taraftarları bir hayli kuvvetliydi. Hücum toplan Batı taraftarı Cumhurbaşkanı Camille Chamoun'a çevrilmişti. Chamoun Anayasayı değiştirerek, bir devre daha Lübnanın başında kalmak karanndaydı. Nasır taraftarları her ne pahasına olursa olsun bu teşebbüsü önlemek ve Sami El Sulh Hükümetini devirerek. Nasıra daha yakın bir idareyi işbaşına getirmek azmindeydiler. Arapların ,sesi Radyosunun himayesinde, sokak muharebeleri başlamıştı. Yalnız Lübaanda zafer, Kral Suuduır memleketinden daha zor olacağa benziyordu.

Moskova' seyahati

Maamafih dünya halk efkârı, geçen hafta Lübnan hâdiselerinden çok, Nasırın Moskovayâ yapacağı seyahatle meşguldü. Nasır iki sene kadar evvel Moskovaya çağırılmıştı. Ama Nasır Süveyş Kanalının millileştirildiği günlere rashyan bu davete icabetten, Âmerikayı kızdırmamak için vazgeçmişti. 1957 yılı başındaki ikinci davet te, talihsiz Süveyş seferi dolayısiyle Fransa ve İngiltereye karşı cephe alan Amerikadan külliyet li bir yardım geleceği ümidiyle reddedilmişti. Ama artık Nasır, kendini daha serbest hissediyordu. "Ne Doğu, ne Batı" siyasetinden vazgeçmemişti. Moskova seyahatini kabul ederken, diğer taraftan da Batılılarla arasını düzeltmeye çalışıyordu. İçeride komünistlere karşı amansız bir mücadeleye girişmişti. Kremimden sonra, Rusya seyahatinin tesirini silmek için Vatikanda Batının manevi babası Papayla görüşmek niyetindeydi. Geîgelelim İtalyan hükümeti sotf dakikada davetini geri aldıgı için bu ziyaret yapılamıyscktı.

"Ne Doğu ne Batı" siyaseti şimdiye kadar Nasıra yaramıştı. Gerek Doğu. gerek Batı talihsiz Süveyş seferi istisna edilirse Nasırın favörlerini kazanmaya gayret ediyorlardı. Paranın kötüsü olmadığına inanan Nasırın kapıları. Dolara da. Rubleye de açıktı. Herhalde Moskovadan yeni yardım vaadleri elde etmeden dönmiyecekti. Şimdiden Mısır Hava Yollarına Rusya'dan iet yolcu,' uçakları gelmeye başlamıştı. Eh. Sam Amca da aynı cömertliği göstermeye hazırlanmalıydı.

Küba

Son perde

Bu haftanın başında, artık bütün Kübalılar diktatör Batistanın mut. laka, devrileceğine kanaat getirmiş

iterdi Hürriyet için dövüşen Castro kuvvetleri cüretlerini günden güne arttırıyorlardı. Diktatöre karşı topyekûn harp ilân eden Castronun askerler nakil vasıtalarını yok ederek iki koldan' Santiago'ya doğru ilerliyordu. Yakında umumî grev ilân edilecekti. Havananın lüks Hilton Otelinin damından meçhul ellerin yağdırdığı beyannameler halkı, şimdiden hükümetle işbirliği yapmamaya çağırıyordu. Castronun komandolarından çekinen şoförler işlerini bırakmış, nakliyat büyük ölçüde felce uğramıştı. Ev kadınları yiyecek stoklarım arttırıyorlardı. Bankalardan paralar çekiliyordu. Üniversite talebeleri zaten çoktan beri grevdeydiler. Savanadaki "Üniversite Talebeleri Federasyonu" ve eski Cumhurbaşkanı Carlos Prio Socarras'ın teşkilatı gibi gizli teşekküller faaliyetlerini arttırmışlardı. Diktatörün çürük bir mey va gibi dalından kopacağı veya koparılacağı zaman yaklaşıyordu. Ama orduyu elinde tutan diktatör Batista sonuna kadar direnmeye azimli Görünüyordu. Castronun üzerine büyük kuvvetler göndermişti. Amerikan yapısı uçaklar âsilerin karargâhını fasılasız bombalamaktaydılar, memurlar silahlandırılmıştı. Batista, Amerikanın israriyle yapmayı düşündüğü seçimleri tabii çoktan tehir et misti. Küba üzerinde örfi idare, bütün şiddetiyle hüküm sürüyordu. Diktatörün mutlaka kaybedeceği mücadele, eğer ordu kuvvetleri batan gemiyi zamanında terketmezlerse müthiş olacağa benziyordu.

Açlık grevi

Hürriyet mücahitlerinin lehine bütün dünyada uyanan sempati gittikçe genişlemekteydi. Amerikada bulunan Kübalılar, Castronun sesini dünyaya duyurmak için her türlü fedakârlığa hazırdılar. Geçen haftanın başında, silâhları ellerinde Küba yolunu tutan 35 kişilik bir kafile, Amerikan sahil muhafızları tarafından geri çevriliyordu. Amerikan vatandaşı olan bu 35 Kübalı, teşebbüslerisin yarım kalmasına rağmen mücadele azmim kaybetmemişlerdi. Şefleri Arnaldo G. Barron "Biz demokrasi için dövüşüyoruz, Amerika bize yardım etmeli" diyordu. Hürriyet yolunda çarpışmak için rahat evlerini terkeden bu otuz beş kişi, hâlen mücadelelerine açlık greviyle devam etmekteydiler. Sadece su İçiyorlar, verilen yemekleri reddediyorlardı. Nezaret altındaki otuzbeş Kübalı, açlık grevinde yalnız değildiler. Dışarıda da açlık grevleri yapanlar çoğalıyordu. Onbeş kişilik kadınlı erkekli bir grup "Amerikan halkının kalbi bize sempati duyuncaya kadar greve devam edeceğiz" diyordu. Diğer bir Kübalı, Castronun bayrağını meşhur Empire State Building üzerinde dalgalandın yordu. Aynı bayrak bir ay evvel Eyfel Kulesine çekilmişti.

Diktatör Batista da tam mânasiyle yalnız sayılmazdı. Hiç değilse Peron ve Jimenez'i misafir eden Dominik'teki diktatör, Amerikadap aldığı silâhlan, tehlikedeki meslekdaşına göndermekte tereddüt etmiyordu.

Venezüella

Karda emanet edilen kuzu

Geçen haftanın başında sabık diktatör Jimenez, meşhur Miamiye tatile giderken, Venezuellâda, ihtilâlden iki buçuk ay sonra, durum hâlâ vuzuh kazanmış değildi. Eski rejimle kader birliği etmiş subaylar ordudan temizleniyordu. Birçok general ve albay diplomatik bir vazifeyle dışarı gönderiliyordu. Ellidört subay tekaüde sevkedilmişti. Yedi yüksek memur sürgün yolunu tutuyordu. Bütün bunlar sükûnet İçinde yapılmıştı. Venezüella halkının en büyük korku BU, memleketi idare eden beş kişilik Junta mensuplarından birinin veya ordunun, Jimenezin yerine geçmek hevesine kapılmağıydı. Ordunun bir hükümet darbesi yapacağı şayiaları dolaşıyordu. Halk, Genel Kurmay t-kinci Başkanı Yarbay Hugo Trejo'ya müstakbel bir diktatör gözüyle bakıyordu. Bu endişeleri yatıştırmak için bizzat Trejo, "ordunun demokrasinin tesisinde destek olmaya söz verdiğini" ilân ediyordu. Maamafih uzun yıl lar diktatörlerin elinde kalan Venezuellâda demokrasinin en büyük garantisi, siyasi partiler arasındaki anlaşmada görülmeliydi. Parti liderleri Dr. Romulo, Jovito ve Dr. Rafael uzun müddet kader birliği yapmaları gerektiğini biliyorlardı. Partiler arasındaki en ufak bir mücadele, İktidarı ele geçirmek İçin, ordu tarafından bir mazeret olarak kullanılabilirdi. Ordunun eline böyle bir fırsat veril memeliydi. Bu siyasî realizm ve olgunluk, herhalde semeresini vermekte gecikmiyecekti. Bir aksilik olmazsa bu yılın sonuna doğru secimler yapılacaktı. İhtilâlin ilk yıldönümünde Venezuellâlıların kendilerinin seçtikleri bir Cumhurbaşkanına kavuşmaları kuvvetle muhtemeldi. Partiler siyasi mücadele yapmamak hususunda aralarında anlaşmışlardı. Müşterek bir adayla ortaya çıkacaklardı.

Orduya en ufak bir açık kapı bırakmamak için partilerin gösterdiği bu azim, diktatör namzetlerinin heveslerini kıracak kadar kuvvetliydi.

Kanada

Görülmemiş zafer

Geçen hafta Kanada Muhafazakâr Partisi, 265 koltuğun 209 unu elde ederek rakiplerini tam bir hezimete uğratılıyordu. Muhafazakârlar yirmibes- senelik bir ayrılıktan sonra geçen Haziranda, yeniden işbaşına gelmişlerdi. Fakat o zaman mutlak ekseriyeti - elde edememişlerdi. Güçlüklerle karşı karşıyaydılar. Bu durumda Parti lideri Diefenbaker, yirmibeş yıldır beklenen koltuklara sıkı sıkıya yapışmaktansa, tekrar seçmenlerin önüne gitmekte tereddüt etmedi. Kanadalılar bu cesur hareketi fazlasıyla mükâfatlandırdılar. Geçen Haziranda 64 koltuğa sahip olan eski iktidar partisi Liberaller, bu sefer 25 koltukla geri dönüyorlardı. İşçi Partisi 25 ten 8 e düşüyordu. Sosyal Kredi Partisi 19 temsilcisini de kaybederek koltuksuz kalıyordu. Bu hakikaten demokrasilerde her siyaset adamının rüyasına giren mutlak bir zaferdi.

Dîefenbaker'in zaferi, Kanadanın dış siyaseti üzerinde elbette bir tesir yapraıyfecaiktı. Tek değişiklik, eski anavatana karşı ananevi bir sempati duyan Muhafazakârların İngiltereye olan'muhabbet jestlerini arttırması olacaktı.

Marcos Perez Jimenez ve Wotfgang Lârrazabel ,
Yemiyenin malını yerler

KADIN

Sosyal Hayat

İftar

Hava kararmaya yüz tutmuş, iftar vakti yaklaşmıştı. Demirspor lokali önünde aynı anda beliren, kalabalık, bu bakımdan telâşlı idi. Birbirlerine saati soran hanımlar "top" u kaçırmış olmaktan korkuyorlardı. Hele Amerikalılar için bu hakiki bir mesele olmuştu. İftar saatim öğren mek için sabahtan faaliyete geçmişlerdi. Geçen hafta, çarşamba günü Türk - Amerikan Kadınlar Kültür Derneğinin aylık yemek toplantıları "iftar" şeklinde yapılmıştı ve ilk defa, kadınlar arasındaki bu yemek toplantılarına erkekler de iştirak ediyorlardı. Başta Suzan Pamir olmak üzere, idare heyetinin gönlü, böyle bir günde erkekleri evde aç bırakmaya razı olmamıştı. Oruçlu Türk ailelerinin gözleri saatte beklerken, Amerikalı aileler merakla iftar sofrasını tetkik ediyorlardı. Orucun zeytinle bozulduğunu artık öğrenmişlerdi." Sofraları süsleyen peynir çeşitleri de ramazan için peynir yokluğunun hiç olmazsa, lokallerde giderildiğini gösteriyordu. Hele mükellef iftar yemeğini takiben ortaya gelen kahve, mis gibi kokusu ile nice hasretleri söndürmüştü. Oruç bozanlar da, bozmıyanlar da gayet memnundu.

Yemekten sonra oynatılan kukla, ramazan eğlencelerini hem Amerikalı, hem de Türk ailelerine tanıtmış oldu.

Reçel ve pasta yarısı

Son zamanlarda kadın faaliyetlerinin merkezi haline gelen Demirspor lokali geçen cuma gene heyecanlı bir gününü yakıyordu. Zevkle giyinmiş zarif hanımlar, saat üçten itibaren lokali doldurmaya başlamışdı. Kimisinin elinde reçel kavanozları, kimisinin elinde pasta tabakları vardı. Kapıda» her gelenin yakasına ismini ve soyadını taşıyan bir tanıtma kartı yapıştırılıyordu. Demirspor lokalinin büyük salonu baştan başa dövizlerle donatılmıştı, Ve masaların üzerinde enstitüler tarafından hazırlanmış Türk bayrakları vardı. Dövizlerin bir tanesinde "Usul bize nasıl zaman kazanacağımızı öğretir" diyordu. Bir diğerinde' ''Medeniyetin temelleşmesinde en büyük vazife kadınların omuzundadır" ibaresi göze çarpıyordu, insanın okumakla bıkmıyacağı bu güzel sözler yanında, sık sık şu reklam göze çarpıyordu: "Eğer evine ve memleketine daha faydalı olmak istiyorsan sen de Ev Ekonomisi Kulüplerine üye ol". Toplantı geçen sene Ankarada Türk Kadınlar Birliğine bağlı olarak kurulan ve Genel Başkan İstanbul milletvekili Nazlı Tlabarın ifada ettiği gibi bir senede mantar gibi üreyen Ev Ekonomisi Kulüpleri tarafından tertip edilmişti. Bu çay vesilesi ile Ankarada kurulmuş olan kulüplerin üyeleri birbirleriyle tanısmış olacaklar, Basın bu konuda bilgi edinecekti. Çayda tertip edilen pasta ve reçel müsabıksın gelince, bu birçok maharetli ev kadınını takdire vesile olacaktı.

Jüri iş başında
Parmağını yalayanlar

Geçen yıl tertiplenen iftar sofrası
"Ah bir top atılsa!"

Program

Aksi bir tesadüf eseri olarak o gün B.M.M. de çok heyecanlı bir günü. nü yaşıyordu. Kübalı meselesi vardı ve dört sözlü soru verilmişti. Bu, gazeteci ve milletvekili hanımlarımızın toplantıya geç gelmelerine sebeb olmuştu. Maamafih Genelbaşkan, toplantıyı açmak üzere ereldi. Dinleyicilerin sempatisini kazanan mütevazı bir konuşma yaptı ve sözü Ev Ekonomisi Kulüplerinin gayelerini anlatan Muallâ Akarcaya bıraktı. Ev Ekonomisi Kulüpleri bir senede hakikaten ümit verici bir şekilde geliş misti ve iyi bir istikbâl vadediyor du. Üyelerin hep bir ağızdan okudukları "ant" da. zaten bu ümidi kuvvetlendirmişti. Daha sonra iffet Halim Oruç, Kadın İsimli şiirini okuduğu zaman da salonda sürekli alkış sesleri duyuldu.

Bal tutan.

Bu sırada jüri çok mühim bir vazifenin halli ile meşguldü. Keh-

ribar renkli portakal reçellerinin, nefis pastaların süslediği masaların etrafını almışlar, ellerinde kalem kâğıt ve tabii ağıllarında bir parmak bal, not etmekle meşguldüler. Eh tabii bal tutan parmağını yalardı. Yalardı ama, bari bütün reçeller portakal reçeli olmasaydı! İş bir Hayli güçleşiyordu. Allahtan jüri en selâhiyattar kimseler tarafından kurulmuştu. On bir azası da enstitüye mensuptu. İçlerinde iki de gazeteci vardı. Bunlar hem İstanbul ve Ankara basınını, hem de erkekleri temsil ediyorlardı. Doğrusu jüri büyük bir titizlikle hareket ediyordu. Nitekim bir saat sonra jüri başkanı Leman Subaşı mikrofon başına davet edildiği zaman, henüz jürinin bir karara varamadığını bildirdi. Bu, uzun emek istiyen bir işti. Reçellere renk, lezzet gıdai kıymet bakımından notlar veriliyordu.

Jüri çalışa dursun, saz takımı fa

Nazlı Tlabar
Elin, hamuru

afiyete geçmişti ve Saniye Can hanımları coşturan şarkılar söylüyordu, bunu danslar takib etti, Jüri hâlâ çalışıyor ve çuval biçimi bir pembe elbise giyinmiş olan bir üye, İltekin Birol, yanındakilere sık sık "imtihandaymışım gibi heyecanlanıyorum" diyordu. İltekin Birol müsabakaya gayet güzel görünüşlü iki renkli bir kuru pasta ile iştirak etmişti.. Gözü jürideydi..

Jürinin kararı

Leman Subaşı nihayet mikrofon başına geldi. Salonda çıt yoktu ve heyecan son raddesini bulmuştu. Besinciye kadar kazanan isimler aldıkları not ile beraber okundu.

Portakal reçelinde birinciliği kazanan ev kadını, saten toplantının başındanberi zarif Jestleri ve güzel dar siyah elbisesi ile göze çarpa Sema Türkeri idi. Elektrikli bir semaver kazandı. En güzel pastayı yapan ev hanımına gelince, ismini söyledikleri zaman kendisinden başka kimse bu işe şaşmadı. Perihan Uzel, hem çok ucuza mal olan, hem de en ağır misafire çıkarılabilecek nefasette küçük pastalar yapmıştı. Renk renk süslediği bu küçük pastalarını krem şantiyi yerine ağda sekline getirilmiş şekerle beraber çarpılmış yumurta akı ile yapmıştı Böylece maliyet çok düşüyordu. Perihan Uzel de bir elektrikli ıskara kazandı. İmtihana girmiş gibi heyecan duyduğunu söyleyen İltekin Birol mikrofon başına çağırıldığı zaman çocuk gibi sevinmişti.. Kazandığı beyaz bluzluk nefisti ama, doğrusu "kazanmak" hepsinden hoştu. Espriler yaparak, hediyeleri veren Nazlı Tlabar tesel-

Siyasi Kanaat

Jale CANDAN

Geçen hafta Türk Kadınlar Birliğinde, otuz senedir kendisini kadın faaliyetlerine hasretmiş bulunan İffet Halim Oruz "ailede ve cemiyette siyasi terbiye" adlı bir konuşma yaptı. Kadın hukuku gibi geniş bir konuyu kısa bir konuşmaya başarılı şekilde sığdırabilen hatip, ailede siyaset mevzuuna temas edince, Kadınlar. Birliğinde bulunan münevver kadın topluluğuna, henüz Türk kadınının, kocasının siyasî tesiri altında olduğuna bunu ancak zamanla ve sabırla bertaraf edebileceğini, zorlamanın doğru olmayacağını İfade etti ve hattâ bu konuda bir nevi itaat tavsiye etti. Kendisine İtirazımız bu noktadadır. Dünyada hiçbir kimsenin her ne pahasına olursa olsun, İşlemiyeoeği, müdahale edemiyeceğl bir saha varsa o da, inançlar ve kanaatlar sahanıdır. Dini İnançlar ve siyasi kanaatlar bunların başında gelir. Cemiyette olsun, ailede olsun karşımızdakinin inançları ve kanaatleri İle mücadele etmenin yegâne çıkar yolu, İkna ve İnandırma gayretlerine dayanmaktır.

Bu konuda öfkelenmek, fikir sahasından uzaklaşarak lal şahsiyete dökmek veyahut kuvvetle, tehdit ve cezalandırma metodlarına baş vurmak, itiraf etmeliyiz ki, ancak geri cemiyetlere has usullerdir. Buradaki geri cemiyetten kast edilen şey elbette ki, fen sahasında değil insan haklan bakımından, içtimai olgunluk bakımından geri kalmış cemiyetlerdir. Bunu hepimiz bir hakikat olarak kabul ettiğimize göre, kadına en ileri cemiyetlere has insan haklarını veren memleketimizde, elbette ki, kadının kocasının inançlarına ve kanaatlerine körü körüne itaat etmesi mevzuubahls olamaz ve öyle zannediyorum ki bugün Türk kadınının hiç olmazsa, bu siyasi konuda problem teşkil edebilecek mühim bir dâvası yoktur. İnkılâplarımızın bu işi başardığını ümit ediyoruz. Bilhassa secim sıralarında evlerde kankocaların siyasî münakaşalara giriştikleri bir hakikattir. Erkekler bunu yadırgamamışlardır ve hattâ münevver addetmediğimiz erkeklerin dahi karılarına, filânca partiye oy vermesi için, tazyik yaptıkları müşahede edilmemiştir. Bu, esasen kanuni bir suçtur da. Birçok aile reisinin çoluk çocuğunu da toplayarak, filânca partiye oy vermeye gittiği de bir hakikattir ama bu, aile reisinin tazyiki ile değil aile efradının gönül rızası İle olmaktadır. Sebep, ailedeki kadınların siyasetle kâfi derecede ilgilenmemiş veyahut aile reisinin bu konudaki bilgisinin kendilerini tesir altında bırakmış olmasından İleri gelmektedir ki, bu pek de kabul edilmiyecek birşey değildir. En ileri cemiyetlerde dahi hazan kadının siyasete ilgisiz kaldığı görülmektedir. Bunun için o memleketlerde dernekler kurulmakta, kadınların siyasetle meşgul olmalarını sağlamak için türlü gayretler sarf edilmektedir.

Bizim bir de köy dâvamız var: Belki Ayşe oyunu, Mehmedin arzusuna göre kullanıyor ama, Mehmedin siyasî kanaati köy ağasının siyasi kanaatine bağlı olduğuna göre, köyde bu konuda bambaşka faktörlerin rol oynadığını düşünebiliriz.

1957 seçimleri, köylü kadının oyunu kullanma hususunda bir hayli terakki ettiğini göstermiştir. İnkılâplarımızın bu sahaya getirdiği müsavat fikri bizce en çok hazmedilen inkılâp hamlelerinden biri olmuştur. Bundan sonra yapılacak sey, kadınlarımızı memleket meseleleri ile ilgilenmeye, memleket menfaatlerini tıpkı evlerinin menfaati gibi düşünmeye teşvik etmektir ki, bunun en tabiî bir tezahürü siyasetle ilgilenmek, siyasi görüşlere sahip olmaktır. Kadının siyasi kanaat sahibi olmasının, evde erkeğin aile reisliğini haleldar edebileceğini zannetmiyorum. Kadından beklenen yumuşaklık ve anlayış aile münasebetlerini tanzim hususundadır, esasa değil, Usule aittir. Şahsiyetini muhafaza eden kanaat sahibi kadın, hem kocası tarafından, hem cemiyet tarafından daha çok takdir edilir. Memleketimizin ileri ve geri hamleler arasında bocaladığı bîr devirde, kadın haklarının kullanılması konusunda en hafif tarizleri dahi faydalı bulmak mümkün değildir.

İffet H. Oruz
Şiir bir güç iştir ki..

li mükafatlan olan önlük ve "tutak" lan dağıtırken bunları üzerine prova etmeyi de ihmal etmemişti.. Ah şu politikadan vakit kalsaydı, şu önlüğü takıp şu reçeli pişirmek ne zevkli olacaktı..

Toplantının sonuna doğru B.M.M. deh çıkıp bir koşu cava gelen Ankara Milletvekili Ubeyde Elli de Ankaralı hanımlar tarafından hararetle alkışlandı ve biraz sonra da toplantı bitti. ,

Moda

1958 şapkaları

Yeni moda mevsiminde şapka, her zamandan fazla bir önem kazanmıştır. Dümdüz döpiyesler, düz hatlı elbiseler göz alıcı şirin, beklenmedik biçimde şapkalarla tamamlanmaktadır. 1958 şapka modasının getirdiği en büyük hususiyet yeniden ortaya çıkan kloş şapkalardır. 1928 senesini yeniden yaşatan bu şapkalar yalnızca fötrden değil, aynı zamanda hasırdan yapılmaktadır ve kaşlara kadar başa girmekte, alın kısmını kapamaktadır Bu biçim abiye yazlık hasır şapkalar ekseri bir de gülle süslenmiştir. Bu 1928 tipi kloş şapkaların yanı sıra tamamile değişik tipte rölöve şaokalar da çok modadır. Bunlar çok rağbet gören kabartılmış saçları ezmemek için düşünülmüştür. Rölöve şapkalar, kloş şapkalann aksine arkaya doğru itilerek giyilmektedir. Bu iki tip arasında mutavassıt rol oynayan bir üçüncü tip şapka vardır ki bu arkada başı kloş bir şapka gibi sarmakta, dır ama önden daha ziyade rölövedir, hiç olmazsa alnı kapamamaktadır, Bunlar kolay giyimli ve aynı zamanda son moda şapkalardır. Kaplin şapkalar, yalancı kasketler, deniz şapkalarını hatırlatan boneler, deniz böceklerini, kokiyyajları hatırlatan şapkalar, kovboy tipi şapkalar hep bu üç tipten birine sadıktırlar. Bunlardan en pratik ve en kullanışlı olanları gayet sade görünüşlü fakat sık berelerdir. Bahar için düşünülmüş olan bu renk renk ve çeşit çeşit bereler günün her saatinde rahatça giyilebilecektir.

Bazı şapkalar pencerelidir. Bunlar yer yer saçları göstermekte ve böylece başın havalanmasını, sıkılmamasını temin etmektedir. En basit ' biçimli bir küçük şapkanın "kalot" kısmı, tülle veyahut file ile örtülünce derhal abiye bir şapka elde edilmektedir. Yalnızca kolalanmış tül lerden yapılmış kenarlı şapkalar da vardır. Bunların biçimleri çok sadedir. Şapka modasında mühim rol oynayan birşey de, kullanılan malzeme dir. Yeni şapkalar çok hafif, ince, supl malzeme ile yapılmaktadır. Yeni

Muallâ Akarca
Kadın, hadım, yine kadın

fötrler çok yumuşamıştır, hasır bazan tülle karıştırılacak kadar incelmiştir. Sire, tafta, empirme ipekliler sık sık şapka malzemesi olarak kullanılmaktadır. Renkler, koray rengi, tatlı bej, türkuaz, çok açık bir saman rengi sarışıdır. Tül üzerine iliştirilmiş bir gül gece için bir şapka teşkil etmektedir.

1958 şapkaları her kadına şahsiyetini meydana çıkarma imkânını ver mektedir, aynı esaslar üzerinde o kadar çok değişiklik yapılmıştır ki, bunlar arasında her kadın kendisine yakışanı kolaylıkla bulabilecek, isterse bu biçimin de üzerinde oynıyabileçektir. Kalıp gibi sert başa giyilmeden oturtulan yakışıksız geri halindeki şapkalardan başka hepsi modadır denilebilir.

Bere

Rölöve
Seç seç al!

Yalancı kasket

K İ T A P L A R

Milli Mücadele ve İnkılâplarla ilgili kanunlar

(Esbabı mucîbeleri ve Meclis görüşmeleri ile)

(Hazırlayan Kemal Arıtournu, Cilt I, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1957. 346 sayfa 1250 kuruş)

Hiç tereddüt etmeden ve katiyetle söylenebilir ki memleketimizde en az bilinen mevzulardan biri, milli mücadele ve irikilâplarımızin tarihidir. Hem de hâlâ bu devirleri yaşamış, bu devirlerde iş başında bulunmuş pek çok kişinin hayatta olmasına rağmen. Tarihi bilinmeyen bu devrin üzerinde yapılmış ilmî araştırmaların ise hiç bulunmayacağı elbette ki bedihidir. Üzerinde pek az düşünülmüş ve durulmuş olah Millî Mücadele ve İnkılâplar tarihi mevzuunda karınca kaderince de olsa bir iki kişinin, bir ipek böceği kozası örercesine büyük bir dikkat ve ihtimam içinde çalışmalarda bulunduklarım duymak, bunların tek tük ve uzun fasılalarla da olsa ortaya koydukları eserleri görmek insana az da olsa bir ümit veriyor.

Kemal Arıburnu, Millî Mücadele ve İnkılâplarımızı, tarih cephesiyle değil de, oluş cephesiyle ele almış. Çalışmalarını da, daha çok B.M.M. zabıt ceridelerini ve düsturları taramak işi üzerine teksif etmiş. Millî Mücadele ve İnkillâplarla ilgili bütün kanunları teker teker toplamış, sonra bu kanunların esbabı mucibeleri ve kabulleri sırasında BM.M ,de gecen konuşmaları datesbit • ederek bir cilt haline getirmiş. Öyle ki, "Millî Mücâdele ve İnkılâplarımızla ilgili Kanunlar" adlı kitabı elinize aldığınız zaman falan veya filan kanunun hangi tarihte hangi esbabı mucibe ile Ve nasıl bir safahat takip ederek 'tedvin edildiğini kolayca bulabiliiyorsunuz. Yazar, halen elimizde bulunan ve eserin birinci cildini teşkil eden kitabı iki büyük bolüme ayırmış. Bun lârffan birincîsî Anayasa ikincisi ise Laiklik adim taşıyor. Meselâ Millî Mücadelenin temel taşlarından birini teshil eden birinci Teşkilâtı Esaiye Kanunu, hane tarihte, hangi esbabı mucibe ile. hangri şartlar altında cıkmıs. Bunu bu kitapta kolayca bulabiliyorsuhüz. Yahut, Türk harflerınin kabul ve tatbiki hakkındaki kanunun metnini okumak, kabulü sırasındaki hâdiseleri öğrenmek mi istiyor şuhuz, erene bunu da Millî Mücadele Ve inkılâplarla tleili Kanunlar adlı Kitapta kolayca, bulabilirsiniz. Yazar kitabına yazdığı önsözde, kitabinin hacminîn gayri müsait olusu ve gizili celşelerdeki Görüşmeleri encümenlerdeki görüşmelerin zabıtları temin edilemediğinden dolayı kitabının noksanlar içinde olduğunu söylüyorsa da, aslında, Millî Mücadele Ve İnkitaplarımızla îîglîî Kanunlar adlı kitap kendi sahasında gerçekten büyük bir boşluğu dolduruyor. Temenni edilir ki, bu birinci cildi, -sayısının ne olacağı bilinmeyen- diğer ciltler takip eder ve kitaplıklarımız cidden kıymetli bir eseri tam olarak kazanmış olur.

Kanunların kapağı

Okunacak bir kitap

Ansiklopedik **Politika** sözlüğü

(Arkın Kitapevi, Ansiklopedik sözlük serisi, İstanbul Matbaası, 1057, 360 sayfa, 1009 kuruş)

Arkın- Kitabevi, belki de Türkiyede ilk defa bar ansiklopedik sözlük serisi hazırlayarak basın hayatımızda yeni bir yol açıyor. Bu seri, muhtelif ilim dallarındaki, günlük hayatımıza girmiş kelime, terim ve isimlerin karşılıklarını' vermek üzere hazırlanmış. Serinin ilk kitabını "Ansiklopedik Politika Sözlüğü" teşkil ediyor 860 sayfalık bu kitapta, siyasi bütünlüğü olan devletlerin nüfusu, idari ve siyasî coğrafyaları, halen iş başında olan devlet başkanlarının siyasi biyografileri, yürürlükte olan anlaşma, andlaşma ve paktların mahiyet ve metinleri, dünyadaki büyük siyasî partilerin bünyeleri ve başkanlarının kimler oldukları, devlet şekilleri, doktrinler ve izahları, siyasî ilimlerin belli başlı kelimelerinin ve ibarelerinin manaları bu kitapta alfabetik bir şekilde veriliyor.

Eser, İngilizce bir metinden tercüme " edilmesine rağmen sonradan buna memleketimize ait hayli geniş bileri ilâve edilmiş. Yâni Ansiklopedik Politika Sözlüğü yarı telif, yarı tercüme karma bir eser mahiyetini taşıyor.

Hazırlanışı itibariyle son derece orijinal olan bu eser, hemen bütün aydınların, bütün okur yazarların elinin altında bulundurulma sı ve sıkıştıkça başvurulması gereken bir kılavuz kitap.

Arkın Kitapevinin ayni seri icinde yayınlanacağını bildirdiği Tarih, Coğrafya, Hukuk. Tabiat bilimleri. Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji sözlüğü. Sinema sözlüğü gibi eşerler de muhakkak ki sahalarında büyük boşlukları dolduracaktır.

HERKES

OKUYOR

Bize Gelen Dost

(Turgut Yücel in şiirleri, üçüncü Hasılıs. Bursa Aysan Basımevi 1958, 80 sayfa 150 kuruş)

Turgut Yücel, meşhur bir sair değil. Daha ziyade içine kapanmış, kendi dünvasmda kendine yeterek ya savan bir insan. D a h a ilk şiirini okuduğunuz zaman bile. buna kolaylıkla hükmedebiliyorsunuz. Ama ne yazık ki. bu kendi kendine yetiş, sair olarak başkalarına da yetmek, başkalarına da faydalı olmak gerçeğini kapatamıyor. Turgut Yücelin kitabında yer ajan yetmişe yakın şiir icinde hangisini o k u r s a n ı z okuyun. bir tanesi inin bile. "bakın bu iyi şiir hele sunu da ezberleyeyim hîc değilse sı mısraı aklımda t u t a y ı m diye düsunmuyor.veya böyle bir arzu duymuyormuaunuz. şiirlerin hemen h e p s i de beylik mevzularda beylik lafların tekrarlarından ibaret k a l ı y o r . Turgut Yücel'in ş i i r i ş i i r y a n a n unsurları arama gayreti yok. Akla gerindiği gibi rast gele. o anda, ne düşünmüşse söyleyiverim. sonra da îşte bir şiir diye karşıdan geçip bakmak artık bugünün şairi için mümkün değil. H o ş bu dünün g e r ç e k şairi için de mümkün değildi ya Basına. üçüncü basılısı yazıldığı halde "Bize Gelen Dost" hiç bir şey söylemiyor ye nasıl olmuş da üç defa basılmış, tükenmiş diye okuyucuda hayret uyandırıyor.

Ankara

İş başında!

Bölge tiyatroları faaliyeti dolayısiyle, Devlet Tiyatrosunun karşısına son günlerde bir problem dikiliverdi. Ankaranın dört sahnesiyle İzmir, Bursa ve Adana tiyatrolarında temsiller verebilmek için tiyatro elemanlarının harıl harıl çalışmaları lâzım geliyordu. Oyuncu sıkıntısının yahıbaşmda rejisör sıkıntısı da vardı. Genel Müdür Muhsin Ertuğrul şimdi anlıyordu ki Devlet Tiyatrosu - mut bu kadar geniş faaliyeti kârgıh.- yâeâk. rejisör kadrosu yoktur. Muhsin Ertuğrul buna çare bulmak için tiyatro elemanları ansında sondajlar yapıyor, fakat istediğini bulamıyordu. Nihayet bir Muazzez Kurdoğlu, Bir Suat Taşer bulabilmişti. Ama yine de meseleyi halletmiş sayılmazdı.

Muhsin Ertuğrul, tiyatronun içinde bulunduğu rejisör sıkıntısını çeşitli tecrübeleri ile de yakından biliyordu. Buna bir çare bulmak lâzımdı. Nihayet aradığı çareyi de buldu. Kendisi de rejisör olarak seyirci -karşısına çıkacaktı.

Haber Devlet Tiyatrosu sanatkârları arasında büyük bir memnuniyet uyandırdı. Adı yabancı ülkelerde bile duyulmuş olan' Muhsin' Ertuğrul, Küçük Şahneden-ayrıldıktan sonra iyiden iyiye bir "efsane" olmuştu. Bilhassa Ankara seyircisi bu efsanenin altında ne yattığını öğrenmek istiyor du. Tiyatro mensupları da, "Hoca"-nın idaresi altında çalışmak, (kendilerini göstermek için can atıyorlardı.

Genel Müdür sahneye koymaya karar verdiği "Kiralık Bina" nun rol dağıtımını derhal yaptı. Oyunda rol alanlar hemen rollerini ezberlemeye koyuldular. Fakat aradan" bir kaç gün geçince, Muhsin Ertuğrulun " rejiyi bir başkasına devrettiği duyuldu. Genel Müdür, yerine Mahir Canovayı lâyık görmüştü. Sanatkârlar, hocalarının bu tip kararlarına alışmışlardı. Geçen yıllarda da böyle bir karara varılmış ve Shakespeare'ih "Kral Lear "ini şahneye koymak için gerekli hazırlıklara başlanmıştı. Hattâ Kral Lear'i oynamak icin Muhsin Ertuğrulun sakal bıraktığı söylenmişti. Fakat bu haberinde arkası gelmemişti.

Şurası muhakkaktı ki, Ankara seyircisi "eski kurd"un kocamadığını göstermesini istiyor, onun perde önüne çıkmasını sağlıyacak. her kararını merakla bekliyordu. Geçen haftanın baslarında. Muhsin - Ertuğrulun yeni bir karara vardığı duyulmuş, birçok sanatkârların dudakları "acaba" diye kıvrılmıştı.

Yeni karara göre, "Çöl Faresi" nden sonra "Hamlet" sahneye kokacaktı. Bu arada, Muhsin' Ertuğkılün Küçük Sahnede yaptığını bir kere daha yapacağı da söyleniyordu. Rivaye'tlere göre' Hamlet rolünü- Yıldız Akcan oynayacaktı.

Tiyatromuzun meseleleri

ALTIN ÇAĞ YAKIN MI?

Refik ERDURAN

Şimdi bazı iyimserlerimiz, "Yakın mı ne dernek, tiyatromuz altın çağına girdi bile!" diyecekler. "Tiyatro seferberiiğimiz", "yurdumuz- , daki tiyatro humması" gibi sözler basınımızda gittikçe daha sık tekrarlanmağa başladı. Bunlar yersiz tâbirler değil; sabiden tiyatromuzda bir naibiz hızlanması, merkezden çevreye doğru bir yayılma hamlesi göze çarpıya». Ama bu yayılmanın vardığı köşelerde verimli mahalli çalışmalar başlamadan, sahne hayatımız kendini başka memleketlerin tiyatro üslûplarından ayıracak bir çeşni ve millî hususiyetler kazanmadan, dünya repertuarına girecek olgunlukta piyeslerimiz yazılmadan "Tiyatromuz altın çağım yaşıyor" demek, ya altının değerini bilmemek, yahut ta kendi sırtımızı sıvazlamağa çalışmak olur.

"Tiyatroda altın çağ denen çiçek pek nazlıdır, nadiren açar. Tarih boyunca bu mucize topu topu sekiz on kere olmuştur. Bunu hatırlayınca insanın, "Tamam! On birincisi de bizde mi olacak" diye düşünerek bu işten ümidi kesmesi mümkündür; üstelik böyle düşünmek aydınlarımız arasında pek revaçta bulunan kendi kendimizi küçümseme pozuna da uygun düşer. Fakat bunun da diğer istikamette ifrat, yani aşırı kötümserlik sayılmasını gerektirecek sebepler yok değildir.

Memleketimizde dünya çapında tiyatro faaliyeti ve tiyatro eseri doğmasının niçin güç olabileceğini düşünürken akla herşeyden evvel iki husus geliyor: 1) Türkiye nisbeten ufak ve geri bir memlekettir; 2) meddah, karagöz ve orta oyunu bir tarafa bırakılırsa, tiyatromuz çok gerideki köklere uzanan bir ananeden mahrumdur.

İlk bakışta akla yakın gelen bu itirazları tahlil edersek varid olmadıklarım görürüz. Tiyatronun birdenbire gelişip olgunlaşması sade en büyfik ve en ileri memleketlerde cereyan eden bir iş olmadığı gibi, uzun bir geleneğe bağlı da değildir. Nisbeten küçük, geri ve bu sahada geleneksiz olduğu halde dünya tiyatrosunda birdenbire ön plâna, fırlayıveren memleketlerin yakın zamanlarda, iki örneği vardır. Millî tiyatrosu ondokuzuncu asrın ortasında kurutan Norveç aradan yirmi otuz yıl geçmeden ibsen vasıtasıyla dünya tiyatrosunu tepetaklak etmiş, ancak asrımızın başında sahne hayatına sahip olabilen İrlandada ise çağdaş millî tiyatroların en değerlilerinden biri İnanılmaz bir hızla gelişerek insanlığa Synge ve O'Casey gibi ustaları vermiştir.

Böyle bir hamlenin gerekli' şartları' nelerdir? Şimdiye kadar tiyatronun doğup hızla gelişmesine şahit elan altın cağlara ve yerlere, meselâ eski Yıınanistana, Rünesansta İngiltere, İspanya, İtalya, Fransa ve Orta Avrunava, nihayet İbsen ve Strindberg ile başlayan modern cereyanların kaynaklarına bakarsak şu üç müşterek vasfı görürüz:

1) Fiziki mânada yeni kurulan genç tiyatrolar;

2) Destan, şiir, hikâye veya roman gibi başka edebiyat kollarının daha evvel gelişmesiyle canlanmış bulunan bir yazı hayatı;

3) Cemiyetin değişik seviyelerinden gelme, karışık bir seyirci kütlesi.

Bizde yeni tiyatrolar kurulmakta olduğu gözle görülebilecek bir vakıa.

Şiir, Hikâye ve roman gibi edebiyat kollarında dünya vasatisini tutturmuş, hattâ geçmiş değerler yetiştirmekte bulunduğumuzu görmek için de şiddetli bir aşağılık duygusuna kapılmış olmak lâzım.

Üçüncü şarta gelince, bu en nadir olduğu için en mühim faktördür. Büyük tiyatro eserinin en cahil seyirciyi eğlendirecek kadar heyecanlı ve sarih, en aydın seyirciye zevk verecek kadar da ince olması gerekir. Bu ise tiyatroyu basit halkla aydınların bir arada doldurmalarına bağlıdır. İşte kapının önüne eşeğini bağlayıp Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosuna giren ve aynı piyesi acıyı etmek için İstanbuldan; Bursaya gelmiş üniversiteli gençlerin yanına oturan köylü, yurdumuzda bu şartın da gerçekleşmekte olduğunun müjdecisidir.

Bunları düşününce tiyatro ufkumuza ümitle bakabiliriz.

Üçüncü Tiyatro

Muhsin Ertuğrulun sahneye koymak isteyip de sonradan vazgeçip rejisörlüğünü Mahir Canovaya devrettiği piyesin adı "Kiralık Bina" idi. Yazarı Eduardo de Filippö, Napollli bir Italyândı. Beş yaşından beri sahneye çıkmaktaydı. Eduardo de Filippö'nun yazarlığı ise müzikli skeçler yazmakla başlamıştı. Yirmi altı yaşlarında Pirarid'ellö ile tanışmış, hattâ bir ara Plrandello'nun ricası üzerine onun bir kaç hikâyesini piyes haline sokmuştu. Filippo bir ara, filimcillğe de el atmıştı Nihayet ikinci dünya savaşından sonra yazdığı 'Milyoner Napoli" adlı piyesiyle öteki Avrupa menlleketle'rinâe' de' âdım duyurmağa muvaffak olmuştu. Daha sonra milletlerarası tiyatro fes-

tivaline Kirâlık Bina adlı piyesiyle katılmış, Fransa ye Almanyada da ün salmıştı.

Eserin oldukça ilgi çekici br mevzuu vardı hiç bir işte dikiş tutturamamış olan Pasquale, perili olduğu söylenen bir konak kiralryordu. Ev sahibiyle yaptığı anlaşmaya göre, konakta beş yıl bedava oturacak ve sık sık balkonlarda görünerek binanın" perili olduğu hakkındaki söylentileri yalanlıyacaktı. Fakat Pasquale gerçekte korkak bir adamdı. Rivayetlere ve hele kapıcının söylediklerine inanıyordu. Evde • cereyan e'den normal hâdiselere ise türlü acayip manalar veriyordu. Meselâ karisinin sevgilisi,' eve bir dolap i çinde gizlice, giriyor, ortalıkta dolaşıyordu. Pasquale bu adamla karşılaşınca onu hayalet sanıyordu.

Fakat Pasquale halinden memnundu. Çünkü hayaletler onun her dilediğini yerine getiriyorlar, cebine her gün para bırakıyorlardı ve oyun bu minval üzere devam edip gidiyordu.

Eduaıdo de Filippo'nun sahneden yetişmiş olması ve rejisör olarak da çalışması eserlerine tiyatro bakımından ustalıklı bâr teknik getirmekteydi. Pasquale'iri gerçek insanları hayalet sanması, fakat seyircinin bütün olanları yakından bilmesi aradaki tezadı doğuruyor ve gerekli komedi unsuru ortaya çıkmiş oluyordu. Bilhassa birinci perdede, aldatıcı olaylar kandırıcı bir şekilde tanzim edilmişti. Esere ko--n Kapıcı. Carmela, Gastone gibi ne olduğu kolayca kestirilemiyen kişilerle Pasquale'in şaşkınlığı desteklenmekteydi. Bununla beraber yayar, üçüncü perdede sırf eserini bağlıyabilmek için bir hayli zaaf göstermişti. Yazarın, gerekli sonu hazırlamak için üçüncü perde başına birkaç konuşma eklemek zorunda kaldığı anlaşılıyordu. Fakat bütün eser boyunca işlediği "profesör" esprisi yazana ne dereceye kadar tiyatro adan» olduğunu açıkça ortaya koymaktaydı.

Eseri Mahir Canova, Muhsin Ertuğruldan olduğu gibi devralmıştı. **Rol** dağıtımına bile dokunmamıştı. Bununla beraber yazarın en ince teferruatına kadar tesbit ettiği mizansenlere yenilerini eklemiye çalışmış, herşeyden önce seyircinin bütün oyun. boyunca gülebilmesini temin et-. inek için elinden geleni yapmıştı.

Seyircinin, oyundan çok. yazarın sözlerine ve tuniklerine kapılıp güldüğü söylenebilirdi. Bir kere Pasquale oynayan Asuman Korad oyunu sadece yüzeyden anlamış, bilhassa "Yaz Bekârı"ndaki hareketlerini tekrar etmekten kendini kurtaramamıstı. Hâdisenin tanzim edilişinde önemli yerleri olan Pasouale'in Karısı ve onun sevgilisi rollerinde Jale Uzman ile Umrah Uzman meseleyi tamamen romantik bir plânda ele almışlardı. Böylece oyuna ciddi bir hava hakim ölüyor. Pasquale'in haraketleri İle ortaya çıkması gereken komik hava dağılıyordu. Bu arada Mahir Cahovanın koyduğu mizansenler, meselâ Prensesle, sevgilisinin diri diri bir odaya gömülüşlerini tasvir eden mizansen acemiceydi. Bütün bunlar, eserin esprisini zaman za-' man gölgelemekteydi.

Bununla beraber, Ziya Demirelin azad edilmiş bir ruh olarak çizdiği kompozisyon dikkati çekiyordu. Düzenbaz, yalancı, zevklerine düşkün bir Napolilinin bütün davranışları ince noktalarına kadar Ziya Demi relin oyununda bulunabilirdi. Suna Kirmen, Ayten Kuyululu ve Oğuz Baydoğanın oyunları da rejisör Mahir Canova için olduğu kadar, oynıyanlar için de övünülmeye değerdi.

İstanbul

Oda Tiyatrosu

Mücap Ofluoğlu arkadaşlarına fikrini açtığı zaman "bir ay sonra başlıyabileceğiz" diyordu. 1957 senesinin Ekim ayı idi. Küçük şirin bir tiyatroları olacaktı. Duvarları renk renk boyalı, tahta kanepeleri minderli, seyircinin kendini evinde sanacağı ufacık, şirin bir tiyatro. İçlerinde biraz da, bugün acı bir hatıra olarak bıraktıkları Küçük Sahnenin mesuliyetinden kurtulmak isteği vardı. Bir gün elele Belediyeye gittiler. İl gili muavin onları güler yüzle karşıladı Geleceklerinden haberi olduğunu söyledi. "Derdinizi bir de siz anlatın bakalım" dedi Lâle, Mücap, Sadri, Kâmran teker teker içlerini döktüler: Tiyatrosuz kalmışlardı. Oynayairmyorlardd. Ama elele vermişler ufacık bir tiyatroya sahip olmuşlardı. Gerçi kâra ortak değillerdi. Ama onlar yalnız para için

"Misafir"den bir **sahne**

Bir maceranın başlangıcı,

çalışmıyorlardı. Yoksa pekâlâ başka işler tutarlar gül gibi para kazanır* lardı, Tek istedikleri oynamaktı. Herşeyi halletmişler, sermayedar bulmuşlar, sahne bulmuşlar fakat kargılarına bir kapı meselesi çıkmıştı. Oynayacakları-tiyatronun kapısı küçük diye Belediye gerekli açılış müsadesini vermiyordu. Halbuki bu kapı meselesi, o kadar da mühim ol" anamalıydı. Bu öyle yüzlerce kişinin geleceği bir tiyatro değildi ki ko-,caman kapılara ihtiyacı olsun.

Belediye Başkan muavini, hepsini sonuna kadar güler yüzle dinledikten sonra "ne zaman açmak istiyorşunuz?" diye sormuştu. Şaşırmışlardı. İçlerinden biri neden sonra kendine gelmiş de "En kısa zaman-. da" diye cevap vermişti. Muavin zile basmış, alâlkalı memuru çağırmış "Bu tiyatro açılsın, memleket için faydalı" demişti. Onlar da teşekkür ederek dışarı çıkmışlardı. Sonra tiyatro ölçülmüş, biçilmiş, raporlar hazırlanmış ve netice alâkalı muavine bildirilmişti. Alâkalı muavin belki uykusuzdu, belki müdürlerden, belki de memurlardan birine kızmıştı, raporu görür görmez "olmaz" diye kesip atmıştı. Bunun üzerine apar topar "mini mini vali" ye koşmuşlar; yalvarmışlar, yakarmışlar dertlerini anlatmışlardı. Vali yakınlık göstermiş, "Peki ben de gelip bir göreyim' demişti. Bundan sonra da aradan günler geçmişti. Derken bir gün müstakbel tiyatronun kapısı önünde siyah bir cadillac durmuş ve içinden de Vali çıkmıştı. Oynayacak bir sahne diye yanıp tutuşanlar derhal koşmuşlar. Valiyi karşılamışlardı. Vali binayı enine boyuna gezmiş ve sonra da "olmaz" demişti. Oyuncular yalvarmışlardı. "Aman efendim tiyatro" demişlerdi. Ama Vali "Bir tiyatro da eksik olsun" diye cevap vermişti O anda ağlamamışlardı ama, ağlamaklı olmuşlardı. Ondan sonra da kadroları bir çil yavrusu gibi dağılmıştı. Sadri Atışık kendini dublaja vermişti. Kâmran Yüce Karaca Tiyatroya girmişti. Bir Mücap Ofluoğlu varım yoğunu bu işe yatırdığı için sonuna kadar direnmişti.

•Günlerden bir gün. Vali değişti. Eski kadrodan elde kalanlar yeni bir ümide kapıldılar. Bir defa da gidip bu Vali ile konuşalım dediler.' Gittiler, bir defa daha dertlerini döktüler. Aldıkları cevap "Açın tiyatronuzu" oldu. Sevinçten ne yapacaklarını bilemediler.

1957 Ekimi 1958 in Martına gelmişti. Bir Perşembe akşamı Oda Tiyatrosu, aradan zaman geçtikten sonra tatlı bir hatıra olacak uzun bir maceradan sonra perdelerini açtı. Gidenlerin yerini Pekcan Koşarla, Naci Girgin almıştı.

Hiç yoktan iyi

Oda Tiyatrosunun ilk piyesi geçen mevsim Ankarada oynanan Fritz Slhwiefertih yazdığı bir komediydi. Bu komedinin adı "Misafir"

di veAnkarada pek de tutmamıştı. Ama Oda Tiyatrosunu idare edenler, türlü dertlerinin arasında kadrolarına uyacak başka bir oyun aramağa vakit bulamamışlardı. Perdeyi, eldeki bu piyesle açmak, serisini sonra düşünmek istiyorlardı. Hem elde, fazla kadın eleman da yoktu. Bu bakımdan Misafir, biçilmiş kaftandı. Ama biraz kötü biçilmiş' bir kaftan

Oyun, gerek kuruluşu, gerek dili, gerek manası bakımından sudandı. Alelade bir komediden öteye gitmiyordu. Dört bekar erkekle, evlenmek üzere olan bir genç kızın macerasını anlatıyordu. Nişanlı bir genç kız, kızlığının son anlarında bir kaprise kapılmış, hayatında ilk ve son defa olmak üzere bir erkeğin nasıl aldatılacağım denemek istemişti. Bunun için de kendi oturduğu evin karşısındaki apartmanda oturan üç bekâr erkeği gözüne kestirmişti. Bunların üçüne de önce ayrı ayrı saatlerde randevu vermiş, sonra 'randevuya gitmemişti. Erkekler oturmuşlar, aynı kız tarafından aldatıldıklarından habersiz birbirlerine dert yanmışlardı. Sonra kız ayrı ayrı saatlerde erkeklerin yanına gelmiş ve onlarla inceden inceye gönül eyleyerek gene atlatıp gitmişti. Sonra gençlerin üçünün de toplandıkları bir saatte tekrar geri gelerek üçüne birden hikâyesini ve bir deneme yaptığını anlatmış ve sonra, nişanlısıyla evlenmek üzere çıkıp gitmişti. Üç bekârın hizmetçisi rolündeki dördüncü erkek ise, aradaki boşlukları doldurmada kullanılan bir paravandı. Böylesine bir oyunu değer lendirmek çok zor bir işti. İsmi afişlerde, sahneye koyucu olarak eserin yazarından önce ilân edilen Mücap Ofluoğlu bu işi yarı yarıya başarmış sayılırdı. Gerçi Öyle orijinal mizansenler yoktu, piyese, sahneye koyucu olarak yeni bir şey katılmamıştı. Ama o küçük yerde hareketlerin ayarlanması, göze batmaması bile bir başarı sayılabilirdi.

Piyesteki tek kadını Lâle Oraloglu oynuyordu. Lâle Oraloglu üç erkeği, kendi karakterlerinin istediği tipte bir kadınıma gibi davranarak aldatan, Emma'da, uzun zamandır' sahneden ayrı kalmanın verdiiği heyecan düşünülecek olursa mükemmel bir oyun çıkarıyordu. Üç ayrı tipi, biraz mübalağalı olmakla beraber iyi çizmişti. Ama en iyi, en usta çizgisi asıl Emma'nın kendisini verirken Deliriyordu. Aktör' rolünde oynayan Mücap Ofluoğlu, tutuk giden birinci perdeden sonra açılıyor ye kendinden bekleneni yeriyordu. Tecrübesizliği hesaba katılırsa Naci Girginin oyunu da, ilerisi için ümit verecek kadar iyiydi. Ama şüphesiz ki bu piyesin iki hoş sürprizi, Pekçan Koşar ve Ali Serttag oldu. İkisi de, Küçük Sahneden beri ellerine geçen bu ilk fırsatı gayet iyi kullanıyor, tertemiz ve mükemmel bir oyun oynuyorlardı.

SİNEMA

HOLLYWOOD

Lana Turner
• *Elini sallasa...*

"Cinayet var!"

Geçen haftanın sonunda Cumartesi gecesi, daha ortalığın yeni karardığı saatlerde Hollywood yakınlarındaki Baverly Hills semtinde, dış 'görünüşü son derece' muhteşem bir villada ışıkları abajurlarla boğulmuş, zevkle dayanıp döşenmiş büyük bir salonda bir erkekle bir kadın arasında, başkalarının duymasına bile aldırılmadan yapılan son derece ağır bir münakaşa cereyan ediyordu. Salondan dışarı taşan seslerden erkeğe ait olanı bir ara, büsbütün boğuklaşıp tehditkâr bir şekil almıştı. Erkek:

"— Bir gün elime düşeceksin ve ben senin o güzel yüzünü parça parça doğrayacağım, bu, bugün olmazsa yarın olacak. Ben yapamazsam başkasına yaptıracağım" diyordu.

Hıçkırıklar arasında mırıldanan kadının ike ne dediği pek anlaşıla mıyordu. İşte tam, bu sırada salona uzun boylu, kestane rengi saçlı, son derece güzel bir kız girdi. Dakikalardan beri dışardan İçerde konuşulanları dinlemişti. Sonra birden mutfağa koşmuş oradan eline geçilrdiği bir mutfak bıçağını, kaparak salona dalmıştı. Rengi sapsarıydı Üzerinde beyaz bir buluz ve siyah etek vardı. İçeri girince münakaşa eden erkekle kadına doğru yürümüş ve kadına hitaben:

"— Anne, buna ne diye tahammül ediyorsun ?." diye bağırmıştı.

Münakaşanın heyecanı içinde, salona giren genç kızı görmemiş olan iri yari erkek, birden doğrulmuş, fakat doğrulması ile de olduğu yerde yerel kapaklanması bir olmuştu. Genç kıs, elindeki mutfak bıçağını bir hamlede adamın kasıklarına doğru sallamış ve tam kanunin altında vurmuştu. O dev gibi adam bir "gık" bile diyemeden dakikasında can vermişti.

Baverly Hills yakınındaki villa meşhur sinema yıldızı Lana Turnerin evi idi. Elindeki bıçağı iri yarı adama saplayan kız ise, yıldızın ilk kocası Stepnen Crane'den olma Cherly Tumer.

Hollywood yakınlarındaki bir villada bütün bunlar olup biterken etrafta, ne kameralar, ne de film asistanlarının telâşlı konuşmaları ve rejisörün dik sesleri duyuluyordu. Hâdise, bir senaryonun filme alınması sırasında cereyan etmiyordu. Yüzde yüz hakiki idi ve ortada gerçekten bir cinayet vardı. Lana Turner'in kızı Cherly. annesinin dostu eski gangsterlerden Stompanato'u vurmuştu.

Film yıldızı Lana Turner, uzunca bir zamandan beri Amerikanın en meşhur gangsterlerinden, sabık kumarhaneler kralı, profesyonel kumarbaz Mickey Cohen'in eski arkadaş ve ortaklarından olan Stompanato ile düşüp kalkmaktaydı. Ancak son zamanlarda Stompanato ile arası bozulan yıldız, bundan bir kat gün evvel yapılan ve sinema dünyasının en debdebeli, balosu olan Akademi Balosuna Stompanato ile değil de eski arkadaşlarından, reklamcısı Glenn Rose ile gitmiş, bu hareketi de sabık gangsterûl çileden çıkarmıştı İşte Lana Turnerin evine bunun -hesabını sormaya gelen John Stompanato, annesi ile yaptığı münakaşa sırasında, Turnerin kızı tarafından vurulmuştu. Hadise Hollywood'da bir bomba gibi patlamış ve hemen hemen bütün meşhurlar Cherly Turner ile Lana Turnerin götürüldüğü Beverly Hills karakolunun etrafına toplanmışlardı. Gelenler arasında Cherly'in babası Stepnen Crane ile Hollywood'un meşhur avukatı Jerry Gieslerde vardı. Jerry Ciesler derhal hâdüseye el konmuş ve sanığın müdafaasını üzerine almıştı. Ayrıca Cherly'nin mûdafaasından Scotland Yard'ın da rol alacağı söylenmekteydi. Zira öldürülen gangster hemen bütün dünyada bilinen bir sabıkalı idi ve gecen sene Lana Turner Londrada "Başka bir zaman, başka bir yer de" adlı filmi çevirirken artistin peşinden Lohdraya gelmiş fakat İngiliz polisinin "kendi menfaati icabı" derhal memleketi terk etmesini istemesi üzerine geri dönmüştü.

Avukat Jerry Giesler'in söylediğine göre Cherly, çocuk suçları mahkemesinde yargılanacaktı. Gene avukata' göre. Cherly ya müebbed hapse mahkûm olacak, ya da beraat edecekti. İşlenen suç, bir takıma nef si' müdafaa mahiyetindeydi Bir bakıma da düpedüz teammüden işlenmiş bir cinayet.

Musiki

Konserler

En iyisi

Geçen hafta önemli bir musikişinas, İstanbulu ziyaret etti. Piyanist Haris Henkemans, bu mevsim İstanbul halkının dinlediği piyanistlerin hepsinden üstündü. Ne yazık ki Ankara, bu kaliteli icracıyı dinleyemedi. Bu yıl İstanbula gelen yabancı sanatçıların hepsi, kültür merkezlerinin aracılığıyla, Ankarada da çalmışlardı. Oysa, Henkemans'ın elinden tutacak böyle bir kültür teşkilâtı yoktu.

Hans Henkemans bilhassa Mozart ve Debussy uzmanı olarak tanınıyordu; zaten İstanbul konserlerinde de, en büyük başarısını bu bestecilerin ve Ravel'in musikisinde gösterdi. Mozart'ın bir Gluck temi üzerine K 455 varyasyonları olsun. La Majör piyano konçertosu olsun, piyanistin yumuşak tuşesi, düzenli tempoları, nüans iratlarına Kaçmaması, cümle biçişindeki anlayış ve vuzuh ve bilhassa olağanüstü tekniği sayesinde duyurucu icralara kavuştular. Bu teknik ve tuşe asıl, Debussy ve Ravel'in eserlerinin çalmışında en tesirli neticelerini veriyordu

Tıptan musikiye

Hans Henkemans'ın bir önemi de, Hollandanın ileri gelen bestecilerinden biri olmasıydı. Böylece bu değerli musikişinas, hem yaratıcı, hem de tefsir edici sanatçıların vasıflarının- birleştiriyordu. 1913 yılında doğmuştu. Tıp tahsili yaparken bir yandan da Meyer ile piyano ve Willem Pijper ile bestecilik çalışıyordu. 1-**kinci** Dünya Savaşından sonra doktorluğu bırakıp kendini tamamen mûsikiye verdi. Debussy'nin eserlerinin 'büyük'bir çoğunluğunu ve Mozart'ın birçok eserini plâğa kaydetmiş ve **icraları** "Philips-Epic" marka üstünde yayınlanmıştır. Bundan başka keman konsertosu da aynı marka üstünde piyasaya çıkmıştın Bir Mozart uzmanı olarak her yıl Salzburg Festivaline katılmaktadır. Besteci olarak' birçok mükafat almış, bu ara k e m a n konsertosu 1953'te P r o f Van der Leeuw mükâfatını kazanmış, arp kônsertosunu da 1956'da Amsterdam Cöneertgebouw orkestrasının şefi Eduârd van Remum'un 25'irici yıl jübilesi münrlsebetiyle aldığı bir siparis üzerine bestelemiştir.

İleri azlığı

Hans Henkemans gibi büyük bir piyaniste İstanbul halkının gösterdiği ilgi tuhaftır, ondan çok daha aşağı derecelerde -piyanistlere gösterilenden daha azdı Bununla beraber Îstanbulun konser piyasasını yakından tanıyanlar, konser müşterilerinin musiki dışı sebeplerle. gişeye gittîklerini biliyorlardı. Henkemans konserlerinde salonun yan yarıya boş olmasının sebebini bir yandan ramazana, öteki yandan Henkemans'ın musevî veya beyaz Rus olmamasına verenler vardı.

İkinci konserde vuku bulan bir hadise işe, konser manecerlerinin sahne adabıyla ilgila meselelere dikkat etmeleri gerektiğini gösteriyordu. Piyanist, ikinci bir ek parça çalmak için sahneye çıktığında dört tane hademenin piyanoyu sahne gerisine sürüklediğini gördü. Ama halkın alkışları dinmek bilmiyordu. Bunun üzerine piyanist iskemlesini aldı ve kulise doğru yürüdü. Piyano lütfedilip biraz sahneye doğru itildi ve ünlü piyanist, ek parçasını on cıkta çaldı. Çalarken, Saray Sinemasında verilen diğer., birçok konserde olduğu gibi. sahnede kediler dolaşıyordu. Bütün bu olup bitenler hem sanatçıya hem halka, büyük bir saygısızlıktı.

Yaşı yetmiş ama işi bitmemiş

Bale

Düello

Hâdise, Ohampi-Elysees tiyatrosunda Başladı. O gece, Marquis da Cuevas'ın bale trupu "Siyah ve Beyaz" adlı bir baleyi oynıyacaktı. Oyundan önce 72 yaşındaki Marquis de Cuevas perdenin önüne çıktı. Bütün nişanlarını takmıştı Halka şöyle hitap etti. "Bir mektup aldım. Kumpanyamın, Siyah ve Beyaz balesini oynaması yasak ediliyor. Hürriyet memlekeiti Fransaya değil, tek bir adama kızgınım. Oyun devam edecektir." ,

Perde açılıp da markinin kumpanyası "Siyah ve Beyaz"ı oynamaya başladığı zaman, Cuevas'ın kızgın olduğu tek adam, locasında, hiddetten kuduruyordu. Bu adam. Paris operasının baş koregrafı, ünlü dans ustası, 53 yaşındaki Serge Lîfar'dı "Siyah ve Beyaz" balesi, Paris Operasına ait olduğu için oynanmasını menetnıişti.

Perde arasında Lifar, Cuevas'ı halkın arasında gördü. Hemen yanına koştu Ve parfömlu mendilini ayaklarına attı. İhtiyar marki, güçlükle eğilerek mendili aldı ve Lıfar'm suratına fırlattı.. Bunlar olup biterken fotoğrafçıların fleşleri yanıp sönüyordu. Oyundan sonra Lifar, Cuevas'ı düelloya davet ettiğini bildirdi ve "yaşına hürmeten, düello silâhını seçmesine müsaade ediyorum" dedi.

Gazeteciler ve fotoğrafçılar Cuevas'ı evinde ziyaret ettikleri zaman onu, romatizmalarının, geçenlerde kırılan bacağının ve iyi görmiyen gözlerinin verdiği imkân nisbetinde, kılıç talimi yaparken gördüler. Öte yandan Lifar da bir eskrim okulunda düelloya hazırlanıyordu. Bir iki gün sonra iki dans ustası, bir televizyon stüdyosunda da birbirlerine, rastladılar. Birbirlerine ağır lâflar söyle diler. İki ihtiyara kalsa, belki düellodan vazgeçerlerdi. Ama şahitleri buna imkân vermediler. Cuevas'ın şahıidi. mebus Jean-Marie Le Peni marmye.şöyie dedi: "Liftarın şahitleriyle görüştüm, ikinize de düellonun nerede olacağını bildirmemiye karar verdik! Sizleri. son dakika foraya götüreceğiz." (Bu sözler üzerine marki sarardı Hem. Amerikan sefaretinin, hem de Fransız polisinin düelloya muhalif olduğunu ileri sürerek itiraz etmek istedi Silide doğan Cuevas, Ameri kır hm uyruğuydu Fakat -Le Pen'in kararı keşindi. "Herhalde bir Fransız mebusu ile bir Fransız subayını komediye dönecek bir şeref meselesini halletmeye mecbur bırakmak istemezsiniz

Nihayet hafta sonuna. Lifar ile Cuevas, Parise 80 kilometre kasjar mesafedeki bir malikânenin bahçesinde karşılaştılar. Altı dakika sürevip kılıç salladılar. İkisi de hafifçe yaralandı: Nihayet Cuevas düelloyu bıraktı Le Pen'in omuruna basın dayıyarak ağlamaya, başladı. Lafer ihtiyar markinin yanına geldi Ona sarıldı ve "barisacamızı bılıyorum" sarıldı ve "barışacağımızı biliyordum" dedi:

S P O R

• Futbol

"Erken gelseydi"

İri yarı adam, elindeki mendille terlerini silerek "ah'lar, "of'lar arasına Ankara Gücü Stadının tam ortasına rastlayan şeref tribününün ön sıralarına geldi ve çaresizlik içinde etrafına bakındı. Her. yer tıklım tıklım doluydu. ' Zaten buraya gelinceye kadar, kalabalığı yarmak için az çırpınmamıştı. Şimdi de, her yer doluydu. Üstelik kimsecikler de kalkıp yer verecek gibi görünmüyordu. Herkes koltuğuna sıkı sıkı oturmuştu. Ankara Gücü stadının o ufacık şeref tribünü, iğne atılsa yere düşmeyecek kadar kalabalıktı. .Şişman adam birden, ümitle ileri doğru atıldı. Şeref tribününün tam en önünde mutena bir misafir için âyrıldığh belli oltan, diğer sandalyelere nazaran gösterişli bir koltuk bomboş duruyordu. Şişman adam -ki bir "milletvekili idi ve bir klübün idarecilerindendi- bu boş koltuğa doğru ilerledi Ve oturdu. Oturdu ama, oturduğu anda da baş ucunda son derece nazik tavırlı bir stad idarecisi gördü. İdareci, karşısındakini kızdırmamağa gayret eden bir edâ ile:

"— Affedersiniz beyfendi, bu koltuk vekil bey için ayrılmıştı da" dedi.

Şişman milletveklli, elindeki mendille bir kere daha şakaklarından alnına inen terleri sildikten sonra ters ters:

"— Erken gelseler de otursalardı" diye Cevap verdi.

Bu koltuğu buluncaya kadar canı çıkmıştı. Burdau da kalkıp ayakta mı kalsındı? İdareci başka bir şey söylemedi ve geri çekildi. Siyasî hayatımızda, protokol kaidelerinde yeni bir çığır daha acılıyordu. Artık koltuklar erken selenler tarafından kanılacak, geç kalanlar ayazda kalacaktı.

Hâdise geçen haftanın sonunda Pazar günü Ankaraprünü Stadında. Galatasaray Ankara Gücü maçının yapılacağı sırada cereyan ediyordu. O gün maca iki de Bakanın gelmesi bekleniyordu IHastırma'Bakanı Fevzi Uçaner ve MÜH Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı. Uçaner erken saatlerde gelmiş, üzerinde "vekil" yadsın iki koltuktan pirine oturmuştu. Celâl. Yardımcı ise biraz geçikmişti Boş kalan koltuk onun koltuğu idi. Şişman milletvekilinin boa koltuğu işgal etmesinden bir kac dakika sonra da Yardımcı yanında esi Harika- Yardımcı ve müsteşarı olduğu halde geldi. İdareciler telâmla koşuştular, sıralar arasında yer açtılar ve 'Bakanla eşinin rahatça öne geçmesini,sağladılar. Sağladılar ama. önde Bakana ayrılmıs koltuk boş değildi ki Yardımcı bir an durakladı Sonra la ca~tu sıkılmış bir halde geri dönerek hemen arkasındaki müsteşarının kulağına birşeyler. söyledi. Neyse ki o Sırada idareciler derhal bir kaç sandalye koşturdular ve Bakanla,eşi bir araya şöylece sıkıştılar.

Şeref tribününde bunlar olup biterken, halka ayrılan tribünlerde de en az bunlar kadar enteresan hâdiseler cereyan ediyordu. Maçı tertip ve organize eden Ankara Bölgesi, bu maç için tam 17 bin beşyüz bilet satmıştı. Halbuki çok değil, daha bir hafta evvel aynı stadda oynanan Galatasaray Fenerbahçe maçı için 12 bin bilet satıldığında, pek çok seyirci oturacak yer bulamamış, ayakta kalmıştı. Ankara Bölgesi idarecileri bunu bildikleri halde gene de "nasıl olsa satılıyor" diye bir hafta evvelkinden beşbinbeşyüz bilet fazlasını satmakta bir mahzur görmemişlerdi. Onlar bir mahzur görmemişlerdi ama, maçın başlama saati yaklaştıkça da stad. bırakın oturmayı, ayakta dahi durulmaz bir hal almağa başlamıştı. Nitekim bir ara, adeta balık istifi üst üste yığılmış olan seyirciler, arkalarından durmadan gelen yenilerinin tazyikine dayanamıyarak ve önlerindeki tel örgüleri dahi aşarak sahadan içeri doldular. Tabiî bu durumda da, ortalık bir hayli karıştı.. Alelacele civar karakollardan emniyet kuvvetleri celp edildi, polis kordonları kuruldu ve halkı sahadan çıkarabilmek için bir saatten fazla, uğraşıldı. Ama ne yapılsa boştu. Tribünlerin almadığı halk, sahanın içinden de olsa, maçı seyretmek istiyordu.

Normal netice

Oyuna Galatasaraylılar oldukça hızlı bir tempo ile başladılar. Ankagüçlüler de karşılarındaki rakiplerinden aşağı kalmıyorlardı Bilhassa birinci devrenin sonlarına doğra iyiden iyiye açılan Ankaralılar, rakiplerine oldukça tehlikeli dak kalar yaşattılar. Ancak bütün akınları, Turgayın gayet yerinde müdahaleleri ile kesiliyordu.

İkinci devre oyun,'başlarda oldukça müsavi bir hava içinde cereyan ediyordu: Her iki taraf açıkları da canla basla çalışıyordu. Karşılıklı takanlar pek seyrek olarak müdafaa hattını aşıyor, bu hattı aşan münferit hücumlar da iki takımın kalecileri Hikmet ve Turgay tarafından önleniyordu. İkinci devrenin 64 üncü dakikasında, İsfendiyarın şürdüğü topla Ankâragücü kalesi önüne kadar gelmesi. oyuncularda .olduğu, kadar, seyircilerde de haklı bir heyecan uyandırmıştı.İşte tam bu sırada. İsfendiyarın fena ayağında fazla tutmadan güzel bir voleyle ağlara taktığı görüldü. Galatasaray, maçın ilk ve son golünü İsfendiyarın ayağıyla yapmıştı. Bundan sonra da mac her iki takımın bütün gayretlerine rağmen başkaca gol çıkarılmayarak 1-0 bitti.

Okuyucu mektupları

D P. hakkında

Bir 1946 demokratı olarak, mecr muanızin son, sayılarındaki D. P. başlıklı yazılan zevkle okuyorum. Nihayet 1946 ruhuna dönülmesi fikrine sizin de, D. P. ekabiranının da aklı yatmışa benziyor. Onlar içerden, sîz dışardan elbirliğiyle şu partiyi bakalım daha ne hallere sokacaksınız. Merakla bekliyorum. Mehmet Gürses - Bar

P: içindeki son hareketleri ve kaynaşmaları hayra yormağa baladınız. Bunun bir hürriyet nizamı getireceğine. de inanıyor, *mu* sunuz bari? Ben şahsen inanmıyorum. D.P. daha 1954 seçimlerinden, sonra 1946 D.P. si olmak şansını kay betmiştir. Artık bundan sonra olmasına da imkân yoktur. Sîze, sizin de bildiğiniz bir misal vereyim. şu Menderes V. Kabinesinin haline bir bakın. İçlerinden kaç tane 1946 demokratı gösterebilirsiniz? Bunları saymak için tek elin parmakları bile çok gelmez mi? Sonra bu gün kabinede yer alan 1946 demokratlarına bakınız. Kaç tanesini 1946 da tanıyanlar aradan oniki yıl geçtikten sonra bu gün görseler tanıyabilirler? Ben, Adnan Bey de dahil "hiç bîrini" diyorum.

Masa Kart - Mersin

Radyo hakkında

13.3.1958 Perşembe akşamı İs - tanbul radyosunda. şehir Tiyatroau sanatkârları tarafından temsil edilen "Anna Frank'ın Hatıra Defteri" adlı temsili bilmem dinlediniz mi? Temsilin bir iki gün evvelinden itibaren radyoda her saat bası ilân edilmesi oldukça alâka çekmiş olmalı. Birbuçuk saat devam edett temsilin pek o kadar bir fevkalâdeliği olmadığına göre. bunun günlerce evvelinden reklâmını yapanlar hangi gayeye hizmet etmektedirler?

Bahri Sarıbay - İzmit

30.3.1958 günü Fenerbahçe Galatasaray maçında, maça bir kaç dakika kala spiker büyük bir telâş içinde "Sayın Başbakanın gelmek üzere" olduğunu iki üç defa tekrarladı. Seyircileri alkışa davet maksadıyla yapılan bu ikaza rağmen şeref tribününde bulunan yirmi, otuz kişiden, başka kimse aldırmadı. Başbakanın haberi olmadan yapılan bu 'gayretkeşliklerin faydası ne oluyor? Bu işin daha garibini, ayni gün saat 20 de spor saatinde konuşan Kemal Denizden dinledik: "Sayın Başbakan onbinlerce Ankaralının sürekli alkışları arasında maça şeref verdiler" dedi. Sonra ilâve etti. "Geldiğinde olduğu gibi sahadan ayrılırken . de yine onbinlerce vatandaş tarafından alkışlandı." Her iki spikerin sözleri de realiteye o kadar aykırı idi ki. Onbinlerce vatandasın gözleri önünde cereyan eden bir hâdiseyi böylesine tahrif etmek hakkını bunlara ,kim veriyor ?

H, Timur - Ankara

A T Ç I L I K

İzmir

Türkiye Jokey Klübü

ve gayeleri: 15 Mart 1958 tarihli ve 201 sayılı nüshanızda, bir senelik sükûttan sonra, yeniden "Atçılık" bahislerine avdet ettiğinizi gördük.

Bu sefer İzmir pistinin yarış yapılamayacak halde olduğunu iddia ettiniz. Halbuki, 16 Mart Pazar günü yapılan ve son derece muvaffakiyetle geçen İzmir İlkbahar at yarışları, bu isnadınıza en güzel cevap olmuştur.

Türkiye Jokey Klübü, memleketimizde at yarışlarını ele aldığı gündenberi, bu spor muazzam terâkkiler kaydetmiştir. Bu suretle yarış ve yetiştiricilik sahasında büyük bir kalkınma devresi başlamıştır. Bilhassa, at yarışlarında görülen hamleler çok Ümit verici ve sevindiricidir. Seviyeli, bitaraf ve realist Basın, bu inkişafı olduğu gibi aksettirmektedir; yalnız mecmuanız gibi, İzmirde çıkan küçük bir dergi, bu hamle ve inkişafları görmek istememekte, hakikatlere göz yummakta, ortaya hakikatle taban tabana zıt iddialar atmaktadır,

Dünyanın bir cok yerlerinde at yarışları mühim bir endüstri halini almıştır. Yine at yarışları, dünyanın en heyecan verici asil bir sporudur. Türkiye Jokey Klübü memleketimizde at yarışlarını, endüstriyal ve sportif taraflarile ele almış ve kısa zamanda büyük başarılar elde etmiştir. Akis mecmuasını çıkaranların bu öğünülecek hakikatleri görebilmeleri için, bizce malum kimseler tarafından gözlerinin önüne çekilmiş olan perdelerinin kaldırılması lazımdır.

Bütün bu sebeplerden dolayı, bu yazıyı malum darbımeseli tekrar ederek, geçip gitmek daha doğru olurdu amma, ne yapalım ki, bu isnatlar at yarışları İle yakından veya uzaktan ilgisi olmayan bir çok kimselerin zihinlerinde tereddüt ve teşevvüş yaratabilir. Bundan dolayı, cevap vermeğe zaruret duyuyoruz. Esasına bakılırsa, . bütün bu yersiz iddialara, Jokey Klübün, yarışçılık ve yetiştiricilik sahalarında elde ettiği büyük başarılar en güzel bir mukabele teşkil eder.

Yine bu yazınızda: "Nedim Ökme. nin o tenkidi eri yaptığı gün ile yeniden bakan olduğu gün arasında gecen müddet içinde bir değişiklik olmuş. Ya Sadık Gîz Nedim Ökmenin seviyesine yükselmiş, ya da Nedim ökmen Sadık Gizin seviyesine gelmişti. Yoksa, bu iki yarışeveri. yan yana görmenin başka izahı mevcut değildir. ibareli bir naragraf var. Bu paragrafınız - İntakı hak kabilinden- görüşünüzün tipik misalidir.'

Her yerde olduğu gibi, memleketimizde de muazzam ve modern bir at yarışçılığı endüstrisi kurulmaktadır. Bu endüstrinin temeli paradır. Bu endüstri, para ile işler ve inkişaf eder. Türkiye Jokey Klübü, bunun için varidatını arttırmağa gayret sarf etmektedir. Çünkü. Türkiye'de esaslı ve geniş bir atçılık sanayiinin kurulabilmesi, ancak bu sayede mümkün olabilecektir Bunu esas alınca şu hakikati unutmamak icap ederki "Jokey Klübün kasasına akan paralar", işte böyle 'memleket için çok hayırlı ve lüzumlu işlere sarf olunmaktadır.

Jokey Klübü, bu sene altı milyon lira ikramiye dağıtmaktadır.

İstanbulda tesis olunmakta olan modern Hipodroma, on bir milyon lira sarf olunacaktır. İzmir yarış sahası, dört milyon liraya satın alınmaktadır. Buraya da modern bir Hipodrom yapılacaktır. Bunlardan başka, Adanada yeni bir Hipodrom yapılacak, bunu, Bursa, Hipodromu takip edecektir. Bütün bunlardan başka, yarışçılığa ait diğer ihtiyaçların karşılanması ve yarış müessesesinin esaslı surette İslahı da düşünülmüştür. Yani ahırlar, pansiyonlar, haralar inşası gibi, yetiştiriciliğimizin mühim ve mübrem ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan projelerin tatbikine de geçilmiştir.

Türkiye yarış ve yetiştiriciliğini, en iyi fenni metodlarla inkişaf ettirmek, bu suretle, iktisaden en verimli bir endüstri olan atçılığı kalkındırmak isteyen Jokey klübü, bu calısmalarile, memlekete zararlımı ölüyor acaba? Siz, bu ulu orta, yalan yanlış yazılarla, kimlere hizmet ettiğinizin, memlekette nekadar fenalık yaptığınızın farkındamısınız?

' Şunu da ifade edelim ki, her yerde büyük ekonomik ve sosyal faydalar sağlamakta olan at yarışları ve yetiştiricilik endütrisinde, Türkiye Jokey klübünün bu calısmalarile. beynelmilel standatlara yükseleceğimiz günler pek yakındır.

Türkiye Jokey Klübü

Akis Dergisi Yazıişleri

Müdürlüğüne. Ankara. Derginizin 22 Mart 1958 tarih ve 202 sayılı nüshasının son sayfasında (Atçılık) serlevhası altında neşrolunan makalede (Atlet) dergisinin son sayısının tekziplerle dolu olarak çıkmış olması, bir nevi istigrap ifadesi ile kaydolunmaktadır,

(Atlet) dergisi, tamamen hususi ve şahsi sebep ve tesirlerle, mütevâli surette klübümüzü ve icraatını tenkit edici yazılar yazmaktadır. Maalesef, bu yazıların hiç birisi, hakikat ile yakından veya uzaktan ilgili bulunmamaktadır.

Bu dergi, yarışlar başlamadan evvel İzmir Hipodrom pistinin yarış koşulacak halde olmadığını ileri sürerek bir sürü tenkitlerde bulunmuştu. Yarışlar, bu iddianın, tamamen yersiz olduğunu gösterdi.

Pistin, çok iyi hazırlandığı yarışlardan alınan iyi neticelerle ve eh ufak bir aksaklık husule gelmemesiyle anlaşıldığı vakit, kof çıkan bu iddiaları' karşısında bu zatın utanıp ntanmadığını pek merak ediyoruz.

Bu derginin, Bahsi Müşterekler üzerindeki iddialarının da mesnetsiz olduğu, tertip ve idaredeki mükemmeliyet ile anlaşılmış oldu. Yarış meraklıları, Bahsi Müşterek neticelerinden memnun kaldıkları için, bu yersiz isnatlar da hakikat sularının derinliğinde boğulup gidivermiştir.

Yarışların kumar haline getirilmesinin önüne geçilmesine gelince, bu bize yeni hiç bir sey öğretmiş değildir. Esasen, Klübümüzün gayelerinden biri de budur. Öteden beri, aldığımız karar ve tertiplerle halkın aldatılmasına matuf hileli kombinezonları önlemeğe çalışıyoruz.

Yarışların ilk haftasındaki sürprizler üzerinde serd olunan düşünceler de mücerret ve şahsi şeylerdir. Onun için, izmir varışlarının, vasinizin bir yerinde, aynen geçtiği gibi (Yarış nizamlarına göre normal) ceryan ettiğini söylemeği kâfi buluyoruz.

Startlar fena olmuş. doğru değil. Hipodromu dolduran ve binleri asan yarış meraklıları, ve İzmir gazeteleri istinasız olarak Startların iyi olduğunda birleşmişlerdir.

Particilik ve Politikacılık dışında, tamamen sosyal ye sportif bir teşekkül olan ve memlekette At yetiştiriciliğini ve yarışçılığını İslah için çalışan Klübümüzü bir takım sinsi maksatlar ve aşağılık ihtiraslarla kötülemek için hakikat ve mantık kıymetlerini çiğniyerek hazırlanan bu yazılara. - mecmuanızın fikir seviyesine tesir edeceğini düşünmiyerek yer vermiş nimaînızı hayret ve tessürle karşılamaktayız.

Bu tekzip ve tavzihimizin derginizin ilk çıkacak sayısında, aynı sayyada nesrini. Basın kanonunun alâkalı hükümlerine dayanarak reca ederiz.

Türkiye Jokey Klübü